

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ,
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ»**

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΣΤΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΟΑΣΕ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ».**

Της

ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΚΑΠΠΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΣΤΡΙΜΠΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ: ΣΕΙΜΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΜΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΡΟΔΟΣ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία».

Ημερομηνία: 01/06/2022

Η Δηλούσα

Κάππα Μ. Λαμπρινή.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ (ACKNOWLEDGEMENTS)

Θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ιωάννη Στριμπί για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του. Επιπρόσθετα ,οφείλω να αφιερώσω την διπλωματική μου εργασία στον εκλιπόντα πατέρα μου, Μιλτιάδη Κάππα για την παρότρυνσή του, όσο ήταν εν ζωή, να επενδύσω περαιτέρω στην ακαδημαϊκή μου μόρφωση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.12
-----------------------	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο – ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (ΟΑΣΕ)

1.1 Τι είναι ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)	σελ.14
1.2 Χώρες συμμετέχουσες στον ΟΑΣΕ.....	σελ.14
1.3 Σκοπός δημιουργίας και δράσεις του ΟΑΣΕ.....	σελ.15
1.4 Ιστορικό πλαίσιο δημιουργίας του ΟΑΣΕ.....	σελ.15
1.5 Η Οργάνωση του ΟΑΣΕ.....	σελ.17
1.6 Ειδική Αναφορά-Επιτόπιες Αποστολές.....	σελ.18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο – ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΑΣΕ

2.1 Άξονας πολιτικής και στρατιωτικής διάστασης.....	σελ.20
2.2 Άξονας Οικονομικής διάστασης.....	σελ.20
2.3 Άξονας Ανθρώπινης διάστασης.....	σελ.20
2.4 Συνθήκη Ελέγχου Συμβατικών εξοπλισμών.....	σελ.21
2.5 Περίπτωση Μελέτης-Ελλάδα (Case study-Greece).....	σελ.23
2.6 Συνθήκη Ανοιχτών Ουρανών (open skies).....	σελ.25
2.7 Διεργασία της Κέρκυρας.....	σελ.27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ (VIENNA DOCUMENT)

3.1 Σύνοψη Κειμένου Βιέννης.....	σελ.28
3.2 Θεματικές Εγγράφου Βιέννης.....	σελ.29
3.3 Περιεχόμενο Εγγράφου Βιέννης.....	σελ.29
3.3.1 Ετήσια ανταλλαγή στρατιωτικών πληροφοριών περί Στρατιωτικών Δυνάμεων.....	σελ.29
3.3.2 Σχεδιασμός Άμυνας-Ανταλλαγή πληροφοριών.....	σελ.33

3.3.3 Μηχανισμός διαβουλεύσεων και συνεργασίας σχετικά με ασυνήθεις στρατιωτικές δραστηριότητες.....σελ.35	σελ.35
3.3.4 Επικοινωνίες.....σελ.37	σελ.37
3.3.5 Κοινοποίηση Στρατιωτικών δραστηριοτήτων.....σελ.39	σελ.39
3.3.6 Παρατήρηση Στρατιωτικών δραστηριοτήτων.....σελ.41	σελ.41
3.3.7 Ετήσια ημερολόγια.....σελ.44	σελ.44
3.3.8 Διατάξεις ελέγχου.....σελ.44	σελ.44
3.3.9 Συμμόρφωση και επαλήθευση.....σελ.45	σελ.45
3.3.10 Περιφερειακά μέτρα.....σελ.52	σελ.52
3.3.11 Ετήσια συνάντηση αξιολόγησης.....σελ.53	σελ.53
3.3.12 Ενημέρωση Εγγράφου Βιέννης.....σελ.54	σελ.54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο CBM ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

4.1 CBM σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.....σελ.57	σελ.57
4.1.1 Περίπτωση CBM για Μπελίζ και Γουατεμάλα.....σελ.57	σελ.57
4.2 Ανθρωπιστικής φύσης CBM-Περίπτωση Δυτικής Σαχάρας.....σελ.58	σελ.58
4.3 Πολιτικής φύσης CBM- Παράδειγμα αρχής διαπραγματεύσεως κατάπαυσης πυρός στα βουνά Nuba.....σελ.59	σελ.59
4.4 Οικονομικής και περιβαλλοντικής φύσης.....σελ.60	σελ.60
4.5 CBM κοινωνικού, ανθρωπιστικού και πολιτιστικού χαρακτήρα.....σελ.60	σελ.60
4.6 CBM σχετιζόμενα με το κοινό έδαφος.....σελ.61	σελ.61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ CBM, ΦΑΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

5.1 Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης Ελλάδας-Τουρκίας.....σελ.62	σελ.62
5.2 Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ Ελλάδας-ΠΓΔΜ (Βορείου Μακεδονίας).....σελ.64	σελ.64

5.3 Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης για το μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα στην ΕΕ.....σελ.66
5.4 Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης στα πλαίσια του Κυπριακού Ζητήματος.....σελ.67
5.5 Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης Ρωσίας-Γεωργίας.....σελ.69
5.6 Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης Ουκρανίας-Ρωσίας.....σελ.71
5.7 Φάσεις ενεργοποίησης CBM- Προκλήσεις –Περιορισμοί.....σελ.72

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ.76

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.78

ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΕΙΣ

1. MOE = Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης
2. ΟΑΣΕ = Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
3. ΗΠΑ = Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
4. ΔΑΣΕ = Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
5. ΕΣΣΔ = Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
6. ΔΕΕ = Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση
7. ΕΛΙΑΜΕΠ = Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
8. Forum = Δημόσια ανοιχτή συγκέντρωση και συνομιλία για πλείστα όσα θέματα
9. Συνθήκη CFE (CFE Treaty) = Συνθήκη Ελέγχου Συμβατικών Εξοπλισμών
10. Trafficking = Εμπορία Ανθρώπων
11. VCC NATO = Verification Coordinating Committee
12. NATO = North Atlantic Treaty Organization
13. ODIHR = Office for Democratic Institutions and Human Rights
14. HCNM = High Commissioner for National Minorities
15. RFoM = Representative for Freedom of the Media
16. SMM = Special Observation Mission in Ukraine
17. OM = Observer Mission
18. CSBM = Confidence and Security Building Measures
19. VD11 = Vienna Document 11
20. ZOA = Zone of Application
21. OSCC = Open Skies Consultative Commission
22. AEMI = Association of European Migration Institution
23. FSC = Forum for Security Corporation
24. CPC = Conflict Prevention Centre
25. AIAM = Annual Implementation Assessment Meeting (OSCE)
26. Frontex = Frontières extérieures (Γαλλικό)
27. EASO = European Asylum Support Office
28. EUROPOL = European Police Office
29. EUROJUST = European Union Agency for Criminal Justice Cooperation

30. OSCE = Organization for Security and Cooperation in Europe

31. CBM = Confidence Building Measures

Ρομά (μειονότητα) = Γνωστοί ως αθίγγανοι, νομαδικός λαός, με ινδική καταγωγή

Σίντι (μειονότητα) = Φυλή των Ρομά στην Κεντρική Ευρώπη

Εσωτερικά εκτοπισμένος = Πληθυσμοί που ζητούν ασφάλεια σε άλλα μέρη της χώρας τους
(για θρησκευτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς λόγους, λόγω πολέμου)

Πρόσφυγας = Σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης, κάθε άνθρωπος που εγκαταλείπει
παρά τη βούληση του το κράτος του οποίου είναι πολίτης
(για θρησκευτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς λόγους, λόγω πολέμου)

ΣΥΝΟΨΗ

Στις μέρες μας, σε ένα περιβάλλον συνεχώς μεταβαλλόμενο και τις Μεγάλες Δυνάμεις να προσπαθούν να τροποποιήσουν τις ευαίσθητες ισορροπίες στον παγκόσμιο γεωπολιτικό χάρτη , η ύπαρξη μιας δομής όπως ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και την συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), λειτουργεί ως βαρόμετρο για την τήρηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου ,την ελευθερία του τύπου, την διαχείριση κρίσεων και εν κατακλείδι την προώθηση της συνεργασίας και της εμπιστοσύνης στην ευρεία περιοχή δράσεως του, μια περιοχή που καταλαμβάνει από το Βανκούβερ έως το Βλαδιβοστόκ. Κύριο μέλημα του Οργανισμού το οποίο αποτυπώνεται στις δράσεις του είναι η δημιουργία μιας ενιαίας αρχιτεκτονικής ασφαλείας, στο πεδίο δράσης του και πάνω σε αυτήν την κατεύθυνση εργάζεται αδιάκοπα. Το εύρος της δράσης του συμπεριλαμβάνει και έτερες σύγχρονες απειλές όπως η διακίνηση ναρκωτικών, η παράνομη διακίνηση προσώπων, η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο αλλά και οι παράνομες μεταναστευτικές ροές (σύγχρονες ασύμμετρες απειλές).

Επιγραμματικά, οι άξονες δράσης του Οργανισμού είναι ο πολιτικό-στρατιωτικός άξονας , πλαίσιο δηλαδή κυρίως δεσμευτικών Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ασφάλειας (ΜΟΕΑ) μεταξύ των μελών με σκοπό την διαφάνεια στις ενέργειες στρατιωτικού περιεχομένου αλλά και η επίλυση ζητημάτων που τυχόν προκύπτουν μεταξύ κρατών μέσω του διαλόγου καθώς τα κράτη εγκλωβισμένα στα μεταξύ τους ζητήματα θεωρούν οποιαδήποτε προσπάθεια ειρηνευτικής επίλυσης μεταξύ τους μη υλοποιήσιμη. Δράσεις του ΟΑΣΕ και Οικοδόμηση Μέτρων Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) υπάρχουν και σε Εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, σε οικονομικό επίπεδο, σε περιβαλλοντικό επίπεδο. Στην ετήσια αναφορά του ΟΑΣΕ για το έτος 2020 υποβλήθηκαν επίσης δράσεις του Οργανισμού για την ασφάλεια στον Κυβερνοχώρο (όπως προαναφέρθηκε). Ιδιαίτερη σημασία επίσης, δόθηκε σε υπάρχοντα φαινόμενα βίας λόγω φύλλου με προτεινόμενα σχέδια δράσης για αντιμετώπιση και εξάλειψη του φαινομένου με αντίστοιχη προβολή συμμετοχής θήλυ προσωπικού. Τέλος, στη ατζέντα της ετήσιας αναφοράς του Οργανισμού και αφορμής δοθείσης από την 30^η Επέτειο της Χάρτας του Παρισιού, δεσμεύτηκε (ο οργανισμός) να προωθήσει ακόμη περισσότερο στα πλαίσια λειτουργίας και του εύρους δράσεις του ,τον διάλογο και την Οικοδόμηση Μέτρων Εμπιστοσύνης με σκοπό την πιστή τήρηση των αρχών και του ιδεώδους δράσης του.

Λέξεις κλειδιά: Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), εύρος δράσης, αρχιτεκτονική ασφάλειας, Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ασφάλειας (ΜΟΕΑ), Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), διάλογος.

ABSTRACT

In the constantly shifting milieu of our days, with the great powers trying to re-adjust the oftentimes fragile balance of the world map, the existence of a foundation like the Organization for the Security and Cooperation in Europe (OSCE) functions as a barometer for the protection of human rights, freedom of the press, crisis management and, in conclusion, the promotion of cooperation and trust in its broader capacity, in an area spanning from Vancouver to Vladivostok. As reflected on its actions, the Organization is concerned with the construction of a uniform security architecture within its area of effect and labors ceaselessly towards this direction. Its field of action also includes modern threats like drug trade, trafficking, cyber-security threats/risks and illegal immigration (modern, catastrophic risks).

Concisely, the Organization's sectors of activity include the politico-military field, that is a framework of compulsory measures for the establishment of trust among the members and the promotion of safety within the community, the transparency of military actions; furthermore, the Organization is involved with the peaceful resolution of potential conflicts arising between opposing states, whose entrapment in their in-between issues makes every attempt for peaceful resolution unfeasible. The vectors of OSCE's activity involve and the build-up of measures of good faith at national or local level, humanitarian interventions, financial assistance and environmental activities. The annual review/mandate of OSCE also involves a series of movements for cyberspace security. Special efforts were made towards the suppression/containment of existing expressions/forms of sexual violence, with suggested action plans for the confrontation and elimination of the phenomenon, with the relevant support of female employment.

Finally, according to the agenda of the Organizations' annual review and further motivated by the 30th Anniversary of the Paris Chart, the Organization is bound to reform its framework of operation, promoting even further the dialogue and the establishment of measures of trust, aiming at the faithful preservation of its values and principles.

Keywords: Organization for the Security and Cooperation in Europe (OSCE), broader capacity, security architecture, Confidence Security Building Measures (CSBM), Confidence Building Measures (CBM), conversation.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ασφάλεια της Ευρώπης αλλά και η σταθερότητα σε πολιτικό και ιδεολογικό επίπεδο δέχθηκαν ισχυρότατους κλυδωνισμούς από το δεύτερο ήμισυ του 20^{ου} αιώνα και έπειτα ,απότοκο του Ψυχρού πολέμου ο οποίος οδήγησε τις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ σε αντιπαλότητα και βαθιά ρήξη. Το γεγονός αυτό κατά συνέπεια στάθηκε ακρογωνιαίος λίθος για την έλλειψη ασφάλειας και σταθερότητας σε πλείστα όσα κράτη του πλανήτη , όπως και σε κράτη της Ευρώπης. Υπό την απειλή του ανωτέρω διπολικού σχήματος που δημιουργήθηκε , η Διάσκεψη για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΔΑΣΕ/CSCE) καθώς επίσης και η υπογραφή της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι (1975) υπήρξαν ενέργειες/πράξεις καινοτόμες και ρηξικέλευθες για τα δεδομένα της εποχής καθώς στις διαβουλεύσεις αυτές συμμετείχαν ηγέτες κρατών με σκοπό την εδραίωση της ειρήνης τόσο στην Ευρώπη όσο και στον κόσμο γενικότερα.

Στην παρούσα εκπόνηση γίνεται λόγος για την εξέλιξη της ΔΑΣΕ στον ΟΑΣΕ, τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη σχετικά με τον ρόλο που διαδραματίζει ο οργανισμός στην τήρηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την διαχείριση των κρίσεων και άλλων σημαντικών σταθερών στο πεδίο δράσης αλλά και το εύρος των δραστηριοτήτων του Οργανισμού. Αναφορά γίνεται για τον πολιτικο-στρατιωτικό άξονα δράσης , τον εθνικό- περιφερειακό άξονα δράσης αλλά και δράσεις σε οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Εκτενής αναφορά λαμβάνει χώρα επίσης για τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) αλλά και για τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ασφάλειας (ΜΟΕΑ) και πως τα ανωτέρω μέτρα μπορούν να λειτουργήσουν στο πλαίσιο του ΟΑΣΕ. Αντικείμενο μελέτης είναι οι συνθήκες υπό τις οποίες ενεργοποιούνται τα μέτρα, οι φάσεις ενεργοποίησης τους, οι περιορισμοί που ενδέχεται να υπάρχουν κατά περίπτωση και τέλος οι προκλήσεις που δυνητικά θα εμφανιστούν, απότοκο ενεργοποίησης των παραπάνω μέτρων. Τα παραπάνω γραφόμενα εξετάζονται και ως παραδείγματα για υπάρχοντα ΜΟΕ ή ΜΟΕΑ μεταξύ χωρών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Στο πρώτο κεφάλαιο συνοψίζεται ο ρόλος του ΟΑΣΕ, οι συμμετέχουσες στον οργανισμό χώρες, οι δράσεις, η οργάνωση του οργανισμού και τέλος αναφορά γίνεται για κάποιες επιτόπιες αποστολές.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι άξονες δράσης του Οργανισμού, η συνθήκη ελέγχου Συμβατικών Εξοπλισμών με ιδιαίτερη αναφορά στην Ελλάδα. Επίσης υπάρχει αναφορά για την Συνθήκη των Ανοιχτών Ουρανών και την Διεργασία της Κέρκυρας.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται το κείμενο της Βιέννης (Vienna Document 11) από όπου απορρέουν τα ΜΟΕΑ για πολλαπλές περιπτώσεις (κυρίως αφορούν σε στρατιωτικές δραστηριότητες) μεταξύ των κρατών/χωρών συμμετεχόντων

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται εν συντομία και αναλύονται μερικώς ΜΟΕ σε άλλους τομείς και περιφέρειες, πλην της Ευρώπης και σε άλλους δρώντες πλην του ΟΑΣΕ προκειμένου να δούμε εφαρμογή της πρακτικής και της εμπειρίας που έχει αποκτηθεί από το πλαίσιο μελέτης (την δράση του ΟΑΣΕ στα πλαίσια της Ευρώπης) σε άλλες περιπτώσεις

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο αναφορά γίνεται για τα ΜΟΕΑ μεταξύ χωρών και συγκεκριμένα υπό ποιες συνθήκες τα μέτρα αυτά ενεργοποιούνται, τις φάσεις ενεργοποίησης τους, τους περιορισμούς που ενδεχομένως υφίστανται αλλά και τις προκλήσεις που δημιουργεί η επιβολή τους. Τα προλεχθέντα διαφαίνονται και μέσα από παραδείγματα (case studies) χωρών με ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Τέλος, ακολουθούν τα συμπεράσματα της εκπονήσεως αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

1.1 Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (συντομογραφικά από τούδε και στο εξής ΟΑΣΕ) ιδρύθηκε το έτος 1975 στην πρωτεύουσα της Φιλανδίας, στο Ελσίνκι, και η ονομασία που αποδόθηκε στην εν λόγω δομή αρχικά ήταν «Διάσκεψη για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη». Η μετονομασία έλαβε χώρα το 1995 όπου αποδόθηκε αυτή που επικρατεί έως και σήμερα. Ο ΟΑΣΕ εν ολίγοις είναι ένας διακρατικός οργανισμός του οποίου κύριο μέλημα είναι η διαφύλαξη της Ασφάλειας στον κόσμο, η συλλογική δηλαδή ασφάλεια. Ως ο πλέον σημαντικός οργανισμός για την Ασφάλεια λειτουργεί με σκοπό την δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για συνεργατική ασφάλεια μεταξύ των μελών του. Από το 1990 και μετά υπάρχουν ειδικές σχέσεις, οι Έταιροι Συνεργασίας με λοιπά μεσογειακά κράτη (Αίγυπτος, Αλγερία, Ιορδανία, Ισραήλ, Μαρόκο, Τυνησία) αλλά και ασιατικούς Εταίρους Συνεργασίας όπως το Αφγανιστάν, η Αυστραλία, η Ιαπωνία, η Κορέα, η Ταϊλάνδη). Απο νομικής απόψεως, όπως ισχύει για όλους τους οργανισμούς, είναι υποκείμενο Διεθνούς Δικαίου ενώ οι θέσεις του στο πλαίσιο πάντα της δραστηριότητας του, δυναται να διαφοροποιείται από την θέση των κρατών που τον απαρτίζουν¹.

1.2 Χώρες συμμετέχουσες στον ΟΑΣΕ

Οι χώρες που συμμετέχουν στον ΟΑΣΕ, πενήντα επτά στον αριθμό, καλύπτουν τρόπον τινά το βόρειο ημισφαίριο καταλαμβάνοντας μια ευρεία περιοχή από το Βανκούβερ έως και το Βλαδιβοστόκ, χώρες δηλαδή της Ευρώπης, του Καυκάσου, της Κεντρικής Ασίας και της Βορείου Αμερικής, ενώ έδρα του ΟΑΣΕ είναι η Βιέννη.

¹ Χριστοδουλίδης Αιμ. Θεόδωρος 1985, Δομή και Λειτουργία των Διεθνών Οργανισμών, Αθήνα, εκδ. Σάκκουλα• Ρούκουνας Εμμανουήλ 2011, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη• Galbreath J. David 2007, The Organization for Security and Co-operation in Europe, London, Routledge• Παρίσης Ιωάννης 2009, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία Στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), paris.files.wordpress.com• OSCE Handbook 2007, The Organization Security Co-operation in Europe, Press and Public Information Section, Vienna, OSCE Secreterian• www.osce.org, «What is the OSCE», «What we do»• www.mfa.gr, «Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)»

Αναλυτικότερα, συμμετέχουν: ο Άγιος Μαρίνος, το Αζερμπαϊτζάν, η Αλβανία, η Ανδόρρα, η Αρμενία, η Αυστρία, το Βατικανό, το Βέλγιο, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Γεωργία, η Δανία, η Ελβετία, η Ελλάδα, η Εσθονία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Ιρλανδία, η Ισλανδία, η Ιταλία, η Ισπανία, το Καζακστάν, ο Καναδάς, η Κιργιζία, η Κροατία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λευκορωσία, η Λιθουανία, το Λιχτενστάιν, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, το Μαυροβούνιο, η Μογγολία, η Μολδαβία, το Μονακό, η Νορβηγία, η Ολλανδία, η Ουγγαρία, το Ουζμπεκιστάν, η Ουκρανία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Βόρεια Μακεδονία, η Ρουμανία, η Ρωσία, η Σερβία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Σουηδία, το Τατζικιστάν, η Τουρκία, το Τουρκμενιστάν, η Τσεχία και η Φιλανδία.

1.3 Σκοπός της δημιουργίας και δράσεις του ΟΑΣΕ

Αναμφίβολα βασικός αντικειμενικός σκοπός είναι να προαχθεί η συνεργασία στην ευρεία περιοχή όπου δραστηριοποιείται ο ΟΑΣΕ. Συγκεντρωτικά, τρεις είναι οι κύριοι άξονες διεθνούς ασφαλείας που δραστηριοποιείται ο οργανισμός, ο πολιτικό-στρατιωτικός άξονας ασφαλείας, ο ανθρώπινος άξονας ασφαλείας και ο οικονομικός-περιβαλλοντικός άξονας ασφαλείας². Σκοπός και λόγος ιδρύσεως του ΟΑΣΕ αποτέλεσε επίσης η τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ελευθερία του Τύπου, η δίκαιη διεξαγωγή εκλογικών διαδικασιών, η ελεγχόμενη διακίνηση όπλων, η αποτροπή συγκρούσεων πρωτίστως και σε δεύτερο βαθμό η έγκαιρη αντιμετώπιση συγκρούσεων αλλά και η πολυεπίπεδη αποκατάσταση μετά από συγκρούσεις, η διαχείριση διάφορων κρίσεων

1.4 Ιστορικό Πλαίσιο δημιουργίας του ΟΑΣΕ.

Μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι ισχυρότερες πλέον δυνάμεις ήταν οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ και μεταξύ τους υπήρχε ένα αγεφύρωτο χάσμα όσον αφορά στο πολιτικό και ιδεολογικό τους προσανατολισμό αλλά και τον οικονομικό (με αυτόν τον τομέα να επηρεάζει τα εξοπλιστικά προγράμματα των βασικών πρωταγωνιστών).

² Sandole J.D. Dennis 2007, Peace and Security in the Postmodern World, The OSCE and conflict resolution, London, Routledge• Παρίσης Ιωάννης 2009, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία Στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), paris.files.wordpress.com• Sigler Mark 2016, OSCE and European Security, Published by CIBOB www.jstor.org• Moller Bojrn 2008, European Security, The Role of the Organization for Security and Co-operation in Europe, Danish Institute for International Studies Crisis States, Research Center, Working paper 30, Regionaland Global Axes of Conflict• www.osce.org, «What we do»

ΗΠΑ και Αγγλία αντιμετώπιζαν την Σοβιετική Ένωση και τον γενικό γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος Σοβιετικής Ένωσης, Ιωσήφ Στάλιν, ως μια ισχυρή και ορατή απειλή. Το ίδιο βεβαίως ίσχυε και από την πλευρά της Σοβιετικής Ένωσης για τις μεγάλες δυνάμεις του Βορειοατλαντικού Συμφώνου. Με την έναρξη της περιόδου που σήμερα ονομάζουμε Ψυχροπολεμική Περίοδο οι παραπάνω δυνάμεις ρίχνονται σε μια μάχη που αφορούσε στο οικονομικό, γεωπολιτικό και στρατιωτικό πεδίο. Το 1949 συνάπτεται η στρατιωτική αμυντική συμμαχία του Βορειοατλαντικού Συμφώνου με μέλη κυρίως χώρες της Δύσης που αφορούσε στην αλληλεπίδραση των χωρών-μελών αλλά και στην συνεργασία σε στρατιωτικό, πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Όταν προσχώρησε στο NATO η Γερμανία, οι χώρες του Ανατολικού Μπλοκ αντέδρασαν θεωρώντας πλέον ορατή την απειλή εναντίον τους (ειδική αναφορά γίνεται για την Γερμανία η οποία όπως προαναφέρθηκε αφενός μόλις είχε προσχωρήσει στο NATO, αφετέρου είχε επανακτήσει την εποχή εκείνη το δικαίωμα της περί του στρατιωτικού της εξοπλισμού). Απότοκο της συνθήκης αυτής τελικά που δημιουργήθηκε με την προσχώρηση της Γερμανίας στο NATO ήταν να δημιουργηθεί τον Μάιο του 1955 το Σύμφωνο της Βαρσοβίας. Οι χώρες που κυβερνούνταν από κομμουνιστικά καθεστώτα με αυτόν τον τρόπο έδωσαν μια ηχηρή απάντηση στη δημιουργία του Βορειοατλαντικού Συμφώνου. Η στρατιωτική και αμυντική συμμαχία όπως χαρακτηρίζεται εξαιτίας του σκοπού δημιουργίας του το Σύμφωνο της Βαρσοβίας είχε ως στόχο την διατήρηση της ειρήνης και την αλληλεγγύη μεταξύ των χωρών με Κομμουνιστικό Καθεστώς (ενδεχομένως και όχι μόνο) αφού υπήρχε δυνατότητα προσχώρησης και χωρών με διαφορετική ιδεολογία. Η Σοβιετική Ένωση, η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Ανατολική Γερμανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Τσεχοσλοβακία ήταν οι χώρες μέλη που δημιούργησαν τον πυρήνα του Συμφώνου της Βαρσοβίας εν τη γενέσει του. Η Γιουγκοσλαβία απείχε από το παραπάνω Σύμφωνο και προτίμησε να τηρήσει μια στάση ουδετερότητας ενώ σε σύντομο χρονικό διάστημα αποχώρησε η Αλβανία – η οποία ιδεολογικά δεν συμβάδιζε με την Σοβιετική Ένωση- αλλά και η Ρουμανία για λόγους όμως κυρίως οικονομικούς και όχι ιδεολογικούς³.

³ Χειλά Ειρήνη 2013, Οι Διεθνείς Συγκρούσεις τον 21^ο αιώνα, Ζητήματα θεωρίας και Διαχείρισης, Αθήνα ,εκδ. Ποιότητα• Biehl Heiko.,Giegerich Bastian., Jonas Alexandra. 2013, Strategic Cultures in Europe: Security and Defense Policies across the Continent, Frankfurt, Springer• Budak Neven, Kalionski Alexei 2016, Ο Ψυχρός Πόλεμος (1944-1990),Για την Διδασκαλία της Σύγχρονης Ιστορίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Τόμος I, editor: Christina Koulouri

Το Σύμφωνο όμως ευνοούσε την Σοβιετική Ένωση εξαιτίας της δομής του και αυτό ήταν ένα τεράστιο μειονέκτημα το οποίο στο πέρασμα των χρόνων οδήγησε σταδιακά στην αποδυνάμωση του αφού δεν προάσπιζε πλέον τις αξίες αλλά και τις ανάγκες για τις οποίες δημιουργήθηκε. Το 1991 με την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και την κατάρρευση του Ανατολικού Μπλοκ το Σύμφωνο της Βαρσοβίας έπαψε οριστικά να είναι σε ισχύ. Στις μέρες μας τα κράτη-μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας (πλην της Ρωσίας) έχουν ενταχθεί στο NATO (η Γεωργία και η Ουκρανία έχουν καταθέσει αίτηση ένταξης αυτό ωστόσο δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμα).

Άξιο λόγου και αναφοράς είναι το γεγονός ότι το 1954 η τότε Σοβιετική Ένωση προσπάθησε να προσχωρήσει στο NATO. Η προσπάθεια όμως αυτή δεν τελεσφόρησε. Κυρίως προσπάθησε με την πρόταση αυτή να δει πραγματικά ποιες ήταν οι προθέσεις των δυτικών απέναντι στη Σοβιετική Ένωση. Έτσι η Μόσχα φαίνεται να αντιλαμβάνεται πλέον καθαρά τις προθέσεις των δυτικών μετά την απόρριψη της προτάσεως προσχωρήσεώς της. Τοιουτοτρόπως, οδηγηθήκαμε στο αντίπαλο δέος της δημιουργίας του NATO, το Σύμφωνο της Βαρσοβίας δηλαδή με την εξέλιξη που προαναφέρθηκε. Το 1975 στο Ελσίνκι υπεγράφη η Τελική Πράξη και δημιουργήθηκε η Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη αποτέλεσμα της κρίσιμης σχέσης NATO και Συμφώνου Βαρσοβίας. Το κλίμα που επικράτησε στις διεθνείς σχέσεις με την κατάρρευση των Ανατολικών καθεστώτων καθώς επίσης και τη δημιουργία νέων ανεξάρτητων κρατών, απότοκο της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης, οδήγησε σε μια αίσθηση έλλειψης ασφάλειας και τελικά η Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη μετατράπηκε σε Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη θέτοντας έτσι βάσεις για έναν οργανισμό που θα έκανε αισθητή την παρουσία του με αυτόν ακριβώς τον στόχο, την ασφάλεια ⁴.

1.5 Οργάνωση ΟΑΣΕ

Υπάρχουν 14 αποστολές και γραφεία σε κράτη των Δυτικών Βαλκανίων, του Καυκάσου, της Ανατολικής Ευρώπης και της Κεντρικής Ασίας.

⁴ Budak Neven, Kalionski Alexei 2016, Ο Ψυχρός Πόλεμος (1944-1990), Για την Διδασκαλία της Σύγχρονης Ιστορίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Τόμος I, editor: Christina Koulouri • CSCE, Conference on Security and Co-operation in Europe final act 1975, www.osce.org, Helsinki Final Act

Επίσης υπάρχουν και αυτόνομοι θεσμοί όπως το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODIHR) με έδρα τη Βαρσοβία, ο Ύπατος Αρμοστής για τις εθνικές Μειονότητες (HCNM) που εδρεύει στη Χάγη, ο εκπρόσωπος για την Ελευθερία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (RFOM) με έδρα τη Βιέννη. Υπάρχει επιπλέον Δικαστήριο Συμφιλίωσης και Διαιτησίας το οποίο έδρα έχει τη Γενεύη ⁵. Ο ΟΑΣΕ επίσης ασχολείται με θέματα εκδημοκρατισμού αλλά και περιφερειακής συνεργασίας με σκοπό να αντιμετωπίζονται διάφορες προκλήσεις αλλά και απειλές αναφορικά με την ασφάλεια. Στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του ΟΑΣΕ συμμετέχουν Κοινοβούλια των κρατών-μελών του Οργανισμού και ο Γενικός Γραμματέας. Στο συμβούλιο των Υπουργών η Προεδρία εναλλάσσεται με συχνότητα ενός έτους και η απόφαση προέρχεται από ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών.

1.6 Ειδική Αναφορά –Επιτόπιες αποστολές

Κύριο μέλημα του ΟΑΣΕ αποτελεί διαχρονικά η δημιουργία μιας Αρχιτεκτονικής Ασφάλειας στην Ευρώπη. Ο οργανισμός αδιάκοπα προωθεί ως λύση τον διάλογο αλλά και την συλλογική δράση προκειμένου να επιτυγχάνεται πρόληψη διενέξεων αλλά και συγκρούσεων. Το παραπάνω, προσπαθεί να επιτύχει είτε ενεργά λαμβάνοντας μέρος σε διαπραγματεύσεις είτε έμμεσα. Προς υποστήριξη των παραπάνω λεγομένων αναφέρεται το παράδειγμα της προσπάθειας του Οργανισμού να μεσολαβήσει για την πολιτική διευθέτηση συγκρούσεων σε περιπτώσεις όπως η Ουκρανία, η Γεωργία, η Μολδαβία και το Ναγκόρνο-Καραμπάχ (εκτενής αναφορά θα ακολουθήσει). Ιδίως η κρίση της Ουκρανίας έχει απασχολήσει επί τριετίας τις εργασίες του ΟΑΣΕ. Το forum του διαλόγου που έχει δημιουργηθεί σε αυτές τις περιπτώσεις αποτελεί αμιγώς ρόλο του ΟΑΣΕ. Μέσω της ειδικής αποστολής παρατήρησης στην Ουκρανία (SMM) και της Αποστολής Παρατηρητών (OM) (σε δυο μεθοριακούς ρωσικούς σταθμούς: το Gukono και το Donetsk αντιστοίχως) στα σύνορα Ρωσίας-Ουκρανίας προσπαθεί να μεθοδεύσει την παρακολούθηση της κατάπαυσης πυρός. Επιπροσθέτως, ο Οργανισμός προωθεί δράσεις αποκατάστασης της πολιτικής σταθερότητας στην Ουκρανία με παράλληλη σύσταση ταμείου Αφοπλισμού προκειμένου να συγκεντρωθούν πόροι με απώτερο σκοπό επιτρεπούσης της καταστάσεως, παράνομα οπλισμένες ομάδες να αφοπλιστούν.

⁵ Χριστοδουλίδης Αιμ. Θεόδωρος 1985, Δομή και Λειτουργία των Διεθνών Οργανισμών, Αθήνα, εκδ. Σάκκουλα• www.consilium.europa.eu, «Ομάδα ΟΑΣΕ και Συμβούλιο της Ευρώπης»• <https://fra.europa.eu/EuropeanUnionAgency>, «ΟΗΕ, ΟΑΣΕ και άλλοι διεθνείς οργανισμοί»

Άλλες σύγχρονες, τρόπων τινά ,απειλές όπως η εμπορεία ναρκωτικών, η παράνομη διακίνηση ανθρώπων (trafficking) αλλά και όπλων, απειλές στον κυβερνοχώρο αλλά και ασύμμετρες απειλές όπως η αύξηση των προσφύγων αλλά και των μεταναστευτικών ροών στην Ευρώπη αποτελούν κρίσιμα ζητήματα για τον οργανισμό και φυσικά έχουν ενταχθεί στο πεδίο δράσεως του.

Ο ΟΑΣΕ με επιτόπιες αποστολές παρακολουθεί δίκες που διαδραματίζονται σχετικά με εγκλήματα πολέμου, προάγει επίσης την συμφιλίωση μεταξύ των κρατών και προλαμβάνει τις συγκρούσεις ενεργοποιώντας την ανάπτυξη κοινωνίας πολιτών. Αξιομνημόνευτη είναι η δράση του ΟΑΣΕ στο Κιργιστάν που αποτελεί ένα παράδειγμα φωτεινό ότι ο οργανισμός έχει τη δυνατότητα για άμεση ανταπόκριση σε περιπτώσεις κρίσεων. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, με τη σύμφωνη απόφαση του Μόνιμου Συμβουλίου του ΟΑΣΕ την 22 Ιουλίου 2010 απεστάλη και αναπτύχθηκε αποστολή αστυνομικού τύπου, με δεδομένο ότι η κατάσταση στη συγκεκριμένη χώρα ούσα εξαιρετικά ασταθής είναι σχεδόν επιτακτική ανάγκη για παραπομπή αποστολών οι οποίες θα βοηθήσουν στην οργάνωση των δομών της αστυνομίας, παροτρύνοντας να αναβαθμιστούν οι αστυνομικές δυνάμεις της χώρας ποιοτικά και αριθμητικά αλλά και δίνοντας συμβουλές ζωτικής σημασίας για την υπηρεσία όπως για παράδειγμα να καταστήσουν σαφές πως οι εντολές της αστυνομίας πρέπει να έχουν χαρακτήρα εκτελεστικό και όχι συμβουλευτικό ⁶.

⁶ www.mfa.gr, «Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδος στον ΟΑΣΕ»• Παρίσης Ιωάννης 2009, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία Στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), parisis.files.wordpress.com•

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΆΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΑΣΕ

2.1 Άξονας πολιτικής και στρατιωτικής διάστασης

Στον άξονα πολιτικής και στρατιωτικής διάστασης τεράστιο επίτευγμα του ΟΑΣΕ αποτελεί η δημιουργία ενός πλαισίου Μέτρων Οικοδόμησης εμπιστοσύνης και Ασφάλειας (αναφορικά με στρατιωτικά ζητήματα) προκειμένου να επιτυγχάνεται διαφάνεια, το οποίο πλαίσιο μέτρων αποτελείται από την Συνθήκη των Ανοιχτών Ουρανών και το Κείμενο της Βιέννης στα οποία θα αναφερθούμε ενδελεχώς στην συνέχεια. Το πλαίσιο μέτρων οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ασφάλειας που δημιουργήθηκε αποτελείται από την Συνθήκη Ελέγχου Συμβατικών Εξοπλισμών (CFE), την Συνθήκη των Ανοιχτών Ουρανών (Open Skies) και το κείμενο της Βιέννης (Vienna Document 2011-VD11-) ⁷.

2.2 Άξονας οικονομικής και περιβαλλοντικής διάστασης

Στον άξονα οικονομικής και περιβαλλοντικής διάταξης ο ΟΑΣΕ δίνει τεράστια προσοχή στην περιβαλλοντική και ενεργειακή ασφάλεια με εργαλείο το διάλογο προκειμένου τα ανωτέρω να καταστούν υλοποιήσιμα ⁸. Η δέουσα προσοχή δίδεται και στην καταπολέμηση της διαφθοράς αλλά και στην ορθή διακυβέρνηση και πάλι με επιθυμητό τελικό σκοπό να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι ⁹.

2.3 Άξονας Ανθρώπινης διάστασης

Η ασφάλεια σύμφωνα με την ιδεολογία του ΟΑΣΕ έχει ως πυρήνα της τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα δικαιώματα των διάφορων μειονοτήτων συμπεριλαμβανομένων των Ρομά και Σίντι αλλά και άλλες θεμελιώδεις ελευθερίες. Το γραφείο των Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODIHR) είναι όργανο βαρύνουσας σημασίας για την διεξαγωγή των εκλογών όπως προαναφέρθηκε, οι οποίες έχουν άμεση σχέση με την πρώτη

⁷ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11 Νοεμβρίου 2010, σχετικά με την ενίσχυση του ΟΑΣΕ – ο Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, www.europarl.europa.eu • Παρίσης Ιωάννης 2009, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία Στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), parisis.files.wordpress.com

⁸Όπου παραπάνω

⁹Όπου παραπάνω

αναφορά μας (περί θεμελιωδών ελευθεριών, εκδημοκρατισμού και γενικά ανθρωπίνων δικαιωμάτων).

Πέραν των άλλων η παρακολούθηση των εκλογών από τον ΟΑΣΕ αποτελεί και στοιχείο εμπιστοσύνης. Τέλος , ο ΟΑΣΕ διευρύνει το έργο του και σε τομείς όπως η αντιτρομοκρατική δράση αλλά και με τις μετακινήσεις πληθυσμών και το απότοκο αυτών (συμπεριλαμβάνονται και οι εσωτερικά εκτοπισμένοι πληθυσμοί αλλά και οι πρόσφυγες)¹⁰. Τέλος, αναφορικά με τον άξονα της Ανθρώπινης Διάστασης, ακρογωνιαίος λίθος των δράσεων του ΟΑΣΕ είναι η καταπολέμηση φαινομένων ρατσισμού, αντισημιτισμού, σεξισμού ενώ προασπίζει τα δικαιώματα της ελευθερίας της έκφρασης, της ισότητας, των φύλων αλλά και τα δικαιώματα ειρηνικών συναθροίσεων, ενώ τέλος ιδιαίτερη σημασία δίδεται κατά την εκλογική διαδικασία η παρατήρηση της ορθής εκτέλεσης ενεργειών χρησιμοποιώντας για το συγκεκριμένο θέμα το ODIHR ως θεσμικό όργανο.

2.4 Συνθήκη Ελέγχου Συμβατικών Εξοπλισμών.

Στην εκπνοή του Ψυχρού Πολέμου, και ενώ είχε τεθεί υπό διαπραγμάτευση, υπεγράφη τελικώς τον Νοέμβριο του 1990 η Συνθήκη Ελέγχου Συμβατικών Εξοπλισμών. Την εν λόγω Συνθήκη υπέγραψαν οι αρχηγοί κρατών αλλά και κυβερνήσεων των κρατών μελών του NATO αλλά και του τότε Συμφώνου της Βαρσοβίας. Με δεδομένο ότι η πολιτική αλλά και η στρατιωτική ασφάλεια βρέθηκαν στο επίκεντρο της πολιτικής Ασφάλειας, η Συνθήκη είχε ως σκοπό να μην παρέχεται στα κράτη η δυνατότητα να εισβάλλουν το ένα εντός των εδαφών ενός άλλου, να εκμηδενίσει δηλαδή ή να μειωθεί σοβαρά το ενδεχόμενο εισβολής ενός κράτους σε ένα άλλο με την χρήση των όπλων ή εν κατακλείδι με την ισχύ που θα μπορούσε ενδεχομένως να αυξήσει ένα ισχυρό οπλικό σύστημα. Τέλος να μπορούν να προσχωρήσουν σε ενέργειες αντεπιθέσεως υπερασπιζόμενα τα κράτη την εδαφική τους ακεραιότητα ¹¹.

¹⁰ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11 Νοεμβρίου 2010, σχετικά με την ενίσχυση του ΟΑΣΕ – ο Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, www.europarl.europa.eu • Παρίσης Ιωάννης 2009, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία Στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), parisis.files.wordpress.com • Brett Rachel 1996, Human Rights and the OSCE, Published by The Johns Hopkins University, URL, www.jstor.org

¹¹ <http://elzoni.gr/html/ent/676/ent.31676.asp> , «Η Συνεργασία και ο Έλεγχος των Εξοπλισμών» • ΕΕ 2013-2014, Προς πιο υπεύθυνες μεταφορές όπλων, η ΕΕ και η Συνθήκη για το εμπόριο όπλων ,Απόφαση 2013/269/ΚΕΠΠΑ, Απόφαση 2014/165/ΕΕ, www.eur-lex.europa.eu • United Nations 2006, Resolution adopted by the General Assembly on 6 December 2006, Sixty-first session, Agenda item 90, www.un.org

Η Συνθήκη υπήρξε ιδιαίτερος αναλυτική με ενδεδειγμένες αναφορές σχετικά με το ότι τα κράτη έπρεπε να τηρούν τα συμφωνημένα και δηλωμένα στοιχεία τα οποία τα ίδια κράτη είχαν καταθέσει (περί των εξοπλιστικών τους θεμάτων) αναφορές για ελέγχους περί της σωστής εξοπλιστικής διαδικασίας αναφορές για παρακολούθηση των παραπάνω ενεργειών αλλά και ανάπτυξη ενός συστήματος πληροφοριών προκειμένου τα συμβαλλόμενα κράτη να μην αθετήσουν τις δεσμεύσεις τους πάνω στο φλέγον αυτό θέμα. Συνοπτικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι με την εν λόγω συνθήκη τέθηκαν όρια στον αριθμό αρμάτων μάχης, τεθωρακισμένων οχημάτων, πυροβολικού, μαχητικών αεροσκαφών καθώς επίσης και επιθετικών ελικοπτέρων ¹² (στο στόχαστρο με την πρόβλεψη όλων των παραπάνω βρισκόταν η Σοβιετική Ένωση, τα μάχιμα τμήματα του Στρατού της οποίας χαρακτήριζε η υπεροπλία – από άποψης πολεμικού υλικού- η οποία με την Συνθήκη αναγκάστηκε να συνταχθεί με τα κείμενα της Συμβάσεως και ο οπλισμός της να είναι συμβατικός ¹³. Επισταμένως, το NATO και οι χώρες του πρώην Συμφώνου της Βαρσοβίας σύμφωνα με την Συνθήκη έπρεπε να τηρήσουν τα άρματα μάχης σε επίπεδο 20.000, τα τεθωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού (ΤΟΜΠ) / (ΤΟΜΑ) (Τεθωρακισμένα οχήματα μάχης – επί παραδείγματι BMP3) σε 30.000, μονάδες βαρέως πυροβολικού 20.000, μαχητικά αεροσκάφη σε 6.800 και τέλος επιθετικά ελικόπτερα σε 2.000. Η Συνθήκη απαγόρευε σε οποιοδήποτε κράτος να τηρεί ποσοστό άνω του 1/3 της περιοριστικής αυτής αναφοράς στην Συνθήκη αλλά τελικώς για την κάθε χώρα τέθηκαν διαφορετικά όρια στο πλήθος των οπλικών συστημάτων μάχης ¹⁴ (λόγω πιθανώς της εκτάσεως, της γεωγραφικής θέσης του κάθε κράτους αλλά και των αναγκών των εν τέλει- βάσει δηλαδή της τακτικής καταστάσεως που υπάρχει για καθένα από αυτά – ή αν υπάρχει απειλή ή όχι για παράδειγμα.

¹² <http://elzoni.gr/html/ent/676/ent.31676.asp> , «Η Συνεργασία και ο Έλεγχος των Εξοπλισμών» • ΕΕ 2013-2014, Προς πιο υπεύθυνες μεταφορές όπλων, η ΕΕ και η Συνθήκη για το εμπόριο όπλων ,Απόφαση 2013/269/ΚΕΠΠΑ, Απόφαση 2014/165/ΕΕ, www.eur-lex.europa.eu • United Nations 2006, Resolution adopted by the General Assembly on 6 December 2006, Sixty-first session, Agenda item 90, www.un.org

¹³ Όπου παραπάνω

¹⁴ Όπου παραπάνω

2.5 Περίπτωση Μελέτης- Ελλάδα. (Case study- Greece)

Στο πλαίσιο της παραπάνω Συνθήκης η Ελλάδα συμφώνησε για τον εξοπλισμό της σε έμψυχο και άψυχο πολεμικό υλικό τα ακόλουθα: Τα άρματα μάχης θα έπρεπε να είναι έως 1.735, τα τεθωρακισμένα οχήματα έως 2.498, τα πυροβόλα έως 1.920 ¹⁵, τα επιθετικά ελικόπτερα 30 και τέλος τα μαχητικά αεροσκάφη έως 650 ¹⁶, από πλευράς προσωπικού για Στρατό Ξηράς και Πολεμική Αεροπορία το σύνολο δεν θα έπρεπε να είναι άνω των 158.621 στρατιωτικών ¹⁷. Επίσης εξαιτίας της Συνθήκης πολλές χώρες αναγκάστηκαν να μην χρησιμοποιούν πλέον σημαντικό αριθμό πολεμικών μηχανών και εξαιτίας αυτού του λόγου η Ελλάδα, η οποία είχε εξασφαλίσει υψηλά ποσοστά επάνδρωσης, έγινε αποδέκτης σημαντικού αριθμού (ποσοτικά) πολεμικού υλικού (όπως για παράδειγμα άρματα μάχης, οχήματα πυροβολικού, τεθωρακισμένα οχήματα) από άλλες χώρες (κυρίως την Γερμανία και των ΗΠΑ) οι οποίες για λόγους τήρησης της Συνθήκης έπρεπε να τα παροπλίσουν ¹⁸.

Το γεγονός αυτό βοήθησε την Ελλάδα αρκετά διότι βρισκόμενη στην ευνοϊκή θέση να παραλάβει πλεονάζον υλικό από χώρες της Συμμαχίας κατόρθωσε να ανανεώσει το πολεμικό της υλικό, κυρίως αναφορά γίνεται στα άρματα μάχης, το κόστος αγοράς των οποίων είναι υψηλότατο ¹⁹. Έτσι απέσυρε παλαιότερους τύπους αρμάτων και εν ολίγοις κατόρθωσε με ελάχιστο ή μηδενικό κόστος να αυξήσει την μαχητική ισχύ και ικανότητα τεθωρακισμένων μονάδων του Στρατού και κατ' επέκταση επιχειρησιακά να υπάρξει μια κατακόρυφη πρόοδος. Αφενός συνέβη το παραπάνω και υπήρξε τεράστια ανάταση ακόμα και στο ηθικό των ανδρών ²⁰ (σημαντικότετος παράγοντας μαχητικής ισχύος αναμφίβολα)

¹⁵ ΕΛΛΑΣ Νόμος 4365/2016 οποίος κυρώνει τη Συνθήκη Εμπορίας Όπλων, υπεγράφη από την Ελλάδα στις 03 Ιουνίου 2013, ΦΕΚ Α' 16/12.2.2016, υιοθέτηση στις 02 Απριλίου 2013 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ • <http://elzoni.gr/html/ent/676/ent.31676.asp> , «Η Συνεργασία και ο Έλεγχος των Εξοπλισμών» • ΕΕ 2013-2014, Προς πιο υπεύθυνες μεταφορές όπλων, η ΕΕ και η Συνθήκη για το εμπόριο όπλων, Απόφαση 2013/269/ΚΕΠΠΑ, Απόφαση 2014/165/ΕΕ, www.eur-lex.europa.eu • United Nations 2006, Resolution adopted by the General Assembly on 6 December 2006, Sixty-first session, Agenda item 90, www.un.org

¹⁶ Όπου παραπάνω

¹⁷ Όπου παραπάνω

¹⁸ Όπου παραπάνω

¹⁹ Όπου παραπάνω

²⁰ Όπου παραπάνω

αφετέρου όμως η τοποθέτηση ενός ανώτατου ορίου στην κατοχή αρμάτων μάχης (τα 1.735 όπως προαναφέρθηκε) δημιούργησε και μια ανησυχία αναφορικά με τον αριθμό που τηρεί (για το ίδιο οπλικό σύστημα) η όμορη χώρα, Τουρκία, η οποία λόγω του ότι εξαιρείται από την ζώνη της Συνθήκης CFE τηρεί τριπλάσιο σχεδόν αριθμό σε σχέση με το ανώτατο όριο που έχει επιβληθεί για την χώρα μας.

Σε κάθε όμως περίπτωση λόγος δεν πρέπει να γίνεται μόνο για την αριθμητική υπεροχή αλλά και για την ποιότητα του συγκεκριμένου υλικού (αναλόγως δηλαδή της τεχνολογίας τους, των τεχνικών και φυσικών δυνατοτήτων τους, της αυτονομίας τους, των συστημάτων βολής τους αλλά και τις δυνατότητες βολής τους και εν κατακλείδι αν έχουν επενδυθεί χρηματικά ποσά ώστε οι εν λόγω πολεμικές μηχανές να μπορούν να ανταποκριθούν και να φέρουν πέρας αποστολές σε ένα σύγχρονο και ιδιαιτέρως απαιτητικό θέατρο επιχειρήσεων.

Τέλος, άξιο λόγου είναι ότι από τη CFE η Ρωσία το 2007 αποφασίζει να αποχωρήσει. Κατά συνέπεια NATO και Ευρωπαϊκή Ένωση καμία πλέον πληροφορία δεν έχουν (επίσημα από 15 Δεκεμβρίου 2007) για τις δυνάμεις που τηρεί η Ρωσία. Η στάση της να αποχωρήσει από την Συνθήκη είναι μια έμπρακτη διαμαρτυρία για την αντιπυραυλική ασπίδα που οι ΗΠΑ είχαν σχεδιάσει. Αργότερα, ο Αμερικανικός πρόεδρος Μπάρακ Ομπάμα σταμάτησε τις συζητήσεις για την αντιπυραυλική προστασία, γεγονός όμως που δεν έπεισε τους Ρώσους να επιστρέψουν πίσω στην τήρηση της CFE (μονομερώς ανέστειλε τη συμμόρφωση της στη Συνθήκη CFE). Η Συνθήκη CFE υπεγράφη από την Ελλάδα στις 6 Ιουνίου 1992 και επικυρώθηκε από την Βουλή των Ελλήνων με τον ν.2053/1992 (ΦΕΚ 103Α').

Το Μνημόνιο που υπεγράφη στην Σύνοδο Κορυφής της Βουδαπέστης²¹, το οποίο και κυρώθηκε εν το μέσο διάσκεψης του ΟΑΣΕ, την 5^η Δεκεμβρίου του 1994, υπήρξε εφαλτήριο για εγγυήσεις περί ασφάλειας αναφορικά με την κατοχή πυρηνικών όπλων²². Το εν λόγω ζήτημα ανέκυψε με την κατοχή μεγάλου αριθμού προαναφερθέντων όπλων από την Ουκρανία μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ²³.

²¹ Annex A., UN Treaty Series 2014, Memorandum on Security Assurances in Connection with Ukraine's Accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, Treaties and international agreement registered or filed and recorded with the Secretariat of the United Nations, No. 52241 Volume 3007, pp. 167-182 (www.treaties.un.org)

²² Όπου παραπάνω

²³ Όπου παραπάνω

Ουσιαστικά με την πράξη που υπέγραψαν ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο και Ρωσία επιβεβαίωναν ότι η Λευκορωσία, η Ουκρανία και το Καζακστάν συνηγορούσαν να μην διαθέτουν πυρηνικά όπλα και τα ήδη υπάρχοντα έως τότε να μεταφερθούν στην Ρωσία. Οι ίδιες χώρες συνηγορούσαν στην κατεύθυνση αυτή προκειμένου να εισχωρήσουν στην Συνθήκη μη Διάδοσης Πυρηνικών Όπλων. Παράλληλα, τα ζητήματα που τέθηκαν στην Σύνοδο της Βουδαπέστης ήταν σχετιζόμενα με την ασφάλεια των συνόρων των τριών κρατών (Ουκρανίας, Λευκορωσίας και Καζακστάν), αποφυγή χρήσης βίας και χρήσης πυρηνικών όπλων εναντίον τους καθώς επίσης και αποφυγή άσκησης οικονομικής πιέσεως.

Πέραν αυτών, από το 1994 ο ΟΑΣΕ λειτουργούσε ως ένα όργανο διαχείρισης κρίσεων (εκτός των λοιπών δράσεων του) και το ίδιο το κείμενο της Συνόδου προέβλεπε έναν Κώδικα Συμπεριφοράς σχετιζόμενο με τις βασικές αρχές που διέπουν τον ρόλο των Ενόπλων Δυνάμεων σε κοινωνίες Δημοκρατικού Δικαίου ενώ τόνιζε και εξύψωνε τις αρχές που διέπουν τον ΟΑΣΕ σε ζητήματα πολιτικό-στρατιωτικού περιεχομένου ²⁴.

2.6 Συνθήκη Ανοιχτών Ουρανών (Open Skies)

Η συνθήκη Ανοιχτών Ουρανών υπεγράφη τον Μάρτιο του 1992 ²⁵, μετά το τέλος της λεγόμενης ψυχροπολεμικής περιόδου. Πρόκειται για μια συνθήκη η οποία εγκαθίδρυσε ένα καθεστώς προκειμένου να πραγματοποιούνται πτήσεις αναγνωρίσεως από κράτη-μέρη της Συμφωνίας σε άλλα κράτη μέρη προκειμένου με αυτόν τον τρόπο να εξασφαλίζεται μια σχετική διαφάνεια αναφορικά με τις στρατιωτικές δραστηριότητες και την διεξαγωγή αυτών με απώτερο σκοπό τη δημιουργία σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών-μερών, την συμμόρφωση οπότε όλων των κρατών-μερών προς τα προβλεπόμενα της συμφωνίας αλλά και τον έλεγχο τελικά του στρατιωτικού εξοπλισμού με αυτόν τον τρόπο. Την τήρηση της εφαρμογής της Συνθήκης των Ανοιχτών Ουρανών ²⁶ επιβλέπει η

²⁴ United Nations General Assembly Security Council, Memorandum on Security Assurances in Connection with Ukraine's Accession to the UN Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, www.securitycouncilreport.org • www.consilium.europa.eu , Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σύνοδος 9^η -10^η Δεκεμβρίου 1994, ΕΣΣΕΝ, Συμπεράσματα Προεδρίας,

²⁵ Treaty on Open Skies-OSCE, www.osce.org •Open Skies Consultative Commission (OSCC) www.osce.org,

²⁶ Όπου παραπάνω

Συμβουλευτική Επιτροπή Ανοιχτών Ουρανών OSCC , η οποία εδρεύει στη Βιέννη ενώ καθένα από τα κράτη μέρη εκπροσωπείται στην επιτροπή Ανοιχτών Ουρανών η οποία συνεδριάζει σε μηνιαία βάση. Αλλά και ομάδες εργασίας που υπάρχουν προκειμένου να παρακολουθούν θέματα τεχνικής φύσεως τα οποία μπορεί να προκύψουν, ωστόσο η τήρηση της Συνθήκης παρακολουθείται και από το NATO (επιτροπή VCC) αλλά και από τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕ.Ε). Οι πτήσεις που προγραμματίζονται προφανώς είναι άοπλες πτήσεις και αφορούν αποκλειστικά στην παρατήρηση από αέρος. Συνοπτικά στον εναέριο χώρο άλλων συμβαλλόμενων κρατών οι δράσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ανοιχτών Ουρανών εστιάζουν σε θέματα σχετικά με την τήρηση της Συνθήκης, θέματα αρωγής αποκωδικοποίησης των κανόνων της Συνθήκης (σε περίπτωση αδυναμίας κατανόησης ή δυσνόησης αυτών) εξετάζει αιτήματα για προσχώρηση στην Συνθήκη και τέλος εξετάζει τα ετήσια ποσοστά πτήσεων.

Τέλος, η Συνθήκη Ανοιχτών Ουρανών προϋποθέτει αναθεώρηση με συχνότητα πενταετή κατόπιν διασκέψεως που θα λαμβάνει χώρα για τον λόγο αυτό ²⁷. Το 2005 πραγματοποιήθηκε η πρώτη διάσκεψη για τον λόγο αυτό και από 07 έως 09 Ιουνίου 2010 είχαμε την δεύτερη διάσκεψη η οποία πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη υπό την Προεδρία των ΗΠΑ.

Και ενώ αρχικά η Συνθήκη συνήφθη, μεταξύ άλλων, από ΗΠΑ και Ρωσία στις 22 Νοεμβρίου 2020 και οι ΗΠΑ αποχώρησαν από την Συνθήκη Ανοιχτών Ουρανών πρόθεση με την οποία είχαν εκδηλώσει σχεδόν έξι μήνες νωρίτερα ²⁸. Βασικός λόγος για την κίνηση αυτή των ΗΠΑ στέκεται η Ρωσία η οποία όπως απερίφραστα δήλωσε ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο δεν πραγματοποιεί συγκεκριμένες διαδικασίες οι οποίες είναι υποχρεώσεις που έχει απορρέουσες από την υπογραφή της Συνθήκης. Χαρακτηριστικά ο Αμερικανός Υπουργός ανέφερε πως « Η Αμερική είναι πλέον ασφαλέστερη με την κίνηση αυτή , καθώς και η Ρωσία συνεχίζει να μην εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της».

²⁷ Κ. Chatziantoniou 2002, Συνθήκη Open Skies: Σύγχρονη Επιταγή ή Αναχρονισμός; Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, Ενημερωτικό Έντυπο, τεύχος 477, σελ. 1-8• Treaty on Open Skies-OSCE, www.osce.org

²⁸ Congressional Research Service 2021, The Open Skies Treaty: Background and Issues, www.sgp.fas.org

Οι ΗΠΑ κατήγγειλαν την Ρωσία ότι έθετε περιορισμούς στον εναέριο χώρο του Καλίνγκραντ (μεταξύ Πολωνίας και Λιθουανίας) αθετώντας έτσι την Συμφωνία²⁹. Μετά την εξέλιξη αυτή, από την πλευρά της η Ρωσία, μέσω του Υπουργού Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ, άμεσα ζήτησε από τις άλλες χώρες-συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης Ανοιχτών Ουρανών καθώς επίσης και τα κράτη μέλη του ΝΑΤΟ γραπτές εγγυήσεις με τις οποίες θα δεσμεύονται να μην γνωστοποιούν στις ΗΠΑ τα στοιχεία που συλλέγονται από τις υπερπτήσεις αεροσκαφών στον εναέριο χώρο της Ρωσίας ενώ έσπευσε επίσης να τονίσει ότι οι βάσεις των ΗΠΑ που βρίσκονται στην Ευρώπη δεν θα εξαιρεθούν από τις πτήσεις παρατήρησης της Ρωσίας³⁰. Έτερες χώρες δεν ακολούθησαν το παράδειγμα των ΗΠΑ εκείνο δηλαδή της αποχώρησης από την Συνθήκη εφόσον είναι ο μόνος τρόπος που δίδει την δυνατότητα να ελέγχονται οι εξοπλισμοί των κρατών ώστε να επιτυγχάνεται η στρατιωτική ασφάλεια.

2.7 Διεργασία της Κέρκυρας.

Σκοπός της Διεργασίας της Κέρκυρας υπήρξε η επαναφορά ενός κλίματος βεβαιότητας και εμπιστοσύνης αλλά και να επαναπροσδιοριστούν οι δεσμεύσεις στο πλαίσιο αρχών που προσβέει ο ΟΑΣΕ³¹ (το εν λόγω εγχείρημα προγραμματίστηκε από την ελληνική προεδρία του ΟΑΣΕ), αλλά και να αντιμετωπιστούν προβλήματα στην ασφάλεια μέσω ενός διαλόγου στον οποίο θα συμμετείχαν άπαντες οι ενδιαφερόμενοι. Επιδιωκόμενος σκοπός του εγχειρήματος της Διεργασίας της Κέρκυρας³² είναι η χαλύβδωση του ΟΑΣΕ με γνώμονα τις δεσμεύσεις και τις αρχές του Οργανισμού αλλά και βάσει της τελικής πράξης του Ελσίνκι ώστε τελικά να μπορεί να ανταποκριθεί σε προκλήσεις αλλά και η έκβαση των θεμάτων με τα οποία ασχολείται να είναι επιθυμητή.

²⁹Όπου παραπάνω

³⁰Όπου παραπάνω

³¹www.osce.org, Restoring trust the Corfu Process

³²Ackermann Alice, Salber Herbert 2011, The OSCE Corfu Process, A Preliminary View of the Security Dialogue on Early Warning, Conflict Prevention and Resolution, Crisis Management and Post-Conflict Rehabilitation, ,OSCE Yearbook 2010, Baden-Baden, pp. 197-202, Nomos Verlagsgesellschaft Publications

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ (VIENNA DOCUMENT)

3.1 Σύνοψη κειμένου Βιέννης

Στο σύνολό του το έγγραφο της Βιέννης (Vienna document) απαρτίζεται από μια δέσμη μέτρων πολιτικών κυρίως αλλά και δεσμευτικών τα οποία θεσπίστηκαν για να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη αλλά και την ασφάλεια ³³ προκειμένου όλες οι στρατιωτικές δραστηριότητες να χαρακτηρίζονται από διαφάνεια (αφορά σε δραστηριότητες που πραγματοποιούνται εντός της ζώνης δραστηριοποίησης στο ΟΑΣΕ- περιοχή η οποία περιστοιχίζεται από το ηπειρωτικό έδαφος, τις θαλάσσιες περιοχές πέριξ αυτού αλλά και τον εναέριο χώρο των ευρωπαϊκών χωρών στο σύνολο τους αλλά και τα κράτη της Κεντρικής Ασίας που συμμετέχουν στον οργανισμό). Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Κείμενο της Βιέννης θα πρέπει να πραγματοποιούνται επισκέψεις με σκοπό την παρατήρηση μεταξύ των κρατών επίσης και την αξιολόγηση, επιθεωρήσεις αλλά και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών αναφορικά με τις στρατιωτικές δραστηριότητες ³⁴. Τέλος για τις ΗΠΑ και τον Καναδά οι διατάξεις του εγγράφου της Βιέννης αφορούν μόνο τις στρατιωτικές δραστηριότητες και δυνάμεις εντός ζώνης εφαρμογής (Zone Of Application).

Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι το έγγραφο της Βιέννης είναι μέρος μιας αλληλουχίας πολιτικών και νομικών συμφωνιών και δεσμεύσεων που προϋπήρχαν ή προηγήθηκαν ³⁵. Το Vienna Document 11 σε συνδυασμό με την Συνθήκη για τον έλεγχο Συμβατικών όπλων (CFE) και την Συνθήκη Ανοιχτών Ουρανών αποτελούν όπως προαναφέρθηκε το ισχύον πλαίσιο για τον έλεγχο συμβατικών όπλων. Οι πολιτικές συμφωνίες (ή δεσμεύσεις) στις οποίες στηρίχτηκε το έγγραφο της Βιέννης είναι η τελική πράξη του Ελσίνκι (1975), το έγγραφο της Διάσκεψης της Στοκχόλμης (1966)³⁶, το

³³ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ.5-6 , www.osce.org , • U.S. Department of State, Overview of Vienna Document 2011, www.2009-2017.state.gov

³⁴ Όπου παραπάνω

³⁵ Όπου παραπάνω

³⁶ Όπου παραπάνω

έγγραφο του Ελσίνκι (1992) και τα προηγούμενα έγγραφα της Βιέννης του 1990, 1992, 1994, 1999.

3.2 Θεματικές Εγγράφου Βιέννης

Επίσης, η δομή του εγγράφου της Βιέννης επιγραμματικά θίγει θεματικές όπως η ανταλλαγή στρατιωτικών πληροφοριών σε ετήσια βάση (ΑΕΜΙ) ³⁷, πρόβλεψη περί του αμυντικού σχεδιασμού, περιλαμβάνει συγκεκριμένες προβλέψεις για τη μείωση κινδύνου, προβλέψεις για τις επαφές μεταξύ των μελών, προβλέπει επίσης τη συμμόρφωση και επαλήθευση με τα διαταχθέντα, προβλέπει την ύπαρξη ετήσιων ημερολογίων ανταλλαγής πληροφοριών ³⁸, προβλέπει την παρατήρηση στρατιωτικών δραστηριοτήτων αλλά και την έγκαιρη ειδοποίηση συγκεκριμένων στρατιωτικών γυμνασίων ³⁹. Τέλος, έχει ειδικές διατάξεις περί επιθεωρήσεων, αξιολογήσεων, προβλέπει περιφερειακά μέτρα αλλά και μια ετήσια συνάντηση για αξιολόγηση της εφαρμογής ανταλλαγής στρατιωτικών πληροφοριών ⁴⁰.

3.3.1. Ετήσια ανταλλαγή στρατιωτικών πληροφοριών περί Στρατιωτικών Δυνάμεων

Τα κράτη τα οποία συμμετέχουν στον ΟΑΣΕ και έχουν αποδεχτεί τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης θα πρέπει να αναφέρουν σε ετήσια βάση πληροφορίες τις οποίες θα ανταλλάσσουν μεταξύ τους και οι οποίες αφορούν στην οργάνωση του στρατεύματος, τις υπάρχουσες δυνάμεις αλλά και πληροφορίες που έχουν να κάνουν με τον έμφυχο και άψυχο παράγοντα, το ανθρώπινο δυναμικό δηλαδή αλλά και τα οπλικά τους συστήματα ⁴¹. Οι εν λόγω πληροφορίες θα πρέπει να δίδονται σε προσυμφωνημένη και καθορισμένη ημερομηνία (έχει οριστεί η 15^η Δεκεμβρίου) θα πρέπει η μορφή των εκάστοτε πληροφοριών να είναι συγκεκριμένη και τέλος όταν αυτές δοθούν αφορούν στο έτος που ακολουθεί ⁴².

³⁷ U.S. Department of State, Overview of Vienna Document 2011, www.2009-2017.state.gov

³⁸ Όπου παραπάνω

³⁹ Όπου παραπάνω

⁴⁰ Όπου παραπάνω

⁴¹ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 7-8, www.osce.org

⁴² Όπου παραπάνω

Αναλυτικότερα, οι πληροφορίες αφορούν σε θέματα οργάνωσης αλλά και διοίκησης των δυνάμεων του στρατού και προσδιορίζουν αναλυτικά την υπαγωγή μεταξύ σχηματισμών, μονάδων και κάθε επιπέδου διοίκησης μέχρι και το επίπεδο ταξιαρχίας ή συντάγματος . Οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι έτσι δομημένες ώστε να διαχωρίζονται ευκρινώς τα επίπεδα διοικήσεως καθώς επίσης και από το σύνολο των πληροφοριών καθαρά να εξάγεται το συμπέρασμα για το πλήθος των μονάδων αλλά και το ετήσιο ποσοστό επάνδρωσης αυτών. Επιπλέον στις πληροφορίες πρέπει να συμπεριλαμβάνονται αναφορές για το είδος των μονάδων κάθε επιπέδου διοίκησης, την υπαγωγή αυτών, ιεραρχικά δηλαδή αλλά και επιχειρησιακά που υπάγονται και εξ ονόματος ποιου σχηματισμού θα επιχειρήσουν (σε καιρό πολέμου) ή σε ποιον σχηματισμό ανήκουν ως οργανική μονάδα και κατ' επέκταση λαμβάνουν διαταγές στον καιρό της ειρήνης και του πολέμου. Για την κάθε μονάδα θα πρέπει να παρέχονται και πληροφορίες περί ετησίας αξιολόγησης (ποσοστιαία αναφορά)⁴³.

Άλλα στοιχεία που πρέπει να παρέχονται για χερσαίες δυνάμεις είναι αν η κάθε μονάδα ή σχηματισμός (έως επιπέδου συντάγματος ή ταξιαρχίας) είναι ενεργή μονάδα (σχηματισμός ή όχι) αλλά και πληροφορίες για την γεωγραφική θέση των μονάδων/ σχηματισμών ⁴⁴ (οποσδήποτε στην περίοδο της ειρήνης) το οποίο υποδεικνύεται και με ακριβείς γεωγραφικές συντεταγμένες ⁴⁵ (και όχι ενδεχομένως με την υπόδειξη μιας γεωγραφικής περιοχής απλά). Ακολούθως θα πρέπει να παρέχονται πληροφορίες με την αποστολή του προσωπικού των μονάδων / σχηματισμών στην περίοδο της ειρήνης, τα κύρια οπλικά συστήματα των παραπάνω (με συγκεκριμένη ποσοτική αναφορά ανά τύπο οπλικού συστήματος). Με τον όρο χερσαίες δυνάμεις ⁴⁶ γίνεται αναφορά για μονάδες πεζικού, μηχανοκίνητου πεζικού, τεθωρακισμένων, πυροβολικού μάχης αλλά και μονάδες αεροπορίας στρατού. Περιλαμβάνονται επίσης αερομεταφερόμενες μονάδες πεζικού αλλά και μονάδες (σχηματισμοί της πολεμικής αεροπορίας) .Ως μη ενεργή θεωρείται μια μονάδα η οποία επανδρώνεται σε ποσοστό από μηδέν έως και δεκαπέντε τοις εκατό (0% - 15 %)

⁴³ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ.8-9 , www.osce.org

⁴⁴ Όπου παραπάνω

⁴⁵ Όπου παραπάνω

⁴⁶ Όπου παραπάνω

οπότε και χαρακτηρίζεται χαμηλής επάνδρωσης.

Σύμφωνα με τον παραπάνω προσδιορισμό για τις χερσαίες δυνάμεις, συγκεκριμένες πρέπει να είναι οι πληροφορίες για τα άρματα μάχης, τα ελικόπτερα, για τα τεθωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού (ΤΟΜΠ, πχ M113, M113A1 , VBL κτλ), τα τεθωρακισμένα οχήματα μάχης βαρέως οπλισμού (BMP-1 με ZU23), τα αντιαρματικά (A/T TOW επί παραδείγματος), αυτοκινούμενα και ρυμουλκούμενα οχήματα πυροβολικού, όλμων (M106 για παράδειγμα), πολλαπλοί εκτοξευτές ρουκετών, γεφυροφόρα θωρακισμένα οχήματα μηχανικού .

Σχετικά με τις αυξήσεις του προσωπικού εάν υπερβαίνουν τον καθορισμένο σε διάρκεια χρόνο (21 ημέρες) αλλά και τον καθορισμένο αριθμό (1000 άτομα για τμήματα μάχης ή 3000 άτομα για τους σχηματισμούς) θα πρέπει να γίνεται και να υποβάλλεται ξεχωριστή αναφορά ⁴⁷. Για μονάδες που προγραμματίζεται να ενεργοποιηθούν προσωρινά πάλι πρέπει να γίνει μην υπερβαίνοντας τα όρια για το πλήθος των ατόμων (2.000 άτομα) αλλά και τον χρονικό περιορισμό των 21 ημερών. Οι μονάδες/ σχηματισμοί αυτοί που δύναται να ενεργήσουν προσωρινά για στρατιωτικές δραστηριότητες που λαμβάνουν συνήθως χώρα (εκπαίδευση ή λοιπά στρατιωτικά γυμνάσια) πρέπει να συμπεριληφθούν στο γενικότερο πλαίσιο των πληροφοριών προς ανταλλαγή (ετήσια υποχρέωση όπως προαναφέρθηκε) σε συνδυασμό με πληροφορίες που αφορούν τον προσδιορισμό αλλά και την υπαγωγή τους ⁴⁸. Οι τροποποιήσεις στο πλήθος των ατόμων (σχετικά με αύξηση του πλήθους) θα πρέπει ως πληροφορία εκτός του να διαβιβάζεται να συνοδεύεται και με επεξηγήσεις ⁴⁹ σχετικά με τον σκοπό της διαφοροποίησης, της επάνδρωσης, τις ημερομηνίες έναρξης, αλλά και λήξη της αύξησης αυτής του προσωπικού, την τοποθεσία που θα λάβουν χώρα οι άνωθεν αλλαγές, τις υπηρεσιακές ανάγκες ποιας μονάδας/ σχηματισμού θα καλύψουν οι αυξήσεις αυτές αλλά και τα οπλικά συστήματα που διαθέτει και θα χειρίζεται κατά συνέπεια το προσωπικό αυτό ⁵⁰.

⁴⁷ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ.9-10, www.osce.org

⁴⁸ Όπου παραπάνω

⁴⁹ Όπου παραπάνω

⁵⁰ Όπου παραπάνω

Πρόβλεψη επιπλέον υπάρχει και για την περίπτωση που η διαφοροποίηση αυτή για διάφορους λόγους δεν δύναται να συμπεριληφθεί στο ετήσιο έντυπο πληροφοριών. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει τουλάχιστον 42 ημέρες πριν την αύξηση αυτή στο προσωπικό ή την προσωρινή επάνδρωση μονάδων σχηματισμού να γνωστοποιηθούν αρμοδίως αυτές οι πληροφορίες .

Για κάθε μονάδα της πολεμικής αεροπορίας νοούνται ως μονάδες των οποίων η πλειοψηφία τους είναι αεροσκάφη μάχης, θα πρέπει να παρέχονται πληροφορίες για τον προσδιορισμό των μονάδων αυτών αλλά και την διοικητική υπαγωγή τους, την έδρα των μονάδων αυτών στον καιρό της ειρήνης η οποία υποδεικνύεται επακριβώς με γεωγραφικές συντεταγμένες, την τοποθεσία που βρίσκεται η αεροπορική βάση (αεροδρόμιο το οποίο υποδεικνύεται με γεωγραφικές συντεταγμένες, την ονομασία των μονάδων αλλά και των αεροπορικών βάσεων), το προσωπικό που ανήκει στη οργανική δύναμη των ανωτέρω μονάδων και άρα θεωρείται εξουσιοδοτημένο προσωπικό (κατ' εξαίρεση αυτό δεν αναφέρεται για το προσωπικό που αποτελεί οργανική δύναμη μονάδος αεράμυνας). Τέλος, τα μαχητικά αεροσκάφη ή / και ελικόπτερα που διαθέτει η κάθε μονάδα (το πλήθος αλλά και τον τύπο τους) ομοίως πρέπει να παρέχονται πληροφορίες.

Από την υπογραφή του Vienna Document και έπειτα, ορίστηκε για τις χώρες που το αποδέχτηκαν στις πληροφορίες να αναφέρουν δεδομένα για τα νεοαποκτηθέντα οπλικά συστήματα ⁵¹, (νέου δηλαδή τύπου οπλικά συστήματα στο οποία κάθε κράτος στηρίζει την μαχητική ισχύ του ή την αύξηση αυτής). Οι πληροφορίες περί των οπλικών συστημάτων που προγραμματίζει κάποιο κράτος να προμηθευτεί πρέπει να περιλαμβάνουν το όνομα ή τον τύπο του οπλικού συστήματος, ο συνολικός αριθμός του συγκεκριμένου εξοπλισμού που πρόκειται το κράτος να προμηθευτεί, τον αριθμό του συγκεκριμένου πολεμικού εξοπλισμού που πρόκειται να χορηγηθεί σε κάθε μονάδα/σχηματισμό ⁵² και τέλος πληροφορίες για το αν αυτό το οπλικό σύστημα πρόκειται να αντικαταστήσει ένα προγενέστερο (προηγμένης δηλαδή τεχνολογίας) ⁵³ με απότοκο να αποσυρθεί ο παλαιότερος αυτός εξοπλισμός ή αν προστεθεί στην δύναμη του ήδη υπάρχοντος εξοπλισμού της μονάδας/σχηματισμού

⁵¹ Όπου παραπάνω

⁵² Όπου παραπάνω

⁵³ Όπου παραπάνω

(με άμεσο αποτέλεσμα όπως είναι εύκολα αντιληπτό ακαριαία να αυξάνει την δύναμη πυρός της) Τέλος, τα προϋπάρχοντα οπλικά συστήματα της υπογραφής του εγγράφου, θα έπρεπε να αναφερθούν από τα κράτη από την στιγμή που το Vienna Document υπογράφηκε και τέθηκε σε ισχύ ώστε να μην υπάρχουν κενά στο σύστημα πληροφοριών.

3.3.2 Σχεδιασμός άμυνας - ανταλλαγή πληροφοριών .

Αναφορικά με τις προμήθειες στρατιωτικού εξοπλισμού συμπεριλαμβανομένων και των οπλικών συστημάτων το Vienna Document προέβλεπε για τα κράτη που συμμετέχουν να ανταλλάσσουν πληροφορίες προκειμένου να καθιστούν σαφείς τις βλέψεις που έχουν στο εγγύς ή μακρινό μέλλον για θέματα σχετικά με τις προμήθειές τους⁵⁴. Τα συμμετέχοντα λοιπόν στο ΟΑΣΕ κράτη πρέπει να παρέχουν πληροφορίες που να αφορούν στα αριθμητικά δεδομένα των προμηθειών που επιθυμούν να υλοποιήσουν, την στρατιωτική εκπαίδευση και τον στρατιωτικό εξοπλισμό του εκάστοτε κράτους αλλά και το δόγμα τους (παραδείγματος χάριν αμυντικό δόγμα κτλ) το οποίο προκύπτει από την εν γένει πολιτική που ακολουθεί το κάθε κράτος.

Τέλος, ορίζεται ότι εντός τριών μηνών από την παρέλευση της ημερομηνίας υπογραφής του αμυντικού προϋπολογισμού κάθε κράτους θα πρέπει τα στοιχεία αυτά να προσκομιστούν στα άλλα κράτη συνοδευόμενα από τα στοιχεία του εγκρίνοντος τον προϋπολογισμό αυτού. Πρόβλεψη επίσης υπάρχει και για το αν κάποιο κράτος δεν δύναται να αναφέρει στα παραπάνω στοιχεία το προκαθορισμένο χρονικό διάστημα να έχει την δυνατότητα να ενημερώνει για την καθυστέρησή του αυτή, καθώς επίσης και για τους της κωλυσιεργούς του αλλά και τέλος να παραθέτει μια πραγματική ημερομηνία στην οποία θα καταθέσει τις ανωτέρω πληροφορίες. Τα κράτη που συμμετέχουν και δεν διαθέτουν ένοπλες δυνάμεις και συνεπώς καμία πληροφορία να παρέχουν για τα υπό κρίση θέματα, πρέπει να το δηλώνουν στην ετήσιος καθιερωμένη ανταλλαγή πληροφοριών.

Αναφορές που πρέπει να συμπεριλαμβάνουν οι πληροφορίες αυτές είναι για το δόγμα κάθε κράτους αλλά και της στρατηγικής που ακολουθούν ως απότοκο του δόγματός τους, τυχόν αλλαγές που μπορεί να προκύψουν σχετικά με το δόγμα των κρατών (οι αναφορές για τα υπό κρίση ζητήματα παρέχονται με γραπτές δηλώσεις)⁵⁵.

⁵⁴ Όπου παραπάνω

⁵⁵ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σελ.11, www.osce.org

Επιπρόσθετα, αναφορά πρέπει να γίνεται για τον αμυντικό σχεδιασμό των κρατών αλλά και τα θεσμοθετημένα όργανα που είναι αρμόδια και υπεύθυνα για την τήρηση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων αλλά και αλλαγές που μπορεί να προκύψουν στα παραπάνω όργανα. Τα κράτη επίσης πρέπει να πληροφορούν για το σχεδιασμό των δυνάμεων τους με γραπτή τους δήλωση ⁵⁶, την ανάπτυξη των ένοπλων δυνάμεων αλλά και αλλαγές που ενδέχεται να υπάρχουν στον τομέα του σχεδιασμού, αλλά και τον εκπαιδευτικό προγραμματισμό του προσωπικού συμπεριλαμβανομένων και των προγραμματισμένων αλλαγών επί του προγραμματισμού αυτού. Για να παρατίθενται τα παραπάνω στοιχεία τα κράτη δύνανται να κάνουν χρήση διαγραμμάτων ή χωρίων προκειμένου να γίνονται οι πληροφορίες κατανοητές.

Στις πληροφορίες θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται επίσης και οι αμυντικές δαπάνες των κρατών μέσα σε ένα οικονομικό έτος (όπως ορίστηκε από τα Ηνωμένα έθνη στις 12 Δεκεμβρίου 1980, περί τυποποιημένης διεθνούς αναφοράς στρατιωτικών δαπανών). Εάν κρίνεται αναγκαίο, το κάθε κράτος θα πρέπει να είναι σε θέση να παράσχει περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τις αμυντικές του δαπάνες (όπως για παράδειγμα αν οι εκάστοτε αμυντική δαπάνη διαφοροποιείται από τον ετήσιο προϋπολογισμό σε σχέση πάντα με τον προϋπολογισμό κάθε κράτους αλλά και με το ΑΕΠ).

Σχετικά με τον προϋπολογισμό, ο οποίος αποτελεί ξεχωριστό τομέα προς πληροφόρηση⁵⁷, τα στοιχεία που πρέπει να παρέχονται είναι τα αριθμητικά δεδομένα που είναι διαθέσιμα προς δημοσίευση και αφορούν στον προϋπολογισμό, εκτιμήσεις για τον στρατιωτικό προϋπολογισμό, εκτιμήσεις για τις αμυντικές δαπάνες για τα δυο επερχόμενα έτη, επεξηγηματικά δεδομένα ή στοιχεία και τέλος την υπόδειξη του έτους που χρησιμοποιήθηκε ως σημείο αναφοράς για να πραγματοποιηθούν οι παραπάνω μελέτες ⁵⁸.

Προκειμένου να υπάρχει απόλυτη διαφάνεια οποιοδήποτε συμμετέχον κράτος δύναται να ζητήσει διευκρινήσεις επί των πληροφοριών που παρέχονται. Οι ερωτήσεις αυτές θα πρέπει να υποβάλλονται εντός ενός χρονικού πλαισίου δύο μηνών ⁵⁹

⁵⁶ Όπου παραπάνω

⁵⁷ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ.13-15, www.osce.org

⁵⁸ Όπου παραπάνω

⁵⁹ Όπου παραπάνω

από την στιγμή που το κράτος στο οποίο απευθύνονται οι ερωτήσεις έχει παραθέσει τις πληροφορίες του προς γνώση των υπολοίπων. Όταν οι ερωτήσεις είναι εμπρόθεσμες θα πρέπει το κράτος που έγινε αποδέκτης ερωτήσεων να καταβάλει την δέουσα προσπάθεια ώστε να αποκτήσει με αμεσότητα, με αναφορές που να καλύπτουν όλο το φάσμα της ερώτησης που δέχτηκε αλλά και όσο πιο γρήγορα δύναται. Οι ερωτήσεις μπορούν να διαβιβαστούν και σε όλα τα άλλα κράτη συμμετέχοντες⁶⁰.

Τα κράτη συμμετέχοντες προκειμένου να συζητήσουν όλα τα παραπάνω αλλά και για να υποβάλλουν τις ερωτήσεις τους, δύναται να ορίσουν συναντήσεις προκειμένου εκτός όλων των άλλων να εμβαθύνουν και σε θέματα αμυντικού σχεδιασμού στο πλαίσιο ενός δομημένου και στοχευμένου διαλόγου. Μέσω του ΟΑΣΕ επίσης τα άλλα κράτη παρακινούνται να συμμετέχουν σε σεμινάρια στρατιωτικού δόγματος εξαιρετικά υψηλού επιπέδου αλλά και να υλοποιούν επισκέψεις μελέτης ώστε να ενισχυθεί το κλίμα εμπάθυνσης επί των διαδικασιών σχεδιασμού άμυνας των κρατών στο πλαίσιο στρατιωτικών επαφών και συνεργασιών.

Τα συγκεκριμένα κράτη πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν οποιαδήποτε στοιχεία είναι πραγματικά και διαθέσιμα προκειμένου να επιτυγχάνεται διαφάνεια. Παραδείγματα θα μπορούσαν να αποτελέσουν έγγραφα που σχετίζονται με τον αμυντικό τους σχεδιασμό, κείμενα ή καταλόγους εργασίας που αποκρυπτογραφούν την δική τους αμυντική πολιτική, το δόγμα ή τις στρατηγικές τους ή οποιοδήποτε άλλο υλικό αναφοράς θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί προς τεκμηρίωση των όποιων πληροφοριών έχουν ήδη διαθέσει στα άλλα κράτη συμμετέχοντες.

3.3.3 Μηχανισμός διαβουλεύσεων και συνεργασίας σχετικά με Ασυνήθεις Στρατιωτικές Δραστηριότητες

Προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια, ένα άλλο μέτρο που πραγματεύεται το Vienna Document είναι η αναφορά στις ασυνήθεις στρατιωτικές δραστηριότητες⁶¹. Προβλέπει τα κράτη θα πρέπει να βρίσκονται σε συνεχή και αδιάλειπτη επικοινωνία αλλά και συνεργασία μεταξύ τους και άμεσα να είναι σε θέση να παρέχουν πληροφορίες για όποια ασυνήθη στρατιωτικής φύσης δραστηριότητα λαμβάνει χώρα εκτός των συνηθισμένων τοποθεσιών δραστηριοποίησης τους στην περίοδο της ειρήνης που όμως

⁶⁰ Όπου παραπάνω

⁶¹ Όπου παραπάνω

καθίσταται ιδιαιτέρως σημαντικές πληροφορίες από στρατιωτικής φύσεως. Στο πλαίσιο λοιπόν της διατήρησης της ασφάλειας, ένα κράτος έχει τη δυνατότητα να υποβάλλει ερώτημα σε ένα άλλο κράτος (στο οποίο και εκτελείται η ασυνήθης δραστηριότητα) ⁶². Το ερώτημα πρέπει να περιλαμβάνει στον κορμό του την αιτία της ανησυχίας, τον τύπο αλλά και την τοποθεσία της εν λόγω δραστηριότητας. Η απάντηση θα πρέπει να παρατεθεί εντός ενός χρονικού ορίου 48 ωρών ⁶³. Το κράτος που δέχθηκε το ερώτημα θα πρέπει να δώσει απάντηση σε όλες τις θεματικές της ερωτήσεως με απώτερο σκοπό να πάψει να υφίσταται ανησυχία. Το ερώτημα αλλά και η απάντηση επί αυτού πρόκειται να διαβιβαστούν σε όλα τα κράτη συμμετέχοντες και μάλιστα χωρίς καμία απολύτως καθυστέρηση. Το κράτος που έθεσε το αρχικό ερώτημα, εφόσον μελετήσει τη δοθείσα απάντηση έχει τη δυνατότητα να ζητήσει εντός 48 ωρών συνάντηση με το κράτος που δημιούργησε την όποια ανησυχία.

Τέτοιου είδους αιτήματα συναντήσεων διαβιβάζονται άνευ καθυστερήσεως και στα υπόλοιπα κράτη και υπάρχει δυνατότητα να συμμετέχει και άλλο κράτος ενδιαφερόμενο για το συγκεκριμένο συμβάν ⁶⁴. Οι συναντήσεις αυτές γίνονται σε χώρο που τα ίδια τα κράτη συμφωνούν απριόρι υπό την προεδρία του ΟΑΣΕ. Κατόπιν συζητήσεων και διαβουλεύσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων κρατών προετοιμάζεται από την προεδρία και διαβιβάζεται και στα υπόλοιπα κράτη έκθεση με το περιεχόμενο των διαβουλεύσεων χωρίς καθυστέρηση. Σε κάθε περίπτωση και το αιτούν το ερώτημα αλλά και το απαντών κρατών δύναται να ζητήσουν συνάντηση όλων των κρατών συμμετεχόντων ώστε να συζητηθούν οι απόψεις όλων των συμμετεχόντων ⁶⁵.

Αναφορικά , με επικίνδυνα περιστατικά στρατιωτικού χαρακτήρα, θα πρέπει εφόσον τεθούν ερωτήματα άμεσα να παρατεθούν σχετικές απαντήσεις τόσο στο αιτών την ερώτηση κράτος όσο και σε όλα τα κράτη συμμετέχοντες διαβιβάζονται άμεσα τις υπάρχουσες πληροφορίες ⁶⁶.

⁶² Όπου παραπάνω

⁶³ Όπου παραπάνω

⁶⁴ Όπου παραπάνω

⁶⁵ Όπου παραπάνω

⁶⁶ Όπου παραπάνω

Τέλος, προκειμένου να εξαλειφθούν τυχόν ανησυχίες ή κλίμα διαταραχής της ασφάλειας, τα κράτη συμμετέχοντες δύνανται να προσκαλέσουν εκπροσώπους άλλων συμμετεχόντων στο έδαφός τους προκειμένου να διαπιστώνεται η κατάσταση εκ του σύνεγγυς. Στην περίπτωση πραγματοποίησης τέτοιων επισκέψεων αυτό που πρέπει να επιδιώκεται είναι η αποτελεσματικότητα της επισκέψεως τόσο από την πλευρά του κράτους υποδοχής όσο και από την πλευρά του κράτους επισκέπτη ⁶⁷.

3.3.4 *Επικοινωνίες*

Τα συμμετέχοντα κράτη τα οποία διαθέτουν μονάδες πολεμικής αεροπορίας θα πρέπει να διοργανώνουν επισκέψεις για τους εκπροσώπους άλλων κρατών εντός αεροπορικών βάσεων από τον καιρό της ειρήνης ⁶⁸. Με τον τρόπο αυτό παρέχει στους επισκέπτες τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν την δραστηριότητα της πολεμικής αεροπορικής βάσης στην ειρήνη, να παρακολουθήσουν τις προετοιμασίες για την πραγματοποίηση των λειτουργιών της αεροπορικής βάσης ώστε να υπάρχει διαφάνεια για τις αποστολές που εκτελούνται αλλά και για τον αριθμό των πραγματοποιηθέντων πτήσεων. Δεν απαιτείται να οργανωθεί επίσκεψη σε αεροπορική βάση που να μην λειτουργεί αλλά είναι πολλαπλών χρήσεων, έχει εξειδικευμένα επιθετικά ελικόπτερα. Το κάθε κράτος θα πρέπει εντός χρονικού διαστήματος πέντε ετών να οργανώσει οπωσδήποτε μια τέτοιας μορφής επίσκεψη (τέτοια προγράμματα επισκέψεων σε αεροπορικές βάσεις υλοποιήθηκαν για πρώτη φορά τον Ιανουάριο του 1997). Σχετικά με τον προγραμματισμό για την διενέργεια τέτοιων επισκέψεων είναι μια θεματική που συζητιέται στις ετήσιες συνεδριάσεις ⁶⁹. Σε περίπτωση επίσκεψης το αρμόδιο κράτος για να εκδώσει τις προσκλήσεις αλλά και για την εκπόνηση προγράμματος επίσκεψης είναι το κράτος υποδοχής. Το εκάστοτε κράτος που προσκαλείται είναι υπεύθυνο να αποφασίσει εάν θα αποστείλει μόνο στρατιωτικό προσωπικό ή πολιτικό προσωπικό ή ενδεχομένως έναν συνδυασμό των παραπάνω ⁷⁰.

⁶⁷ Όπου παραπάνω

⁶⁸ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 19-20, www.osce.org

⁶⁹ Όπου παραπάνω

⁷⁰ Όπου παραπάνω

Για το στρατιωτικό προσωπικό που θα λάβει μέρος στην επίσκεψη είναι υποχρεωτικό να παραστεί στην εν λόγω δραστηριότητα με την στρατιωτική του ενδυμασία στην οποία δεν θα φέρει όλα τα απαραίτητα διακριτικά και η επίσκεψη δύναται να διαρκέσει 24 ώρες. Κατά την διάρκεια της επισκέψεως θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ενώπιον των επισκεπτών ενημέρωση αναφορικά με τη λειτουργία της αεροπορικής βάσης ώστε να επεξηγείται ο ρόλος της. Το κράτος υποδοχής δίνει στους επισκέπτες τη δυνατότητα να δουν μέρος του καθημερινού προγράμματος της βάσης, τις δραστηριότητές της ενώ παράλληλα οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να συνομιλήσουν με το προσωπικό αλλά και την ιεραρχία της βάσης. Επιπλέον θα πρέπει να επιδειχθούν και όλοι οι διαθέσιμοι τύποι αεροσκαφών από τα οποία επανδρώνεται η βάση ⁷¹.

Σκοποί των ανωτέρω επισκέψεων εκτός των άλλων είναι και οι περαιτέρω αμοιβαίες σχέσεις προς το συμφέρον και των δύο (ή περισσότερων) κρατών στο πλαίσιο οικοδόμησης εμπιστοσύνης και ασφάλειας ⁷². Το παραπάνω δύναται να ενισχυθεί και με ένα δίκτυο επισκέψεων που δημιουργείται μεταξύ κατώτερων αξιωματικών, φοιτητών στρατιωτικών παραγωγικών σχολών, με ανταλλαγές επισκέψεων πολεμικών πλοίων ή μαχητικών αεροσκαφών. Επίσης ενισχύεται με την έκδοση ακαδημαϊκών δημοσιευμάτων για θέματα ασφάλειας αλλά και με ανταλλαγές και ευρύτερες επαφές μεταξύ ακαδημαϊκών στα πλαίσια του στρατού. Κοινή συνισταμένη είναι επίσης και τα κοινά στρατιωτικά γυμνάσια με δράση και συνεργασία στρατών των συμμετεχόντων κρατών. Επισκέψεις επίσης διοργανώνονται και για τις μονάδες του στρατού ξηράς δίνονται έτσι στους επισκέπτες να αποκτήσουν ίδια άποψη για θέματα δραστηριοτήτων εγκαταστάσεων, παρακολουθήσεις εκπαιδεύσεων. Κάθε κράτος θα πρέπει στα χρονικά πλαίσια μιας πενταετίας να διοργανώσει οπωσδήποτε μια τέτοιου είδους επίσκεψη ώστε οι επισκέπτες να έχουν την ευκαιρία να διαπιστώσουν οι ίδιοι όλες τις δηλωθείσες κατά καιρούς πληροφορίες.

Επιπλέον, με έγκριση του ΟΑΣΕ διοργανώνονται σεμινάρια ⁷³ με θεματολογία την συνεργασία στον στρατιωτικό τομέα. Οι ένοπλες δυνάμεις δηλαδή των συμμετεχόντων

⁷¹ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ.20-21, www.osce.org

⁷² Όπου παραπάνω

⁷³ Όπου παραπάνω

κρατών συμμετέχουν στα σεμινάρια αυτά με απώτερο σκοπό να επιτευχθούν άρτιες συνεργασίες μεταξύ τους.

Τα σεμινάρια αυτά εμβαθύνουν σε θέματα όπως οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις, φυσικές ή άλλες καταστροφές και παροχή έκτακτης βοήθειας, κρίσεις που προκύπτουν από μεταναστών ή προσφύγων αλλά και παροχή εν γένει ανθρωπιστικής βοήθειας (όπως επί παραδείγματος βοήθεια μετά από μεγάλους καταστροφικούς σεισμούς ,πλημμύρες και άλλες φυσικές καταστροφές). Σε αυτό το επίπεδο οι συνεργασίες δύναται να είναι μεταξύ όλων των κρατών που συμμετέχουν στον ΟΑΣΕ. Το πρόγραμμα αυτό αλλά και η εφαρμογή του θα αξιολογείται στις ετήσιες συνεδριάσεις.

Συνολικά, μπορούμε να συνοψίσουμε τα ανωτέρω λέγοντας ότι τα συμμετέχοντα στον ΟΑΣΕ κράτη θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες ⁷⁴, να οργανώνουν επισκέψεις σε αεροπορικές βάσεις σύμφωνα με τα προλεχθέντα, να οργανώνουν επίσης επισκέψεις παρατηρήσεως για τα υπόλοιπα κράτη συμμετέχοντες καθώς επίσης και να προγραμματίζουν επιδείξεις για όλα τα οπλικά συστήματα, πολεμικές μηχανές ή οποιοδήποτε άλλο μέσο το οποίο δύναται να επιφέρει τροποποιήσεις στην μαχητική ισχύ και ικανότητα των κρατών.

3.3.5 Κοινοποίηση Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων

Τα συμμετέχοντα κράτη στη ζώνη εφαρμογής των μέτρων CSBM θα πρέπει με γραπτή τους αναφορά να δηλώνουν στα υπόλοιπα κράτη τις στρατιωτικές δραστηριότητες που πρόκειται να λάβουν χώρα (υπάρχει δηλαδή σχεδιασμός για τις δραστηριότητες αυτές) 42 ημέρες πριν αυτές πραγματοποιηθούν (η αναφορά αυτή λαμβάνει χώρα όταν πρόκειται για στρατιωτικά γυμνάσια μεγάλης κλίμακας) ⁷⁵. Πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται είναι περί του προσδιορισμού της εκάστοτε στρατιωτικής ασκήσεως, ο σκοπός για τον οποίο θα λάβει χώρα τα ονόματα των κρατών που θα λάβουν μέρος στην δραστηριότητα αυτή, τις ημέρες κατά τις οποίες είναι η έναρξη και η λήξη της στρατιωτικής αυτής δραστηριότητας αλλά και το επίπεδο διοικήσεως που έχει επιφορτιστεί με την οργάνωση, την διεξαγωγή αλλά και την διοίκηση όλων των συμμετεχόντων δυνάμεων ⁷⁶.

⁷⁴ Όπου παραπάνω

⁷⁵ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σελ. 24, www.osce.org

⁷⁶ Όπου παραπάνω

Άρα οι πληροφορίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα κοινοποιήσεων για τα υπόλοιπα κράτη.

Λοιπές πληροφορίες όταν υπάρχει εμπλοκή χερσαίων δυνάμεων σε στρατιωτική δραστηριότητα (αμιγώς είτε αν πρόκειται για συνδυασμό με δυνάμεις αεροπορίας ή και ναυτικού - οι γνωστές μεγάλου επιπέδου διακλαδικές ασκήσεις-) πρέπει να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον συνολικό αριθμό συμμετεχόντων δυνάμεων στην δραστηριότητα (αναλύοντας και το είδος των δυνάμεων, εάν δηλαδή είναι στρατός ξηράς, ναυτικό ή πολεμική αεροπορία αλλά και τα μέσα που συμμετέχουν αναλυτικά- είτε πρόκειται για άρματα μάχης, ελικόπτερα, αερομεταφερόμενες μονάδες- και ο αριθμός να αναφέρεται ξεχωριστά για το κάθε κράτος συμμετέχων) ⁷⁷. Συγκεκριμένα θα πρέπει να αναφέρεται διεξοδικά ο ακριβής αριθμός αρμάτων μάχης (ανά κράτος), ο συνολικός αριθμός των θωρακισμένων οχημάτων αλλά και των αντιαρματικών (για κάθε κράτος ξεχωριστά, ο συνολικός αριθμός πυροβόλων πυροβολικού μάχης αλλά και πολλαπλών εκτοξευτών πυραύλων (αναφορά θα γίνεται για τα οπικά συστήματα που φέρουν διαμέτρημα άνω των 100 mm και παραπάνω).

Επίσης πρέπει στις πληροφορίες να συμπεριλαμβάνονται στοιχεία για το σύνολο των ελικοπτέρων που συμμετέχουν για κάθε κράτος με ανάλυση στις κατηγορίες αυτών, τα πολεμικά αεροσκάφη που εμπλέκονται, οι αποστολές που αναλαμβάνουν τα αεροσκάφη, το είδος των αεροσκαφών που πρόκειται να επιχειρήσουν, το επίπεδο διοίκησης που θα διοικεί τις αεροπορικές δυνάμεις ⁷⁸. Σχετικά με τις ναυτικές δυνάμεις (πολεμικό ναυτικό) θα πρέπει να αναφέρεται το επίπεδο που θα διοικήσει τις ναυτικές δυνάμεις αλλά και οι πυροβολισμοί που πρόκειται να υλοποιηθούν από ποιο πλοίο θα είναι (πυροβολισμοί από πλοίο σε ακτή). Τέλος, πρέπει στις παρεχόμενες πληροφορίες να συμπεριλαμβάνονται στοιχεία για τυχόν καταδρομικές ή αμφίβιες δυνάμεις, εάν πρόκειται στην άσκηση να λάβουν μέρος ειδικά τμήματα όπως επί παραδείγματος αλεξιπτωτιστές, αν χρησιμοποιηθούν που θα προσγειωθούν, από ποιο σημείο θα γίνει η ρίψη τους ⁷⁹ (όταν είναι εντός ζώνης εφαρμογής μέτρων CSBM), ο συνολικός αριθμός των ειδικών αυτών

⁷⁷ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ.25-26, www.osce.org

⁷⁸ Όπου παραπάνω

⁷⁹ Όπου παραπάνω

αποστολών, αλλά και τα σημεία προσγειώσης εντός ζώνης εφαρμογής CSBM όταν χρησιμοποιηθούν ελικόπτερα και αυτά για λόγους σεναρίου της ασκήσεως θα πρέπει να προσγειωθούν .

Εάν πρόκειται να υπάρξει μεταφορά δυνάμεων συμμετεχόντων κρατών εκτός της ζώνης εφαρμογής CSBM θα πρέπει να γνωστοποιούνται πληροφορίες σχετικά με το σημείο άφιξης των δυνάμεων αλλά και το σημείο συγκέντρωσης. Επίσης πρέπει να αναφέρεται ο συνολικός αριθμός των μέσων αλλά και του ανθρώπινου δυναμικού που μεταφέρθηκαν, ο αριθμός αλλά και ο τύπος των συμμετεχόντων που συνδράμουν στην μεταφορά των παραπάνω δυνάμεων, ο συνολικός αριθμός των αρμάτων μάχης που πρόκειται να μεταφερθούν, καθώς επίσης και ο αριθμός των θωρακισμένων οχημάτων ή ελαφρώς θωρακισμένων ερπυστριοφόρων, των πυροβόλων του πυροβολικού μάχης, των πολλαπλών εκτοξευτών πυραύλων (με διαμέτρημα άνω των 100 mm) και τέλος ακριβείς συντεταγμένες για τα σημεία άφιξης αλλά και τα σημεία συγκέντρωσης⁸⁰. Η περιοχή που θα διεξαχθεί όποια στρατιωτική δραστηριότητα οριοθετείτε γεωγραφικά (αναφορά γίνεται αναλυτική με συντεταγμένες επί του εδάφους όπως προαναφέρθηκε). Χρονικές λεπτομέρειες για την έναρξη και την λήξη κάθε φάσης της δραστηριότητας σαφώς πρέπει να δίνονται αναλυτικά, καθώς επίσης και να γνωστοποιείται ο σκοπός κάθε φάσης της άσκησης ακολουθούμενος από μια συνοπτική περιγραφή για κάθε μία φάση ξεχωριστά. Τυχόν αλλαγές ή διαφοροποιήσεις σε σχέση με το αρχικό ετήσιο πλάνο πληροφοριών που έχει παρατεθεί θα πρέπει να τίθενται προς ενημέρωση των υπόλοιπων συμμετεχόντων.

3.3.6 Παρατήρηση Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων

Για στρατιωτικές δραστηριότητες που υπάρχει εμπλοκή χερσαίων δυνάμεων (στρατού ξηράς) υπό μια ενιαία διοίκηση, είτε υπάρχουν αμιγώς μονάδες του στρατού ξηράς είτε πρόκειται για δραστηριότητα στην οποία θα λάβει χώρα η πολεμική αεροπορία ή/και το πολεμικό ναυτικό, ελικόπτερα ή αμφίβιες δυνάμεις τα κράτη θα πρέπει να οργανώσουν πρόσκληση για τα άλλα κράτη ώστε να μπορέσουν να παρευρεθούν σε αυτήν την δραστηριότητα ως παρατηρητές. Οι δραστηριότητες θα υπόκεινται σε παρατήρηση εάν ο αριθμός των συμμετεχόντων στην άσκηση είναι 13000 άτομα ή παραπάνω, τα άρματα μάχης είναι σε αριθμό 300 και πάνω, ο αριθμός των ελαφρώς θωρακισμένων ερπυστριοφόρων (TOMΠ, TOMA) είναι 500 και πάνω.

⁸⁰ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 27-28, www.osce.org

Για τις αυτοκινούμενες μονάδες πυροβολικού θα πρέπει να υπερβαίνουν τις 250, όπως και οι πολλαπλοί εκτοξευτές πυραύλων ή τα αντιαρματικά. Επίσης, εάν στην δραστηριότητα πρόκειται να λάβει χώρα προσγείωση ελικοπτέρου, ρίψη αλεξιπτωτιστών η δραστηριότητα θα πρέπει και πάλι να υπόκειται σε παρατήρηση. Το κράτος υποδοχής, μπορεί να μεταβιβάσει τις ευθύνες ως κράτος υποδοχής σε εταίρο κράτος συμμετέχων στην άσκηση το οποίο θα έχει πλέον την εξουσιοδότηση. Κάθε κράτος δύναται να εκπέμψει δύο παρατηρητές για τις δραστηριότητες που είναι τέτοιου επιπέδου ώστε να χρήζουν παρατηρήσεως. Το κάθε κράτος που δέχεται πρόσκληση, είναι υπεύθυνο να αποφασίσει εάν θα αποστείλει μια αντιπροσωπία στρατιωτική ώστε να παρακολουθήσει την εν λόγω δραστηριότητα ή εταίρους πολιτικούς παρατηρητές. Εάν η αντιπροσωπεία που θα αποσταλεί είναι στρατιωτική τότε θα πρέπει να φέρουν τις στολές αλλά και τα απαραίτητα διακριτικά τους, παρελκόμενα των στολών ⁸¹.

Την διάρκεια της παρατήρησης θα πρέπει να την ορίσει το κράτος υποδοχής ή το εξουσιοδοτημένο κράτος (εάν το κράτος υποδοχής έχει παραχωρήσει την ιδιότητα του ως κράτος υποδοχής). Τα κράτη που θα στείλουν παρατηρητές, μπορούν να αιτηθούν να τους γνωστοποιηθεί το πρόγραμμα παρατηρήσεως προκειμένου να εκπληρώνονται τα ανώτερα ή κατώτερα όρια (χρονικά) παρατηρήσεως. Τέλος το κράτος υποδοχής έχει την υποχρέωση να προστατεύει τους παρατηρητές άλλων κρατών που προσήλθαν προκειμένου να δουν την στρατιωτική δραστηριότητα αλλά και για να τους ενημερώσει ότι η δραστηριότητα πραγματοποιείται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, δεν έχει σε καμία περίπτωση απειλητικό χαρακτήρα ⁸². Στην έναρξη της δραστηριότητας, το κράτος υποδοχής ή το εξουσιοδοτημένο κράτος πρέπει να παραθέσει ενημέρωση στην οποία να προβάλλει τον σκοπό της δραστηριότητας, τις φάσεις που χωρίζεται επιμέρους η δραστηριότητα, την κατάσταση των δυνάμεων αλλά και να παραθέσει ένα ημερήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων. Επιπλέον, στους παρατηρητές θα πρέπει να παρέχεται ένας χάρτης υπό κλίμακα (όχι περισσότερο από 1:250.000) που απεικονίζει την περιοχή διεξαγωγής της ασκήσεως αλλά και να γνωστοποιεί την αρχική τακτική κατάσταση των τμημάτων. Δύναται να δοθούν και χάρτες μικρότερης κλίμακας προκειμένου να θέσουν υπόψιν των παρατηρητών την ευρύτερη περιοχή που θα διεξαχθεί η άσκηση.

⁸¹CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 28-29, www.osce.org

⁸² Όπου παραπάνω

Θα επιτρέπεται στους παρατηρητές να κάνουν χρήση ιδίων μέσων παρατηρήσεως (επί παραδείγματος , χάρτες, όργανα νυχτερινής οράσεως ή φωτογραφικές μηχανές). Ο συγκεκριμένος εξοπλισμός πρέπει να έχει τεθεί εν γνώσει του κράτους υποδοχής ότι θα χρησιμοποιηθεί το οποίο κράτος μάλιστα δύναται να διενεργήσει ελέγχους επί των μέσων αυτών ή και αντίστοιχα να απαγορεύσει την χρήση ορισμένων μέσων αναλόγως το μέρος στο οποίο διεξάγεται η δραστηριότητα (εγκαταστάσεις, αμυντικοί χώροι) ⁸³. Σε κάθε περίπτωση το κράτος υποδοχής πρέπει να δίδει την προσήκουσα σημασία προκειμένου να κατοχυρώσει την ασφάλεια των παρατηρητών.

Αναφορικά με την εξέλιξη της δραστηριότητας το κράτος υποδοχής ή το εξουσιοδοτημένο κράτος πρέπει να δώσει στους παρατηρητές την δυνατότητα για άμεση παρατήρηση αυτής ώστε οι παρατηρητές να έχουν μια πλήρη εικόνα για όλη την ροή της δραστηριότητας. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να παρασχεθεί στους παρατηρητές η δυνατότητα για έγκαιρη επικοινωνία με τις πρεσβείες, τις προξενικές αρχές ή άλλες επίσημες αποστολές των χωρών τους. Το κράτος υποδοχής, δεν έχει όμως την υποχρέωση να καλύψει τα έξοδα των παρατηρητών. Με το πέρας της δραστηριότητας, θα πρέπει οι παρατηρητές να έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή και να έχουν συνομιλία με μέρος των τμημάτων που συμμετέχουν στην άσκηση προκειμένου μέσω ενός παραγωγικού διαλόγου να συναχθούν συμπεράσματα για την δραστηριότητα. Τα συμμετέχοντα κράτη επίσης έχουν τη δυνατότητα να ενθαρρύνουν τα μέσα ενημέρωσης μέσω εκπροσώπων τους να βρεθούν μαζί με τους παρατηρητές και να παρακολουθήσουν την ροή της δραστηριότητας ώστε αυτή να λάβει την δέουσα δημοσιότητα (αφού προηγουμένως οι εκπρόσωποι των μέσων επικοινωνίας έχουν πάρει σχετική διαπίστευση από το κράτος υποδοχής). Δύναται να παρευρίσκονται εκπρόσωποι των μέσων από όλα τα συμμετέχοντα κράτη ανεξαιρέτως ⁸⁴. Το κράτος υποδοχής επίσης είναι επιφορτισμένο να παρέχει στους παρατηρητές δυνατότητα μετακινήσεως ώστε να μεταφερθούν από το καθορισμένο σημείο διαμονής τους έγκαιρα στο χώρο της δραστηριότητας αλλά και να επιστρέψει τους παρατηρητές στο σημείο διαμονής τους μετά το πέρας της δραστηριότητας.

⁸³CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 30-31, www.osce.org

⁸⁴ Όπου παραπάνω

3.3.7 Ετήσια Ημερολόγια

Τα κράτη συμμετέχοντες ανταλλάζουν ένα μνημόνιο στρατιωτικών δραστηριοτήτων σε ετήσια βάση, ενώ υπάρχει και μια πρόβλεψη για το επόμενο ημερολογιακό έτος εντός της ζώνης μέτρων CSBM ⁸⁵. Το συμμετέχων κράτος που πρόκειται να φιλοξενήσει στο έδαφος του στρατιωτικές δραστηριότητες θα πρέπει να το μνημονεύσει αυτό στο ημερολόγιο πληροφοριών του, το οποίο θα παραδίδεται γραπτώς (έως τις 15 Νοεμβρίου και αφορά στο επόμενο έτος). Στο ημερολόγιο που δημιουργούν τα κράτη πρέπει να συμπεριλαμβάνουν όλες τις δραστηριότητες με χρονολογική σειρά ενώ οι λοιπές πληροφορίες που πρέπει να συμπεριλαμβάνονται σε αυτό είναι ο αριθμός των στρατιωτικών δραστηριοτήτων (οι οποίες δύναται να αναφερθούν), ο τύπος της δραστηριότητας ή ο χαρακτηρισμός αυτής, τα γενικά χαρακτηριστικά αλλά και ο σκοπός της, τα κράτη που πρόκειται να εμπλακούν στην δραστηριότητα, την περιοχή στην οποία θα εξελιχθεί (η περιοχή θα δίδεται με γεωγραφικά χαρακτηριστικά-συντεταγμένες επί του εδάφους), η ημερομηνία έναρξης και λήξης της, ο προβλεπόμενος αριθμός στρατευμάτων που πρόκειται να επανδρώσει την δραστηριότητα, τα κράτη που ανήκουν οι παραπάνω δυνάμεις, τα οπτικά συστήματα που θα χρησιμοποιηθούν στην εν λόγω δραστηριότητα, ο έχων την επιχειρησιακή ευθύνη και διοίκηση αυτής ⁸⁶. Τυχόν αλλαγές που πρόκειται να προκύψουν και διαφοροποιούν την αρχική πληροφορία (αυτή δηλαδή που υπάρχει στο ημερολόγιο) θα πρέπει να γνωστοποιηθεί άμεσα στα κράτη συμμετέχοντες σαφώς προ της υλοποίησης της στρατιωτικής αυτής δραστηριότητας. Ωστόσο και για τις ενδεχόμενες αλλαγές οι πληροφορίες που θα παρασχεθούν θα πρέπει να είναι σύμφωνες με το παραπάνω μοντέλο αναφοράς ώστε να μην υπάρχουν σκοτεινά σημεία, δυσνοήσεις ή να μην δημιουργηθεί σε κανένα κράτος η αίσθηση ότι η ασφάλεια διακυβεύεται.

3.3.8 Διατάξεις ελέγχου

Το κάθε κράτος δεν θα πρέπει να υλοποιήσει περισσότερες από μία άσκηση μεγάλου κλιμακίου αν δεν παρέλθει μια τριετία από την υλοποίηση της προηγούμενης δραστηριότητας.

⁸⁵CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 32-33, www.osce.org

⁸⁶ Όπου παραπάνω

Μεγάλης κλίμακας δραστηριότητα θεωρείται μια δραστηριότητα στην οποία συμμετέχουν στρατεύματα 40000 ατόμων, ή συμμετέχουν 900 άρματα μάχης, ή 2000 ελαφρώς θωρακισμένα ερπυστριοφόρα, ή 900 αυτοκινούμενα πυροβόλα πυροβολικού μάχης, όλμοι ή πολλαπλοί εκτοξευτές πυραύλων/ρουκετών (διαμέτρου άνω των 100 mm και άνω). Μικρότερης κλίμακας δραστηριότητες μπορεί κάθε κράτος να υλοποιεί μία ανά ένα ημερολογιακό έτος ⁸⁷. Τέτοιου επιπέδου είναι οι ασκήσεις στις οποίες συμμετέχουν 3000 άτομα ή 300 άρματα μάχης ή 500 ελαφρώς θωρακισμένα ερπυστριοφόρα ή 300 αυτοκινούμενα πυροβόλα πυροβολικού μάχης, όλμοι ή πολλαπλοί εκτοξευτές πυραύλων/ρουκετών (διαμετρήματος 100 mm και άνω). Τα κράτη θα πρέπει να ενημερώνουν γραπτώς τα υπόλοιπα κράτη συμμετέχοντες (έως τις 15 Νοεμβρίου κάθε έτους) πληροφορίες για τις στρατιωτικές τους δραστηριότητες (αναφορά γίνεται για την πρώτη περίπτωση, τις δραστηριότητες μεγάλης κλίμακας). Οι πληροφορίες αναφορικά με τέτοιου είδους δραστηριότητες θα συμπεριλαμβάνουν λεπτομέρειες όπως το χρονικό πλαίσιο, τον σκοπό διεξαγωγής της άσκησης αυτής, την διάρκεια, την περιοχή διεξαγωγής, τα εμπλεκόμενα κράτη αλλά και το μέγεθος των δυνάμεων που θα συμμετέχουν. Εάν ένα κράτος δεν έχει προγραμματίσει μια τέτοιου είδους μεγέθους δραστηριότητα θα ενημερώσει για αυτό στο ημερολόγιο πληροφοριών του τα άλλα κράτη. Κανένα κράτος δεν επιτρέπεται να σχεδιάσει και να διεξάγει μια τέτοιου είδους ευρείας κλίμακας δραστηριότητα εάν αυτή η πληροφορία δεν έχει συμπεριληφθεί στο ημερολόγιο του κράτους ⁸⁸. Θα σχεδιάζονται άρα και θα υλοποιούνται τέτοιου είδους δραστηριότητες αυστηρά κατόπιν αναφοράς τους από το ενδιαφερόμενο κράτος, στο ετήσιο ημερολόγιο πληροφοριών τους.

3.3.9 Συμμόρφωση και επαλήθευση

Στο έγγραφο της Βιέννης καθορίζεται ότι το κάθε συμμετέχων κράτος διατηρεί δικαίωμα να πραγματοποιήσει επιθεωρήσεις σε οποιοδήποτε άλλο κράτος συμμετέχον της ζώνης εφαρμογής μέτρων CSBM. Το κράτος που θα διενεργήσει την επιθεώρηση δύναται να προσκαλέσει και άλλο κράτος ή κράτη να συμμετέχουν στην επιθεώρηση που θα πραγματοποιήσει.

⁸⁷ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 34-35, www.osce.org

⁸⁸ Όπου παραπάνω

Οι χρονικοί περιορισμοί για την διενέργεια της επιθεώρησης είναι μέλημα και δικαίωμα του κράτους που θα δεχτεί την επιθεώρηση να οριστούν. Σίγουρα όμως στο επίπεδο της προετοιμασίας του αιτήματος για επιθεώρηση τα κράτη που την αιτούνται θα πρέπει να λάβουν υπόψιν ημερομηνίες ορόσημα για το κράτος στο οποίο απευθύνουν το αίτημα τους ώστε να αποφευχθούν ημερομηνίες οι οποίες είναι επίσημες εθνικές αργίες ή θρησκευτικές αργίες (για το κράτος υποδοχής). Οι επιθεωρήσεις δε, που δύναται να πραγματοποιηθούν μέσα σε ένα ημερολογιακό έτος δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τις τρεις στον αριθμό. Με την υλοποίηση της επιθεώρησης αλλά και την συμπλήρωση τριών επιθεωρήσεων, το κράτος που έγινε αποδέκτης θα πρέπει να ενημερώσει και τα υπόλοιπα κράτη συμμετέχοντες. Επίσης, κανένα κράτος δεν δύναται να διεξάγει παραπάνω από μία επιθεωρήσεις στο ίδιο κράτος εντός του ίδιου ημερολογιακού έτους ⁸⁹.

Όταν ένα κράτος επικαλείται την αξίωση της ανωτέρας βίας ⁹⁰, άρα δεν υπάρχει δυνατότητα για συγκεκριμένους λόγους να δεχτεί την επιθεώρηση τότε θα πρέπει άμεσα και λεπτομερώς να εξηγήσει τους λόγους αυτούς. Τα μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει προκειμένου να ανακοινώσει τους παραπάνω λόγους είναι μέσω διπλωματικού υπαλλήλου ή άλλου κρατικού υπαλλήλου ή ακόμη και με ανακοίνωση στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας προκειμένου να αναλύσει το πλαίσιο δυσκολιών που αποτρέπουν την διενέργεια της επιθεώρησης. Επίσης, υποχρεούται το κράτος να παρέχει κάποια εκτίμηση για τους λόγους που οδήγησαν στην άρνηση της επιθεώρησης μέσω του αξιώματος της ανωτέρας βίας. Η επιθεώρηση η οποία δεν διεξήχθη λόγω ανωτέρας βίας δεν προσμετράτε στο σύνολο των επιθεωρήσεων που πρόκειται να δεχτεί το κράτος υποδοχής.

Οι τρόποι που δύναται να χρησιμοποιήσει το κράτος υποδοχής προκειμένου να παραθέσει το αιτιολογικό πλαίσιο στο οποίο στηρίχτηκε η άρνηση της επιθεώρησης (με χρήση αξιώματος ανωτέρας βίας) ποικίλουν. Δύναται να είναι μέσω μίας άμεσης απάντησης στο αιτών την επιθεώρηση κράτος, με επικοινωνία κατάλληλη μεταξύ των δύο κρατών (και σίγουρα να μην έχει δοθεί αρχικά θετική απάντηση στο αίτημα της επιθεώρησης).

⁸⁹ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 36-37, www.osce.org

⁹⁰ Όπου παραπάνω

Το αιτών την επιθεώρηση κράτος, εντός της ζώνης εφαρμογής μέτρων CSBM, ορίζει την επιθεώρηση σε μια συγκεκριμένη περιοχή η οποία ονομάζεται καθορισμένη περιοχή εντός του επιθεωρούμενου κράτους. Η καθορισμένη αυτή περιοχή δύναται να ανακοινωθεί ποια είναι αν και ορίζεται και καθορίζεται με το εύρος και την κλίμακα των στρατιωτικών δραστηριοτήτων του επιθεωρούμενου κράτους. Στην περιοχή επιθεώρησης, το κράτος επιθεωρών θα συνοδεύεται από εκπροσώπους του κράτους υποδοχής και υπάρχει δυνατότητα για το επιθεωρών κράτος να ερευνήσει ή να επισκεφτεί και άλλες περιοχές αρκεί αυτές να μην είναι ζωτικής σημασίας (από στρατιωτικής άποψης, όπως για παράδειγμα πολεμικά πλοία, αεροσκάφη της πολεμικής αεροπορίας ή στρατιωτικά οχήματα) καθώς επίσης και στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Εντός της καθορισμένης περιοχής επιθεωρήσεως το κράτος υποδοχής πρόκειται να διεξάγει έλεγχο στις συμμετέχουσες δυνάμεις επιθεωρήσεως οι οποίες είναι υποχρεωμένες να συνεργαστούν και να συμμορφωθούν στον έλεγχο αυτό.

Η επιθεώρηση επιτρέπεται σε δυνάμεις ξηράς ή δυνάμεις αέρος ή και συνδυασμός των ανωτέρω. Το κράτος υποδοχής μεριμνά ώστε πάντοτε οι επιθεωρόντες να συνοδεύονται από ομάδα του κράτους υποδοχής είτε επιβαίνουν σε στρατιωτικά οχήματα (στρατός ξηράς) είτε σε αεροσκάφη της πολεμικής αεροπορίας. Το κράτος υποδοχής θα πρέπει να μεριμνήσει για τη συνοδεία των επιθεωρητών από τη στιγμή της άφιξης τους στο κράτος υποδοχής έως το τέλος της επιθεωρήσεως. Συντονιστικές λεπτομέρειες όπως η θέση της καθορισμένης περιοχής που ορίζεται από γεωγραφικές συντεταγμένες, ενδεικτικό σημείο εισόδου της ομάδας της ομάδας επιθεώρησης, τρόποι μεταφοράς της ομάδας επιθεωρήσεως από και προς την είσοδο του κράτους που θα δεχτεί την επιθεώρηση αλλά και τρόπος μεταφοράς από και προς την καθορισμένη περιοχή, ποιο σημείο της καθορισμένης περιοχής θα αποτελέσει αφετηρία για την επιθεώρηση, το είδος της επιθεώρησης (επί του εδάφους ή από αέρος), εάν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν εναέρια μέσα αν θα χρησιμοποιηθούν αεροπλάνα ή ελικόπτερα ή ενδεχομένως και τα δύο μέσα, εάν θα χρησιμοποιηθούν οχήματα ή μέσα χερσαίων δυνάμεων, εάν τα οχήματα που θα χρησιμοποιηθούν στην επιθεώρηση θα διατεθούν από το επιθεωρών κράτος ή από το κράτος υποδοχής, εάν θα διατεθεί επιπλέον εξοπλισμός για τις ανάγκες διεξαγωγής της επιθεωρήσεως, εάν θα συμμετέχουν άλλα κράτη συμμετέχοντες στην εν λόγω επιθεώρηση, πληροφορίες για την έκδοση διπλωματικών θεωρήσεων στους επιθεωρητές που θα συμμετέχουν στην διενέργεια του ελέγχου, προτιμώμενες γλώσσες που θα χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της επιθεώρησης είναι αιτήματα που πρέπει να επιβάλλει το

επιθεωρών κράτος στο κράτος υποδοχής τουλάχιστον 36 ώρες πριν την είσοδο της ομάδας επιθεωρήσεως στο κράτος υποδοχής και όχι περισσότερο από πέντε ημέρες. Το κράτος υποδοχής με την λήψη των ανωτέρω ερωτημάτων-αιτημάτων έχει την υποχρέωση να απαντήσει άμεσα και όχι μετά τις 24 ώρες. Από την ώρα κοινοποίησης της αίτησης το επιθεωρών κράτος δύναται να αποστείλει την επιτροπή του εντός 36 ωρών. Οποιοσδήποτε αιτήσεις για επιθεώρηση όπως προαναφέρθηκε πρέπει άμεσα χωρίς κωλυσιεργία να κοινοποιηθεί και στα υπόλοιπα κράτη συμμετέχοντες ⁹¹.

Το κράτος υποδοχής έχει την ευθύνη να καθορίσει σημείο εισόδου το δυνατόν εγγύς της καθορισμένης περιοχής ώστε η ομάδα επιθεώρησης να έχει την δυνατότητα να προσεγγίσει την καθορισμένη περιοχή χωρίς καμία καθυστέρηση. Επιπλέον θα πρέπει στην απάντηση του να ορίζει ποια από τις έξι επίσημες γλώσσες εργασίας του ΟΑΣΕ θα χρησιμοποιηθεί κατά τη διενέργεια της επιθεώρησης. Κράτη που γειτνιάζουν με το κράτος υποδοχής υποχρεούνται να διευκολύνουν την διέλευση της ομάδας επιθεωρήσεως εάν απαιτηθεί να διέλθουν από τα εδάφη τους. Ο χρόνος που διατίθεται στην ομάδα ώστε να διεκπεραιώσει την επιθεώρηση είναι οι 48 ώρες ⁹² ενώ δεν θα πρέπει να υπάρχουν παραπάνω από τέσσερις επιθεωρητές σε μια ομάδα επιθεωρήσεως. Εάν υπάρχει και συμμετοχή άλλων κρατών δεν θα πρέπει να είναι υπήκοοι περισσότερων από τρία κράτη και με την προϋπόθεση ότι ο επικεφαλής της ομάδας επιθεωρήσεως πρέπει να είναι υπήκοος κράτους αιτούντος την επιθεώρηση, το οποίο κράτος οφείλει να οργανώσει την ομάδα επιθεώρησης με τουλάχιστον τόσους επιθεωρητές όσοι και οι υπήκοοι άλλων κρατών που απαρτίζουν την ομάδα επιθεώρησης. Την ευθύνη για την ομάδα επιθεώρησης φέρει το κράτος που την διενεργεί ενώ η αρχική ομάδα δύναται να χωριστεί σε δύο επιμέρους ομάδες. Για το σύνολο των επιθεωρητών προβλέπεται να τους αποδοθούν προνόμια και ασυλίες σύμφωνα με την Σύμβαση της Βιέννης (για διπλωματικές σχέσεις). Μέλημα του κράτους υποδοχής είναι να μεριμνά για την ασφάλεια της ομάδας επιθεωρήσεως. Συνεπώς πρέπει να μεριμνούν ώστε άπαντο ένοπλο προσωπικό και στρατεύματα που υπάρχουν πλησίον της καθορισμένης περιοχής είναι ενημερωμένοι για την παρουσία της ομάδας επιθεωρήσεως στον εγγύτερο χώρο ώστε να αποφευχθεί η πραγματοποίηση ενεργειών που εν δυνάμει μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την ομάδα επιθεώρησης .

⁹¹ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 38-40, www.osce.org

⁹² Όπου παραπάνω

Αρμοδίως το κράτος υποδοχής μεριμνά και να ενημερωθεί και η ίδια η ομάδα ότι υπάρχει κατάλληλη ενημέρωση στο σύνολο του υπάρχοντος ένοπλου προσωπικού για την εκεί παρουσία του και ότι έχουν ληφθεί όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να μην διατρέχουν κανένα απολύτως κίνδυνο. Επιπλέον το κράτος υποδοχής είναι υπεύθυνο να παρέχει καταλύματα διαμονής αλλά και ιατρική περίθαλψη για την ομάδα επιθεώρησης και μάλιστα πλησίον της καθορισμένης περιοχής⁹³.

Η ομάδα επιθεώρησης δύναται να χρησιμοποιήσει δικό της βοηθητικό για την διενέργεια εξοπλισμό (συσκευές παθητικής νυχτερινής οράσεως, κιάλια, χάρτες, φωτογραφίες), εξοπλισμό για τον οποίο θα πρέπει να αιτηθεί στο επιθεωρούμενο κράτος να επιτρέψει να διαθέτει αλλά και μετά την έγκριση και με την άφιξη της ομάδας στην καθορισμένη περιοχή υποχρεούται να επιδείξει τον βοηθητικό αυτό εξοπλισμό σε εκπροσώπους του κράτους υποδοχής. Το κράτος υποδοχής πρέπει να προμηθεύσει στην ομάδα επιθεώρησης και χάρτη περιοχής προκειμένου να βοηθήσει στη διενέργεια της επιθεώρησης. Η ομάδα επιθεώρησης πρέπει να έχει πρόσβαση σε τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό με σκοπό να καλύπτονται οι ανάγκες για επικοινωνία με την πρεσβεία ή μεταξύ των υποομάδων (αυτές δημιουργήθηκαν)⁹⁴.

Η ομάδα επιθεωρητών δύναται να ζητήσει ενημερώσεις για την καθορισμένη περιοχή και εάν πλησίον αυτής αναπτύσσονται στρατιωτικές δυνάμεις τότε οι διοικητές των μονάδων αυτών θα υλοποιήσουν της ανωτέρω ενημερώσεις. Ενημερώσεις θα διενεργούν και οι εκπρόσωποι του κράτους υποδοχής. Σε κάθε περίπτωση οι ενημερώσεις που λαμβάνουν χώρα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν στοιχεία όπως, γενικά στοιχεία για τους σχηματισμούς ή τις μονάδες που βρίσκονται εντός της καθορισμένης περιοχής, απεικόνιση του εδάφους και περιγραφή της καθορισμένης περιοχής, προσδιορισμός των μονάδων-σχηματισμών που βρίσκονται στην καθορισμένη περιοχή, η θέση των μονάδων στην ειρηνική περίοδο (έδρα μονάδων) με αναφορά γεωγραφικών συντεταγμένων.

⁹³ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 40-44, www.osce.org

⁹⁴ Όπου παραπάνω

Επιπλέον, τη δύναμη ειρηνικής περιόδου και ποσόστωση προσωπικού στον καιρό της ειρήνης, πληροφορίες σχετικά με τα πεδία βολής δραστηριοτήτων εντός της καθορισμένης περιοχής, τρέχουσες δραστηριότητες των σχηματισμών (αναφορά για περίπτωση συνεχούς στρατιωτικής δραστηριότητας στην περίοδο διεξαγωγής της επιθεώρησης, προσδιορισμός των στρατιωτικών αυτών δραστηριοτήτων ,προσδιορισμός στρατιωτικών δυνάμεων, υπαγωγή τους που συμμετέχουν καθώς και η συνολική δύναμη του προσωπικού που συμμετέχει σε αυτήν, μέρος που εξελίσσεται η δραστηριότητα, η φάση στην οποία αυτή βρίσκεται, το χρονοδιάγραμμα ενεργειών της επιθεώρησης όπως έχει προβλεφθεί και οποιαδήποτε άλλη πληροφορία η οποία κρίνεται σκόπιμο να μεταφερθεί. Στην περίπτωση που η ενημέρωση διεξαχθεί από στρατιωτικό φορέα για την εξέλιξη δραστηριοτήτων εντός καθορισμένης περιοχής, οι πληροφορίες που παρέχονται είναι όμοιες με τις ανωτέρω ⁹⁵.

Εφόσον πρόκειται για εναέριο έλεγχο ⁹⁶, η ομάδα επιθεώρησης αφού διευκρινίσει εάν πρόκειται για επιθεώρηση που θα πραγματοποιηθεί με αεροπλάνο ή ελικόπτερο ή και τα δύο μέσα (το οποίο υλοποιείται κατόπιν συμφωνίας μεταξύ του κράτους επιθεώρησης και του κράτους υποδοχής) προσφέρεται το εναέριο εκείνο μέσο το οποίο παρέχει στην ομάδα επιθεώρησης συνεχή άποψη επί του εδάφους για καλύτερο έλεγχο (προσφέρεται το μέσο από το κράτος υποδοχής εκτός εάν υπάρξει μεταξύ των κρατών συμφωνία που να προβλέπει κάτι διαφορετικό).

Αφού το μέσο πτήσης είναι καθορισμένο θα πρέπει να υπάρχει σχέδιο πτήσης και να καθορίζεται μεταξύ άλλων η επιλογή για το δρομολόγιο πτήσης, η ταχύτητα που θα κινείται το μέσο, το υψόμετρο στην καθορισμένη περιοχή σύμφωνα με την οικεία αρχή ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας. Οι διελεύσεις θα πρέπει να γίνονται από την καθορισμένη επιτροπή άνευ καθυστέρησης. Για απόκλιση επί του αρχικού δρομολογίου γίνεται κατόπιν εγκεκριμένου αιτήματος. Και για τα χερσαία οχήματα θα πρέπει να διατίθεται συνοδευτικά οχήματα (όπως συνοδοί πρέπει να υπάρχουν και στα πληρώματα ελικοπτέρων-αεροσκαφών).

⁹⁵ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 44-47, www.osce.org

⁹⁶ Όπου παραπάνω

Με το πέρας του ελέγχου η ομάδα ελέγχου-επιτροπή θα πρέπει να συντάξει μια έκθεση επιθεώρησης με μορφή συγκεκριμένη και συμφωνημένη μεταξύ των κρατών. Τα αποτελέσματα της επιθεώρησης άμεσα (εντός 14 ημερολογιακών ημερών) θα πρέπει να κοινοποιούνται σε όλα τα υπόλοιπα κράτη συμμετέχοντες. (Με το πέρας της επιθεώρησης).

Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελούν οι αιτήσεις όταν απευθύνονται σε ένα κράτος το οποίο έχει σχηματισμούς ή μονάδες του σταθμευμένες στην επικράτεια άλλων συμμετεχόντων κρατών (εντός της ζώνης εφαρμογής μέτρων CSBM) ⁹⁷. Ο συνολικός αριθμός των επιθεωρήσεων που θα δεχτεί το κράτος μέσα σε ένα ημερολογιακό έτος δεν διαφοροποιείται σε σχέση με τις προηγούμενες αναφορές. Τα αιτήματα για επιθεώρηση στη δεδομένη περίπτωση θα πρέπει να υποβάλλονται το αργότερο 5 ημερολογιακές ημέρες πριν και όχι συντομότερα των 7 ημερών προ της εισόδου της ομάδας επιθεώρησης στο κράτος υποδοχής, και επειδή στην περίπτωση μελέτης υπάρχουν δυνάμεις στην επικράτεια εταίρων κρατών, η ομάδα επιθεώρησης πρέπει να λάβει πληροφορίες για τα κράτη αυτά που να σχετίζονται με τις επίσημες εθνικές αργίες των κρατών αλλά και τις θρησκευτικές αργίες (κράτη υποδοχής). Το αίτημα που θα υποβληθεί πρέπει να συμπεριλαμβάνει πληροφορίες όπως τον σχηματισμό ή την μονάδα προς επιθεώρηση, την ημερομηνία επισκέψεως (πρόταση για αυτήν), το σημείο εισόδου προκειμένου να είναι πλησίον της καθορισμένης περιοχής, την ώρα που εκτιμάται θα αφιχθεί η ομάδα επισκέψεως και την ημερομηνία. Επιπλέον τον τρόπο μεταφοράς από και προς το σημείο εισόδου, τον πρόσθετο εξοπλισμό που κατά περίπτωση ενδέχεται να χρειαστεί (και εμπίπτει στις προηγούμενες περιπτώσεις), τα ονόματα και τα αξιώματα των επιθεωρητών, τις προτιμώμενες γλώσσες εργασίας του ΟΑΣΕ που θα χρησιμοποιηθούν στην εκπόνηση της επιθεώρησης. Τα αιτήματα θα υποβάλλονται στο κράτος υποδοχής και ταυτόχρονα θα αποστέλλεται και στα κράτη τα οποία θα υποδεχτούν τις δυνάμεις ⁹⁸. Η απάντηση θα δίδεται στα αιτήματα από τα κράτη που θα δεχτούν τις δυνάμεις με γνώμονα εάν τα τμήματα είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση στις υπόψιν ημερομηνίες και εάν ο σχηματισμός ή η μονάδα βρίσκεται στην συγκεκριμένη θέση (εκτός κράτους υποδοχής).

⁹⁷CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 45-47, www.osce.org

⁹⁸ Όπου παραπάνω

Τα αιτήματα και οι απαντήσεις θα πρέπει να δίδονται άμεσα και να κοινοποιούνται στα άλλα κράτη συμμετέχοντες. Η επίσκεψη εφόσον διενεργηθεί θα πρέπει να διεκπεραιώνεται σε μια μόνο εργάσιμη μέρα και να μην διαρκεί πάνω από 12 ώρες. Σχετικά με τις πληροφορίες που δύναται να αιτηθεί η επιτροπή πρέπει να εμπίπτουν στο προαναφερθέν σύστημα πληροφοριών με τις αυτές παρεχόμενες πληροφορίες. Τα έξοδα για την προστασία της ομάδας επιθεώρησης σε άλλο κράτος (όπου είναι σταθμευμένες οι μονάδες-οι σχηματισμοί θα πρέπει να αναλάβει το κράτος υποδοχής). Τέλος, η ομάδα επίσκεψης-επιθεώρησης είναι υποχρεωμένη να συντάξει έκθεση επιθεώρησης χρησιμοποιώντας προσυμφωνημένη μορφή εντός 14 ημερών από την παρέλευση ολοκλήρωσης της επιθεωρήσεως. Αντίστοιχα θα κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα επιθεωρήσεως και στα υπόλοιπα κράτη συμμετέχοντες. Κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να αιτηθεί αλλά και να λάβει διευκρινίσεις από οποιοδήποτε κράτος αναφορικά με την εφαρμογή των συμφωνημένων μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης και ασφάλειας. Το κράτος που δέχεται το αίτημα για διευκρινίσεις είναι υποχρεωμένο να παρέχει άμεσα διευκρινίσεις στον αιτούντα. Οι απαντήσεις για το υπό κρίση θέμα αντίστοιχα πρέπει να κοινοποιούνται και στα υπόλοιπα κράτη συμμετέχοντες προς γνώση ⁹⁹.

3.3.10 Περιφερειακά μέτρα

Το Vienna Document δύναται να προσαρμοστεί και να τεθεί σε εφαρμογή σε περιφερειακό επίπεδο. Τα συμμετέχοντα κράτη μπορούν να δράσουν και σύμφωνα με ξεχωριστές συμφωνίες αλλά και σε διμερές ή πολυμερές επίπεδο ανάλογα με το πλαίσιο των συμφωνιών που συνάπτονται, με γνώμονα πάντα την αύξηση της διαφάνειας μεταξύ τους και της εμπιστοσύνης ¹⁰⁰. Επιπλέον με καθορισμό επιπρόσθετων νομικής ή πολιτικής φύσης δεσμευτικών μέτρων δύναται τα κράτη να καλύψουν και ένα πλαίσιο ευρύτερων περιφερειακών αναγκών. Τα συμμετέχοντα κράτη επιπροσθέτως εκτός από το ήδη υπάρχον πλαίσιο μέτρων CSBM έχουν τη δυνατότητα να διαπραγματευτούν και για επιπρόσθετα μέτρα εάν αυτό κριθεί σκόπιμο ή απαιτηθεί κατά περίπτωση.

⁹⁹ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 45-47, www.osce.org

¹⁰⁰ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σελ.48, www.osce.org

Οι βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται ωστόσο, προκειμένου να τεθούν υπό διερεύνηση τα μέτρα αυτά είναι να συντάσσονται με το γενικότερο πλαίσιο αρχών του ΟΑΣΕ αλλά και με το πλαίσιο μέτρων του εγγράφου της Βιέννης, να συντάσσονται σε κάθε περίπτωση με την διεθνώς κείμενη νομοθεσία, να συμβάλλουν στην ενίσχυση της ασφάλειας αλλά και της σταθερότητας στην περιοχή που δραστηριοποιείται ο ΟΑΣΕ, να λειτουργούν αθροιστικά με άλλα υπάρχοντα μέτρα που θεσπίζουν με το έγγραφο της Βιέννης ώστε να προβάλλεται ακόμα περισσότερη διαφάνεια και η μεταξύ των κρατών. Τέλος, οι προτάσεις για νέα μέτρα δεν θα πρέπει να επιχειρούν αντιγραφή ή ενδεχομένως αντικατάσταση ήδη υπάρχοντων μέτρων CSBM αλλά να είναι νέες εποικοδομητικές προτάσεις και δεν πρέπει με την επιβολή τους να διασαλευτεί η ασφάλεια τρίτων χωρών στην περιοχή. Τα συμφωνηθέντα μέτρα αποτελούν αντικείμενο άμεσου ενδιαφέροντος όλων των κρατών και συνεπώς όλα τα κράτη θα πρέπει να ενημερώνουν τον τομέα ασφαλείας (FSC) των περιφερειακών πρωτοβουλιών των CSBM ¹⁰¹.

Τα περιφερειακά μέτρα εν δυνάμει θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν ένα ευρύ φάσμα αναγκών αυτού του είδους (περιφερειακές ανάγκες) όπως για παράδειγμα η ανταλλαγή πληροφοριών για τον αμυντικό σχεδιασμό ή την στρατηγική και το δόγμα κάθε κράτους, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών περί της έγκαιρης αναφοράς ασυνήθιστων στρατιωτικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται από τα υπόλοιπα συμμετέχοντα κράτη, η δημιουργία ενός δικτύου επικοινωνίας που θα εξυπηρετήσει το προαναφερθέν μέτρο, η εντατικοποίηση στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών, ο περαιτέρω έλεγχος στρατιωτικών δραστηριοτήτων ειδικά σε παραμεθόριες περιοχές, η αύξηση του μεγέθους των ομάδων επιθεωρήσεως και η εντατικοποίηση αυτών (επιθεωρήσεων) και τέλος η ενημέρωση του CPC, το οποίο έχει αναλάβει την ευθύνη για την απρόσκοπτη και συνεχή ενημέρωση του Vienna Document αλλά και να παρέχει τεχνικής φύσης βοήθεια στα κράτη προκειμένου να καθίσταται ευκολότερη η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών.

3.3.11 *Ετήσια Συνάντηση Αξιολόγησης*

Σε ετήσια βάση τα κράτη πραγματοποιούν συνάντηση προκειμένου να συζητούν και να αξιολογούν το σύστημα εφαρμογής CSBM.

¹⁰¹ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σελ. 49, www.osce.org

Στην συνάντηση αυτή ¹⁰² μπορεί να συζητηθούν ή να διευκρινιστούν ζητήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή των μέτρων, την λειτουργία και αποτελεσματικότητα των μέτρων, τα αποτελέσματα της χρήσης επιπρόσθετου εξοπλισμού κατά τη διάρκεια των ελέγχων-επιθεωρήσεων αλλά και τις επιπτώσεις όλων των πληροφοριών που προέρχονται από συμφωνηθέντα μέτρα στο πλαίσιο ενίσχυσης των διαδικασιών εμπιστοσύνης και ασφάλειας του ΟΑΣΕ.

Έναν μήνα προ της συναντήσεως το CPC θα διενεργεί μια έρευνα μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών με θέμα τις ετήσιες πληροφορίες ζητώντας και την επιβεβαίωση των κρατών για τις πληροφορίες αυτές. Το AIAM (Σύνταξη και αξιολόγηση της Υλοποίησης) έχει ως στόχο την βελτίωση της εφαρμογής των CSBM μέσω του FSC (συνεργασία στον τομέα της Ασφάλειας) το οποίο (AIAM) πραγματοποιεί επιπλέον συναντήσεις για τις νέες προτάσεις που τέθηκαν. Παρέχεται επιπλέον η δυνατότητα στα κράτη να ζητήσουν βοήθεια από οποιοδήποτε άλλο κράτος συμμετέχον προκειμένου να βοηθήσει στην εφαρμογή των μέτρων εάν αυτό απαιτείται ¹⁰³. Τέλος κράτη που σε ετήσια βάση δεν έχουν ανταλλάξει πληροφορίες έχουν την υποχρέωση να παραθέσουν στο FSC τους λόγους μη πραγματοποίησης ανταλλαγής πληροφοριών αλλά και την ανακοίνωση μιας πιθανής ημερομηνίας προκειμένου να συμμορφωθούν πλήρως με την συγκεκριμένη διάταξη του Εγγράφου της Βιέννης.

3.3.12 *Ενημέρωση Εγγράφου Βιέννης*

Το Forum FSC (forum για αποφάσεις συνεργασίας και Ασφάλειας) ενημερώνει τις υπάρχουσες διατάξεις του Vienna Document (VD), και επισημαίνει τις υπάρχουσες αλλαγές σε ένα νέο κείμενο που δημιουργείται το VD Plus. Το VD Plus αντικαθιστά τις ισοδύναμες και υπάρχουσες διατάξεις VD. Οι διατάξεις του VD Plus τίθεται σε ισχύ από την ημερομηνία υιοθέτησης του ενώ το CPC (κείμενο πρόληψης Συγκρούσεων) του ΟΑΣΕ τηρεί ενημερωμένο αρχείο με τις έγκυρες διατάξεις του VD Plus. Τα συμμετέχοντα κράτη συμμετέχουν σε μια συνάντηση του FSC η οποία πραγματοποιείται ανά πενταετία (ενδεχομένως και λιγότερο από 5 έτη ανάλογα με την απόφαση του FSC). Αρχής γενομένης

¹⁰²CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σελ. 50, www.osce.org

¹⁰³ Όπου παραπάνω

από το 2011, τα κράτη λαμβάνοντας υπόψιν τις διατάξεις ετήσιας Αξιολόγησης πραγματοποιούν την συνάντηση προκειμένου να επανεκδοθεί το έγγραφο της Βιέννης.

Το περιεχόμενο του εγγράφου πρέπει να δημοσιευτεί και να διαβιβαστεί σε κάθε κράτος¹⁰⁴. Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΑΣΕ είναι επιφορτισμένος να κοινοποιήσει το έγγραφο προς τον Γενικό Γραμματέα Ηνωμένων Εθνών καθώς επίσης και στις Κυβερνήσεις των Ασιατικών Εταίρων (δηλαδή, το Αφγανιστάν, την Αυστραλία, την Ιαπωνία, την Μογγολία, την Δημοκρατία της Κορέας και την Ταϊλάνδη) και προς τις κυβερνήσεις Μεσογειακών Εταίρων (Αλγερία, Αίγυπτος, Ισραήλ, Ιορδανία, Μαρόκο και Τυνησία).

Τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και ασφάλειας (CSBM) εν τω συνόλω μπορούμε να πούμε πως είναι μια ακολουθία ενεργειών που καθορίστηκαν κατόπιν διαπραγματεύσεων μεταξύ των κρατών συμμετεχόντων προκειμένου να επιτυγχάνεται η εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών, καθώς είναι εύκολα αντιληπτό ότι μια δέσμη συμφωνημένων μέτρων μπορεί εν δυνάμει να λειτουργήσει αποτελεσματικότερα από μονομερείς δράσεις και συμφωνίες. Στην προσπάθεια να αναλύσουμε τους στόχους που τίθενται όταν χρησιμοποιούνται τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης ευθύς εξ' αρχής θα αντιληφθούμε ότι το πλαίσιο των μέτρων αυτών χρησιμοποιείται προς αποφυγή οποιαδήποτε κλιμάκωση μιας σύγκρουσης. Κάνοντας χρήση των CSBM, ακόμα και αν δεν έχει γίνει έναρξη μιας διαδικασίας διαπραγματεύσεων, πρόκειται άμεσα να τεθεί σε ισχύ. Τα CSBM επίσης στοχεύουν να αποφευχθεί και μια σύγκρουση εν τη γενέσει της (θα μπορούσε δηλαδή να χαρακτηριστούν και ως ένα εργαλείο αποφυγής των συγκρούσεων). Επιπλέον τα MOE είναι ένα ιδιαίτερος αποτελεσματικό εργαλείο στα χέρια όλων των εμπλεκόμενων σε μια σύγκρουση ή κρίση. Επεξηγηματικά ¹⁰⁵, τα CSBM είναι μέτρα που αφορούν όλους τους άμεσα εμπλεκόμενους, άρα θα πρέπει να εφαρμόζεται απαρέγκλιτα από όλους προς αποφυγή της κλιμάκωσης. Είναι επίσης διαδικασία στην οποία τα κράτη φτάνουν χωρίς να ελλοχεύει κανένας κίνδυνος από τη θέσπιση τους, άρα χαρακτηρίζονται για τα κράτη και ως δραστηριότητα χαμηλού κινδύνου και ρίσκου.

¹⁰⁴ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 51-52, www.osce.org

¹⁰⁵ Όπου παραπάνω

Τέλος, η θέσπιση ΜΟΕΑ ως διαδικασία μπορεί να χαρακτηριστεί και ως διαδικασία όχι κοστοβόρα (με χαμηλό δηλαδή κόστος) γεγονός που σίγουρα απασχολεί τα ενδιαφερόμενα κράτη.

Σε αντιδιαστολή με τα προηγούμενα, αρκεί να αναφερθεί ότι όταν τα κράτη εισέρχονται σε διαδικασία διαπραγματεύσεως, η οποία εμπεριέχει την αρκετά περίπλοκη διαδικασία λήψης απόφασης αλλά και ενεργοποίηση της όποιας στρατηγικής έχει επιλέξει ένα κράτος να κινηθεί ¹⁰⁶. Και ο αρμονικός συνδυασμός των παραπάνω θα οδηγήσει σε επιτυχημένες διαπραγματεύσεις. Οι συμβάσεις μεταξύ των κρατών αποτελούν πάλι μια μέθοδο επίλυσης ή αποκλιμάκωσης εντάσεως, η οποία μέθοδος χαρακτηρίζεται επίσης από την ανάληψη κινδύνου από τα εμπλεκόμενα κράτη, ενώ τα ΜΟΕΑ φαντάζουν ως η πλέον κατάλληλη μέθοδος.

¹⁰⁶ CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, σσ. 51-53, www.osce.org

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

CBM ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

4.1 CBM σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο

Η Κένυα είναι η περίπτωση μιας χώρας, στην οποία τη δεκαετία του 1990 το βορειανατολικό της τμήμα μάστιζε ο λιμός και η ξηρασία ¹⁰⁷. Η διαχείριση της κρίσης αυτής από την πλευρά της κυβέρνησης ήταν ελλιπής ενώ παράλληλα αυξάνονταν οι ενδοφυλετικές τάσεις. Ομάδες γυναικών σε συνεργασία με τοπικούς θρησκευτικούς ηγέτες, ομάδες νέων, τις τοπικές αρχές αλλά και επιχειρηματικούς φορείς δημιούργησαν ένα σύστημα που παρείχε πρόσβαση στις αγορές (ανεξαρτήτως φυλετικών σχέσεων), ίσες ευκαιρίες για εκπαίδευση και απασχόληση και την έγκαιρη ανταπόκριση σε ανάγκες. Τα ιδιότυπα αυτά CBM που δημιουργήθηκαν ως απότοκο του διαλόγου διαφόρων παραγόντων έγιναν σε συνδυασμό με τοπικές και περιφερειακές συμφωνίες. Επίσης, στην μετεκλογική κρίση του 2008 στη Κένυα οι αγώνες για την αλήθεια, την δικαιοσύνη και την ειρήνη μεταξύ πολιτών και πολιτικών παραγόντων οδήγησαν στον διάλογο ¹⁰⁸. Τα CBM σε αυτήν την περίπτωση ήταν μέσω της βοήθειας που παρέχει η τεχνολογία (Μηνύματα στα κινητά τηλέφωνα προς αποφυγή του μίσους και του φυλετισμού), CBM μέσω κοινωνικών εκδηλώσεων αλλά και μέσω δημοσίων προσώπων που ενθάρρυναν δημοσίως την ειρήνη και τέλος ανθρωπιστικά CBM (μέσω ανθρωπιστικής βοήθειας στον Ερυθρό Σταυρό αλλά και φιλοξενία εκτοπισμένων ατόμων). Τα μέτρα αυτά που ξεκίνησαν από απλούς πολίτες υπήρξαν αρωγός στην μετέπειτα ειρηνευτική προσπάθεια διαμεσολάβησης του Κόφι Ανάν.

4.1.1 Περίπτωση CBM για Μπελίζ και Γουατεμάλα

Από την αρχή ακόμη της αποικιοκρατίας ήταν γνωστή η διαμάχη που υπήρχε μεταξύ Μπελίζ και Γουατεμάλας σχετικά με τα εδάφη. Στο σύγχρονο 2000, με μια σειρά CBM και υπό την αιγίδα του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών, συμφώνησαν να διευκολύνουν την διαδικασία της συνδιαλλαγής.

¹⁰⁷ Mason J. Simon ,Siegfried Mathias 2013, Confidence-building Measures (CBMs) in Peace Processes, chapter 3, A Handbook for AU practitioners, volume 1, African Union and the Centre for Humanitarian Dialogue, σσ. 57-64

¹⁰⁸ Όπου παραπάνω

Το 2003 Μπελίζ και η Γουατεμάλα απέρριψαν μια συμφωνία για τα εδαφικά τους ζητήματα ωστόσο ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών προέτρεψε την δημιουργία ενός νέου πλαισίου διαπραγματεύσεων με CBM ¹⁰⁹ που περιείχαν αστυνομικές περιπολίες, επαφές μεταξύ των δύο υπουργείων Αμύνης, συνεργασία στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, πρόληψη παράνομων δραστηριοτήτων στην γειτνιάζουσα ζώνη. Η γενική γραμματεία του Οργανισμού θα επέβλεπε την τήρηση των ανωτέρω μέτρων μιας ειρηνευτικής αποστολής η οποία στόχο είχε την επίβλεψη, την έγκαιρη δράση, την αποφυγή κλιμάκωσης έντασης. Τα CBM βοήθησαν στην αποφυγή κλιμάκωσης ωστόσο, ο Γενικός Γραμματέας του οργανισμού συνέστησε στα μέρη επίλυση διαφοράς σε Διεθνές Δικαστήριο ¹¹⁰.

4.2 Ανθρωπιστικής φύσης CBM -Περίπτωση Δυτικής Σαχάρα

Το 1991 με μεσολάβηση του ΟΗΕ έπαυσαν τα πυρά μεταξύ Μαρόκου και Πολισάριο (εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα που εκπροσωπεί τους Σαχράουι με σκοπό την δημιουργία ανεξάρτητου κράτους, απομακρύνοντας τους Μαροκινούς από τη Δ. Σαχάρα). Έκτοτε οι δύο πλευρές προσπαθούν ανεπιτυχώς να βρουν μια κοινώς αποδεκτή λύση ωστόσο ¹¹¹. Το παραπάνω έχει τεράστιες επιπτώσεις ανθρωπιστικής φύσεως που διαμένουν στο έδαφος πλησίον της Δυτικής Σαχάρας. Η Ύπατη αρμοστεία του ΟΗΕ δημιούργησε ένα πλαίσιο CBM για τους πρόσφυγες με σκοπό αφενός να καλυφθούν οι προαναφερθέντες ανάγκες τους αλλά και να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών. Η εφαρμογή των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης άρχισε το 2004 και ως σκοπό είχαν την επανένωση οικογενειών ¹¹² (οι οποίες για δεκαετίες ολόκληρες ζούσαν χωριστά) αλλά και την επισήμανση περιοχών που θα χρησιμοποιούνταν από κοινού. Τέλος, η χρήση των CBM στην προκείμενη περίπτωση ωθούν τα κράτη στην περαιτέρω εξέταση εν κατακλείδι πιο σύνθετων ζητημάτων προς επίλυση.

¹⁰⁹ Mason J. Simon ,Siegfried Mathias 2013, Confidence-building Measures (CBMs) in Peace Processes, chapter 3, A Handbook for AU practitioners, volume 1, African Union and the Centre for Humanitarian Dialogue, σελ. 65• Wolff Stefan, Confidence building Measures, An overview of Elite-level Options, University of Birmingham

¹¹⁰ Όπου παραπάνω

¹¹¹ Mason J. Simon ,Siegfried Mathias 2013, Confidence-building Measures (CBMs) in Peace Processes, chapter 3, A Handbook for AU practitioners, volume 1, African Union and the Centre for Humanitarian Dialogue, σσ. 64-65

¹¹² Όπου παραπάνω

4.3 Πολιτικής φύσης CBM - Παράδειγμα αρχής διαπραγματεύσεως, κατάπαυσης πυρός στα βουνά Nuba

Ο στρατηγικός ρόλος της δημιουργίας CBM είναι να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών προκειμένου να βρεθούν πολιτικής φύσεως λύσεις και να αποφευχθεί μια πιθανή σύγκρουση ¹¹³. Εστιάζουν άρα στην ειρηνευτική διαδικασία μεταξύ των διαπραγματευτών προκειμένου να δημιουργηθεί η κατάλληλη εμπιστοσύνη και η έναρξη διαπραγματεύσεων να φαντάζει υλοποιήσιμη. Παράδειγμα μέτρων εμπιστοσύνης τέτοιου βεληνεκούς θα μπορούσε να θεωρηθεί η ανταλλαγή επισκέψεων ηγετών κρατών (Περίπτωση επίσκεψης Ανουάρ Σαντάτ στην Ιερουσαλήμ το 1977 η οποία κατακερμάτιζε ιδέες του αραβικού κόσμου ως τότε να μην επισκέπτονται Ισραηλινό κράτος). Τα κλασσικά μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης επικεντρώνονται στην αποφυγή εχθροπραξιών αλλά και η διευκρίνιση της κατάστασης των μελών προς αποφυγή παρανοήσεων που σταδιακά θα οδηγήσουν στη δημιουργία ενός εχθρικού κλίματος. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η συμφωνία κατάπαυσης πυρός στα βουνά Nuba (2002), ανοίγοντας τον δρόμο προς διαπραγμάτευση Βορρά-Νότου. Απεσταλμένος των ΗΠΑ (Τζον Ντάνφορθ) πλησίασε την κυβέρνηση του Σουδάν προκειμένου να υπάρξουν διαπραγματεύσεις. Τα CBM που περιλάμβανε η Συμφωνία ήταν μεταξύ άλλων η ακινητοποίηση των μονάδων ώστε να μην χρησιμοποιηθούν σε περαιτέρω εχθροπραξίες (οι οποίες ήταν σε εξέλιξη), επιτροπή για παρακολούθηση παύσης πυρός, έναρξη συνεργασίας των μερών προκειμένου να αρχίσει να υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ τους, ενεργοποίηση των μέσων ενημέρωσης προκειμένου να σταματήσει η προπαγάνδα μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών ¹¹⁴ τα οποία μέτρα ήταν κλειδί για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης τελικά και μεταξύ ΗΠΑ και της κυβέρνησης του Σουδάν.

¹¹³ Mason J. Simon, Siegfried Mathias 2013, Confidence-building Measures (CBMs) in Peace Processes, chapter 3, A Handbook for AU practitioners, volume 1, African Union and the Centre for Humanitarian Dialogue, σσ. 64-65

¹¹⁴ Όπου παραπάνω

4.4 CBM οικονομικής και περιβαλλοντικής φύσης

Στην περίπτωση αυτή τα CBM αναπτύσσονται σε ένα φάσμα οικονομικών προσπαθειών ή δραστηριοτήτων ώστε να υπάρχει κατά το δυνατόν αποτελεσματικότερη διαχείριση φυσικών πόρων. Όταν αρχίσουν να υφίστανται με γνώμονα τα προλεχθέντα εμπορικοί δρόμοι μεταξύ των κρατών υπάρχει και μείωση των μεταξύ τους εντάσεων γιατί η ανάπτυξη του εμπορίου θα βοηθήσει σίγουρα και τους δύο.

Τα μέτρα εμπιστοσύνης στην περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν συμφωνίες για πρόσβαση στις αγορές με ασφάλεια, συμφωνίες για άνοιγμα εμπορικών δρόμων, κοινά έργα οικονομικής ανάπτυξης ¹¹⁵ (διεθνείς αγωγοί ενέργειας για παράδειγμα), κοινή αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.

4.5 CBM κοινωνικού, ανθρωπιστικού και πολιτιστικού χαρακτήρα

Ανθρωπιστικά CBM είναι εκείνα που συνήθως χρειάστηκε πρώτα από όλα να λειτουργήσουν (προηγούνται και από το στάδιο των διαπραγματεύσεων). Επί παραδείγματος, βασική ανθρωπιστική αρχή θεωρείται η παύση χρήσης ναρκών κατά προσωπικό ¹¹⁶. Τέτοιου βεληνεκούς παράδειγμα αποτελεί όμως για την χώρα που συντάσσεται με αυτό δέσμευση για τους εθνικούς της κανόνες. Η ανταλλαγή κρατουμένων επίσης μεταξύ κρατών μπορεί να θεωρηθεί ένα τέτοιας φύσης μέτρο. Τα κοινωνικά CBM δύναται να εμπεριέχουν ένα δίκτυο παροχής πληροφοριών για αγνοούμενους ή τα μέτρα να προβλέπουν δυνατότητα για οικογενειακές επισκέψεις (σε περιπτώσεις που αυτές έχουν χωριστεί κάτω από αντίξοες κοινωνικές ή πολιτικές συνθήκες). Άλλες κοινωνικής φύσης CBM μπορεί να είναι οι κοινές πολιτιστικές εκδηλώσεις, τα προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών μεταξύ των κρατών και όποιο άλλο μέτρο μπορεί να θεωρηθεί ότι προάγει την οικοδόμηση καλών σχέσεων και προάγει την δομή της κοινωνίας ¹¹⁷. Πολιτιστικού τύπου CBM .

¹¹⁵ Mason J. Simon ,Siegfried Mathias 2013, Confidence-building Measures (CBMs) in Peace Processes, chapter 3, A Handbook for AU practitioners, volume 1, African Union and the Centre for Humanitarian Dialogue,σελ. 66

¹¹⁶ Mason J. Simon ,Siegfried Mathias 2013, Confidence-building Measures (CBMs) in Peace Processes, chapter 3, A Handbook for AU practitioners, volume 1, African Union and the Centre for Humanitarian Dialogue, σσ. 67-68

¹¹⁷ Όπου παραπάνω

Τέλος δύναται να θεωρηθούν οι συμφωνίες που επιτρέπουν στις μειονότητες να έχουν δικαίωμα στη θρησκεία και την γλώσσα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν, με κοινά γλωσσικά κέντρα και κέντρα εκπαίδευσης κι οτιδήποτε άλλο οδηγεί στη δημιουργία εμπιστοσύνης.

4.6 CBM σχετιζόμενα με το κοινό έδαφος

Οι ΗΠΑ και η Κίνα, στα τέλη της δεκαετίας του 1960 υπήρξαν πρόθυμες στο να αναγάγουν σε καλύτερο επίπεδο τις διμερείς τους σχέσεις προκειμένου να αρχίσει να τίθεται σε έλεγχο, η σοβιετική επιρροή η οποία τον καιρό εκείνο ήταν αυξανόμενη διαρκώς.

Σταθμός για τη δημιουργία εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών υπήρξε η έναρξη επισκέψεων μεταξύ τους, ανάμεσα στους οποίους και ένας Κινέζος αντισφαιριστής, ο οποίος προσκλήθηκε από την εθνική ομάδα επιτραπέζιας αντισφαίρισης. Το γεγονός αποτέλεσε εφελτήριο για περαιτέρω διαπραγματεύσεις (παρά των τιτάνιων αντιθέσεων μεταξύ των δυνάμεων). Η ατζέντα λοιπόν των διαπραγματεύσεων άνοιξε έτσι και σφραγίστηκε με την επίσκεψη του προέδρου Νίξον στο Πεκίνο το 1972.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ CBM, ΦΑΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

5.1 Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης Ελλάδας-Τουρκίας

Από το 1930 έως και σήμερα έχουν τεθεί πολλές φορές στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων των δύο χωρών ¹¹⁸ προτάσεις για υιοθέτηση μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Το 1930, οι δύο προαναφερθείσες χώρες συμφώνησαν με πρωτόκολλο να ενημερώνονται για τις προμήθειες πολεμικών πλοίων, στα πλαίσια του ανταγωνισμού πολεμικών προμηθειών. Με το πέρασμα των χρόνων, η επόμενη φορά που συζητήθηκε υιοθέτηση ΜΟΕ ήταν το 1982 μετά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Από την πλευρά της Ελλάδας τέθηκε ο όρος να αποφευχθούν οι Τουρκικές προκλήσεις προκειμένου να δημιουργηθούν τα εχέγγυα για την απαρχή ενός διαλόγου. Η περίοδος αυτής της αποφυγής, με την ονομασία μορατόριουμ (αναστολή δηλαδή σε μετάφραση από τα λατινικά). Κατά την περίοδο αυτή οι δύο πλευρές έπρεπε να απέχουν από δημιουργία εντάσεων, πράξεων ή δηλώσεων που απώτερο αποτέλεσμα θα είχαν τη δημιουργία έντασης. Από την πλευρά της η Τουρκία, δεν τήρησε τον όρο αυτό με παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου, παραβιάσεις της εναέριας κυκλοφορίας στο Αιγαίο και εξερευνήσεις στην ελληνική υφαλοκρηπίδα ¹¹⁹. Διαχρονικά και έως τις μέρες μας η μόνη προσπάθεια υιοθέτησης ΜΟΕ από τις δύο χώρες ήταν το μνημόνιο του 1988 (με υπουργούς εξωτερικών τους Κάρολο Παπούλια και Μεσούτ Γιλμάζ αντίστοιχα). Το μνημόνιο αυτό έκανε αναφορά στην χρήση της ανοιχτής θάλασσας και του διεθνούς εναέριου χώρου. Ελλάδα και Τουρκία συμφώνησαν να μην διεξάγονται στρατιωτικά γυμνάσια στην διάρκεια της τουριστικής περιόδου ¹²⁰ (μήνες Ιούλιο και Αύγουστο) αλλά επίσης και κατά την διάρκεια εθνικών και θρησκευτικών εορτών. Η σημασία του τουρισμού στις οικονομίες των δύο χωρών ήταν ζωτικής σημασίας και αυτό φυσικά είχε αντανάκλαση στο εν λόγω μνημόνιο.

¹¹⁸ Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων 2000, Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης Ασφάλειας (ΜΟΕΑ), στις Ελληνοτουρκικές Σχέσεις: Μια κριτική Θεώρηση, τεύχος 15, 10 Μαΐου 2000, σελ. 52

¹¹⁹ Όπου παραπάνω

¹²⁰ Όπου παραπάνω

Τέλος, το μνημόνιο Παπούλια-Γιλμάζ, προέβλεπε για τον σχεδιασμό ασκήσεων που απαιτούν έκδοση NOTAM, αυτές εκδίδονται με τρόπο που να αποφεύγεται η απομόνωση ολόκληρων περιοχών, αλλά επίσης προέβλεπε και την επικοινωνία μέσω της διπλωματικής οδού προκειμένου όλα τα παραπάνω να τηρούνται.

Τον Σεπτέμβριο του 1988, στην Κωνσταντινούπολη ένα δεύτερο μνημόνιο υπεγράφη ¹²¹ στο οποίο προβλεπόταν ότι τα πλοία και τα αεροσκάφη έπρεπε να δρουν σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, οι ναυτικές μονάδες των χωρών δεν έπρεπε να προβαίνουν σε ενέργειες παρενόχλησης, οι ναυτικές μονάδες επιτηρήσεως δεν έπρεπε να ενοχλούν τις δυνάμεις της έτερης χώρας σε περίπτωση ασκήσεων, οι πιλότοι των αεροσκαφών της πολεμικής αεροπορίας θα επιχειρούσαν με προσοχή και αποφυγή επικίνδυνων ελιγμών ιδιαίτερα πλησίον αεροσκαφών της άλλης χώρας παρά θα έπρεπε να ενεργούν με γνώμονα την ασφάλεια της πτήσης και την περάτωση της αποστολής τους. Τέλος θα προέβλεπε το μνημόνιο ότι πριν οι δύο πλευρές κάνουν επίσημες δηλώσεις οι διπλωματικές υπηρεσίες έπρεπε να έχουν ενημερωθεί.

Παρά τις όποιες προσπάθειες για υιοθέτηση ΜΟΕ, είτε για έναρξη διερευνητικών διαδικασιών, το 2019 δηλώθηκε ο αριθμός ρεκόρ 3954 παραβιάσεις στο Αιγαίο, με την εύστοχη δήλωση του Έλληνα Υπουργού Αμύνης, το 2019, κ. Παναγιωτόπουλου, πως ήταν αναμφίβολα θετική ενέργεια η πρόταση επανεκκίνησης του διαλόγου για τα στρατιωτικά ΜΟΕ που τέθηκε στο περιθώριο της υπουργικής συνόδου του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες, πλην όμως η υιοθέτηση ΜΟΕ καταλήγει ανούσια και τα ίδια τα ΜΟΕ «μη παραγωγικά» όταν δεν τηρούνται και από τις δύο χώρες ¹²². Τόνισε επίσης πως χρειάζονται και πράξεις και όχι μόνο καλή διάθεση στις δηλώσεις. Συνεπώς και μια προσπάθεια υιοθέτησης ΜΟΕ μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας δεν τελεσφόρησε, διότι από εν τη γενέσει τους τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης για να έχουν αποτέλεσμα αλλά και για λόγο ύπαρξης απαραίτητη προϋπόθεση είναι οι εμπλεκόμενοι να τα τηρούν απαρέγκλιτα ώστε να τεθεί μια βάση για περαιτέρω διαβουλεύσεις.

¹²¹ Όπου παραπάνω

¹²² Όπου παραπάνω

Στην υπό κρίση περίπτωση η Τουρκία δεν έχει αυτή τη διάθεση. Άλλη περίοδος η οποία υπήρξε παραγωγική, ως προς την υιοθέτηση ΜΟΕ ήταν μεταξύ των ετών 1996-2010. Οι ΗΠΑ έχουν αντιληφθεί ότι μετά την κρίση στα Ίμια υπήρχε άμεσος κίνδυνος πολεμικής συγκρούσεως μεταξύ των δύο χωρών. Συνεπώς συνέταξαν καταλόγους με ΜΟΕ προκειμένου να αποφευχθεί η κλιμάκωση της έντασης. Οι προτάσεις των Αμερικανών στηρίζονταν στην πρότερη εμπειρία τους που απέκτησαν κατά την ψυχροπολεμική περίοδο, αργότερα όμως έγινε αντιληπτό πως έπρεπε οι προτάσεις να προσαρμοστούν στις διαφορές μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας.

Και πάλι όμως, στο πέρασμα των χρόνων τα όποια ΜΟΕ είχαν προταθεί φαινόταν πως έχαναν τη δυναμική τους. Στις μέρες μας, κάποιες από τις προτάσεις που έχουν τεθεί ως ΜΟΕ είναι οι επισκέψεις σπουδαστών στρατιωτικών σχολών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, η δημιουργία κοινής ελληνοτουρκικής διακλαδικής ομάδας δράσεως με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών αναγκών αλλά και η συνεργασία των δύο χωρών προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο εμφάνισης κουνουπιών στις παράβριες περιοχές. Το παράδοξο στην περίπτωση Ελλάδας Τουρκίας είναι ότι τα ΜΟΕ δεν εφαρμόζονται αμοιβαία ενώ παραβιάζονται συνεχώς από τη γειτονική χώρα.

5.2 Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης μεταξύ Ελλάδας-ΠΓΔΜ (Βορείου Μακεδονίας)

Η μακροχρόνια διαμάχη μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ για το περιζήτητο θέμα της ονομασίας οδήγησε στη Συμφωνία των Πρεσπών ¹²³, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει ένα ευτυχές τέλος στη διαμάχη αυτή και η κύρωση αυτής να είναι ωφέλιμη και για τα δύο κράτη. Αυτό όμως δεν είναι απολύτως εφικτό, καθώς και από τα δύο κράτη υπήρχαν εντάσεις και διαφωνίες (για διαφορετικούς λόγους η κάθε πλευρά γεγονός που οδήγησε σε διαδηλώσεις και στα δύο κράτη. Η ένταση που προκάλεσε το ζήτημα αυτό και στις δύο χώρες καταδεικνύει ότι το ζήτημα δεν έλαβε τέλος αλλά σίγουρα διανύθηκε μια μεγάλη απόσταση στην οδό της οριστικής επίλυσης. Οι προαναφερόμενες εντάσεις ήταν η αντίδραση που έκανε επιτακτική ίσως την ανάγκη για υιοθέτηση μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των εμπλεκόμενων. Η ίδια η συμφωνία δεν ήταν άρα το τελευταίο βήμα, αλλά η έναρξη για αντιμετώπιση από κοινού διαφόρων προκαταλήψεων, ανησυχιών αλλά και φόβου που υπέβρισκαν και στις δύο χώρες.

¹²³ Αρμακόλας Ιωάννης, Χρηστίδης Γιώργος, Πασχαλίδης Παναγιώτης, Funk Julianne 2018, Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ, 20 Ιουνίου 2018-31 Δεκεμβρίου 2018, Swedish Ministry of Foreign Affairs

Το 2019, με την χρηματοδότηση του Σουηδικού Υπουργείου Εξωτερικών υλοποιήθηκε από το πρόγραμμα Νοτιοανατολικής Ευρώπης του ΕΛΙΑΜΕΠ ερευνητικό έργο το οποίο αφορούσε τη συνεργασία των δύο χωρών, Ελλάδας και Βορείου Μακεδονίας σχετικά με τους τομείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού αλλά και της κοινωνίας των πολιτών εντός του πλαισίου που έθεσε η Συμφωνία των Πρεσπών ¹²⁴. Το έργο αυτό υπήρξε το τρίτο στη σειρά ενώ και τα δύο προηγούμενα χρηματοδοτήθηκαν από τον ίδιο φορέα αλλά το συγκεκριμένο υλοποιήθηκε από κοινού από τις δύο χώρες και λειτουργεί αναμφίβολα ως μια πρόταση υιοθέτησης ΜΟΕ.

Στο πλαίσιο που όριζε η Συμφωνία των Πρεσπών ¹²⁵ έντεκα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης προτάθηκαν προκειμένου να αναπτυχθεί ένα πλαίσιο εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κρατών, εντός βέβαια και του πλαισίου του διεθνούς δικαίου. Επιπλέον, η ανταλλαγή επισκέψεων ηγετών ή αξιωματούχων της κυβέρνησης (παράδειγμα επισκέψεως, Έλληνα ΥΠΕΞ στα Σκόπια -25/08/2016-) λειτούργησαν ως μέρος του προγράμματος για τη δημιουργία μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών. Από τη Συμφωνία επίσης των Πρεσπών έντεκα ήταν τα ΜΟΕ που προέκυψαν με σκοπό το προαναφερθέν, την ενίσχυση δηλαδή της εμπιστοσύνης. Συνοπτικά, τα ΜΟΕ έχουν να κάνουν με προτάσεις για την ανάπτυξη του εμπορίου και των επενδύσεων μεταξύ Ελλάδας και Σκοπίων το οποίο θα έχει ωφέλιμα αποτελέσματα και για τις δύο πλευρές, συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων των δύο πλευρών και ιδιαίτερα τα πανεπιστήμια (από την πλευρά της Ελλάδας το Πανεπιστήμιο Πειραιά είναι εκείνο που δραστηριοποιήθηκε σε αυτή την οδό), προτάσεις για συνεργασία σε τομείς εσωτερικής πολιτικής (ασφάλειας δηλαδή των συνόρων κυρίως). Επιπλέον στον πολιτιστικό τομέα η συνεργασία κρίθηκε δεούσης σημασίας, μιας και τα δύο κράτη έχουν κοινά ήθη και έθιμα, κοινά μουσικά ακούσματα αλλά και η πολιτική προστασία υπήρξε μέτρο της παραπάνω ατζέντας. Τέθηκε επίσης το θέμα της συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών αναφορικά με τις φυσικές καταστροφές αλλά και η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής γραμμής που συνδέει τη Φλώρινα με το Μοναστήρι ώστε να αναβαθμιστεί το σιδηροδρομικό δίκτυο που ενώνει τα δύο κράτη. Στον τομέα του πολιτισμού επιπροσθέτως κρίθηκε σκόπιμη η συνεργασία προκειμένου οι δύο ενδιαφερόμενοι να εντείνουν τις κοινές τους προσπάθειες για ενέργειες που αναδεικνύουν τον πολιτισμό τους.

¹²⁴ Όπου παραπάνω

¹²⁵ Η Συμφωνία των Πρεσπών, Υπουργείο Εξωτερικών-Υπουργείο ΨΗΠΤΕ, www.government.gov.gr

Με στόχο επίσης πάλι την οικονομία κρίθηκε σκόπιμο να υπάρξουν χρηματοδοτήσεις που θα ωφελούσαν και τις δύο χώρες. Ένα τέτοιο έργο κοινού συμφέροντος θα μπορούσε να αποτελέσει η δημιουργία ενός αγωγού μεταφοράς αρχικά πετρελαίου και ακολούθως φυσικού αερίου ενδεχομένως το οποίο έργο και πάλι θα ήταν εξαιρετικά συμφέρον από οικονομικής άποψης και για τις δύο χώρες. Η σκέψη αυτή δεν ήταν από τις πρώτες αλλά εντάθηκε σίγουρα από την ενεργειακή διασύνδεση των δύο χωρών. Τέλος, το προσφυγικό ζήτημα ήταν εκείνο που έθεσε τις βάσεις για συνεργασία των αστυνομικών υπηρεσιών των δύο χωρών προκειμένου να αντιδρούν με κοινό τρόπο σε συνοριακά ζητήματα και να τίθεται εντός ελέγχου η κατάσταση.

Οι δύο ΥΠΕΞ, Νικόλαος Κοτζιάς και Νικόλα Ποπόσκι συμφώνησαν ότι αυτό ήταν ένα ικανοποιητικό πλαίσιο μέτρων το οποίο όμως θα εξετάζεται, θα προσαρμόζεται αντίστοιχα στο πλαίσιο των σχέσεων των δύο κρατών και αντίστοιχα μπορεί να εμπλουτίζεται με νέα μέτρα προκειμένου να επιτευχθούν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα τα οποία δηλαδή θα είναι ωφέλιμα και για τις δύο πλευρές.

5.3 MOE για το μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα στην ΕΕ

Μεταξύ των ετών 2014-2016 η ασύμμετρη απειλή της παράνομης μετανάστευσης και του προσφυγικού ήταν ορατή για την ΕΕ στο σύνολο της αλλά και κυρίως για κράτη που λόγω της γεωγραφικής τους θέσης (όπως για παράδειγμα η Ελλάδα και η Ιταλία) δέχονταν την πίεση των μεταναστευτικών αυτών ροών ¹²⁶. Κρίθηκε σκόπιμο από την ΕΕ να υιοθετηθούν κάποια μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών τα οποία ανησυχούσαν για τα εξωτερικά σύνορα τους. Για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί το ζήτημα τα πλέον σημαντικά μέτρα για την εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών ήταν η δίκαιη κατανομή ευθύνης μεταξύ των κρατών, η δημιουργία ενός αξιόπιστου και κοινού συστήματος για τη διασφάλιση αποτελεσματικότερων διαδικασιών, οι αποτελεσματικές και ταχείες διαδικασίες ειδικά στα σύνορα, η ύπαρξη ενός κοινού συστήματος για τις επιστροφές ατόμων που δεν είχαν δικαίωμα παραμονής, η επιτυχής ένταξη προσφύγων και η άμεση επιστροφή όσων δεν είχαν δικαίωμα παραμονής.

¹²⁶ Calleya C. Stephen και Ξενάκης Δημήτρης 2018, Ασφάλεια και Στρατηγική Συνεργασία στη Μεσόγειο: Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης και πρόληψη Συγκρούσεων, Policy Paper, No 11/Oct 2008, ΕΛΙΑΜΕΠ, • www.europarl.europa.eu, Το μεταναστευτικό στην Ευρώπη

Επιπλέον, κρίθηκε σκόπιμο να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των χωρών της ΕΕ με τις χώρες καταγωγής των μεταναστών ή των προσφύγων αλλά και με τις χώρες διέλευσης προκειμένου να δημιουργηθεί ένα κατάλληλο δίκτυο πληροφοριών, το οποίο θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο. Στην ατζέντα της ΕΕ μπήκε επίσης και η δημιουργία σχέσεων με τρίτες χώρες προκειμένου με τον τρόπο αυτό να αποφευχθεί η παράνομη διακίνηση προσώπων εντός των χωρών της ΕΕ.

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντικές κινήσεις ήταν η δημιουργία της FRONTEX¹²⁷ (Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής) σκοπός του οποίου Ευρωπαϊκού Οργανισμού είναι η σωστή διαχείριση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών της ΕΕ, αλλά και η δημιουργία της EASO¹²⁸ (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο), η οποία δημιουργήθηκε με την οδηγία 439/2010 της ΕΕ και λειτουργεί ως συντονιστής της παρεχόμενης βοήθειας στα κράτη μέλη της ΕΕ και της EUROPOL¹²⁹, σκοπός της οποίας είναι να εξιχνιάζει τις παράνομες διακινήσεις, το οργανωμένο έγκλημα αλλά και να καταπολεμά την τρομοκρατία. Όλα τα παραπάνω λειτούργησαν αναμφίβολα ως μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών της ΕΕ προκειμένου να διαβεβαιωθούν ότι δεν διακυβεύεται η φύλαξη των συνόρων τους και δεν ελλοχεύει ο τεράστιος αυτός κίνδυνος του μεταναστευτικού όπως φάνηκε από την αρχή της ραγδαίας αυτής αύξησης των μεταναστευτικών ροών.

5.4 ΜΟΕ στα Πλαίσια του Κυπριακού Ζητήματος

Η Κύπρος είναι ιδρυτικό μέλος του ΟΑΣΕ και ιδιαίτερος ενεργή στα πλαίσια του οργανισμού, διατηρεί μια πολιτική εξωστρέφειας και στόχο έχει μέσω του ΟΑΣΕ να προωθήσει τα συμφέροντα της¹³⁰. Ως μέλος του ΟΑΣΕ, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα κράτος το οποίο συνεργάζεται και συμμορφώνεται σε υποχρεώσεις που απορρέουν από την θέση της στον οργανισμό οι οποίες υποχρεώσεις αφορούν στην έγκαιρη παροχή πληροφοριών, την συμμετοχή της σε συνέδρια, σεμινάρια και άλλες εκδηλώσεις του

¹²⁷www.frontex.europa.eu, Our Mission,

¹²⁸www.euaa.europa.eu European Union Agency for Asylum,

¹²⁹www.europol.europa.eu About Europol

¹³⁰<https://mod.gov.cy>, «Ο.Α.Σ.Ε –Υπουργείο Άμυνας»

οργανισμού αλλά και την ενεργή συμμετοχή της σε στρατιωτικές δραστηριότητες (της Εθνικής Φρουράς). Επιπροσθέτως, έχοντας ως σκοπό την αποτελεσματικότερη ανταπόκριση στις υποχρεώσεις της έχει ορίσει Αξιωματούχο του Στρατού ως Σύμβουλο στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία στη Βιέννη για παρακολούθηση στρατιωτικών θεμάτων για την ασφάλεια και τη συνεργασία (Forum for Security and Corporation) του ΟΑΣΕ.

Επιπλέον, στο πλαίσιο προώθησης των Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ασφάλειας η Κυπριακή Δημοκρατία έχει οργανώσει επισκέψεις σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις (όπως προβλέπεται και από το δεσμευτικό έγγραφο της Βιέννης) στο δικό της έδαφος αλλά και η ίδια επίσης συμμετέχει σε επισκέψεις αξιολόγησης και επιθεώρησης, ενώ τέλος έχει προβεί και σε λοιπές ενέργειες καθ' υπόδειξη του ΟΑΣΕ και σύμφωνα με τους κανονισμούς που επιβάλλονται στο Vienna Document προκειμένου να βρίσκεται εντός του πλαισίου τήρησης των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης και ασφάλειας (παραδείγματα σε αυτήν τη κατεύθυνση αποτελούν η καταστροφή 324 φορητών αντιαεροπορικών πυραύλων 25A-7 (MANPADS) από 9 έως 12 Ιουνίου 2009, αλλά και η καταστροφή 223.845 βλημάτων BOFORS 40 χιλ τα οποία βρίσκονταν σε μακρά αποθήκευση, εργασία η οποία ολοκληρώθηκε στις 15 Ιουλίου 2012 με συμμετοχή εμπειρογνομόνων του ΟΑΣΕ). Το προφίλ άρα της Κύπρου στα πλαίσια λειτουργίας του ΟΑΣΕ είναι αυτό ενός κράτους απόλυτα συντεταγμένου με το πλαίσιο λειτουργίας του οργανισμού εν τω συνόλω.

Στο πλαίσιο όμως του ΟΑΣΕ, δεν θα μπορούσε να λείπει από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων το διαβόητο Κυπριακό ζήτημα (διότι οι προεκτάσεις της μη επίλυσης του βαρύνουν και την Κύπρο η οποία έπρεπε να προωθήσει προτάσεις για την υιοθεσία ΜΟΕΑ). Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ εντός του 2021 Αντόνιο Γκουτιέρεζ παρακίνησε τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη να προβεί σε αποστολή προτάσεων προς τους Τουρκοκύπριους με σκοπό την υιοθέτηση ΜΟΕ ώστε να τεθούν οι βάσεις για διαπραγματεύσεις προκειμένου να επιλυθούν χρόνια προβλήματα που ταλανίζουν τον πολύπαθο Κυπριακό λαό. Μεταξύ άλλων, τα φλέγοντα ζητήματα για τα οποία ζητήθηκαν προτάσεις είναι το ζήτημα της Αμμοχώστου, ο αποκλεισμός των Τουρκοκύπριων αλλά και τα κοιτάσματα φυσικού αερίου στην Κυπριακή ΑΟΖ. Ανταποκρινόμενος ο Κύπριος πρόεδρος, απέστειλε προτάσεις, οι οποίες κινούνται στο πλαίσιο της προάσπισης των κυρίαρχων δικαιωμάτων της Μεγαλονήσου.

Συγκεκριμένα, για την κατεχόμενη περιοχή της Αμμοχώστου αλλά και για το παράνομο αεροδρόμιο της Τύμπου, εισηγείται ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας την τοποθέτηση των περιοχών αυτών υπό την αυστηρή εποπτεία του ΟΗΕ ¹³¹.

Εάν η Τουρκική πλευρά συμφωνήσει με τα ανωτέρω, τότε αυτές δύναται να είναι ανοικτές και επισκέψιμες από όλους (πέραν δηλαδή της Τουρκίας, όπως δηλαδή συμβαίνει τώρα). Αναφορικά με το αεροδρόμιο της Τύμπου, από το οποίο εκτελούνται πτήσεις από και προς την Τουρκία διότι δεν αναγνωρίζεται από άλλα κράτη, να ανοίξει και αυτό προκειμένου να μπορεί να χρησιμοποιείται ευρέως με δεδομένο ότι με την παρούσα κατάσταση δεν είναι αποδεκτός ούτε ο έλεγχος εναέριας κυκλοφορίας από αυτό. Η πρόταση που αφορά στα κοιτάσματα φυσικού αερίου στην Κυπριακή ΑΟΖ επαναλαμβάνει την θέση της Κύπρου που είναι να προβεί η Τουρκία σε συμφωνία οριοθέτησης της ΑΟΖ με την Κυπριακή Δημοκρατία. Τονίζει δε για ακόμα μια φορά την απόφαση που έχει λάβει η Κυπριακή Κυβέρνηση να δημιουργηθεί κοινό ταμείο για τα έσοδα από την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων στην περιοχή και να αποδίδεται μερίδιο τους Τουρκοκύπριους. Παρ' όλα αυτά καμία πρόταση υιοθέτησης μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης δεν μπορεί να ευδοκιμήσει στην συγκεκριμένη περίπτωση, αφού η Τουρκία δεν αναγνωρίζει ούτε την Κυπριακή Δημοκρατία, ούτε την Κυπριακή ΑΟΖ, παρά την θεωρεί δική της (ΑΟΖ) προβαίνοντας μάλιστα συνεχώς σε προκλητικές παράνομες έρευνες στη περιοχή προκαλώντας αίσθηση στη κοινή γνώμη αλλά και τοποθετώντας η ίδια τροχοπέδη στη δική της ενταξιακή πορεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

5.5 ΜΟΕ μεταξύ Ρωσίας-Γεωργίας-Ουκρανίας

Η διαμάχη μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας αιτία είχε τις περιοχές της Νέας Οσετίας και της Αμπχαζίας, οι οποίες περιοχές αποσχίστηκαν από την Γεωργία. Μετά τον πόλεμο με την Ρωσία επιπλέον διαμάχη υπήρχε για την Υπερδνειστερία, ένα κομμάτι γης μεταξύ του Δνεϊστερου ποταμού και τα σύνορα της Μολδαβίας με την Ουκρανία.

¹³¹ <https://mod.gov.cy>, «Ο.Α.Σ.Ε –Υπουργείο Άμυνας»

Στις ανωτέρω περιπτώσεις, έλαβαν χώρα πολλές προσπάθειες για υιοθέτηση Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης οι οποίες όμως διαχρονικά απεδείχθησαν άκαρπες ¹³². Το πρόβλημα που υπήρχε εξ' αρχής και υπονόμει τις προαναφερθείσες προσπάθειες εστιάζεται στο ότι κανένα από τα εμπλεκόμενα μέρη δεν έδειχνε τη δέουσα εμπιστοσύνη στο έταίρο μέρος. Συνεπώς, όποια ΜΟΕ προτεινόταν για υιοθέτηση τελικά κατέληγαν άνευ σημασίας, αφού τελικά κανένα εκ των δύο δεν τα τηρούσε.

Παρ' όλα αυτά, τα μέτρα αυτά, στο πέρασμα των χρόνων είχαν πρακτική αξία διότι ωθούσαν τις δύο πλευρές να έχουν ανοιχτό έναν διάλογο επικοινωνίας, ενώ παράλληλα παρεμπόδιζαν τις διαμάχες από την κλιμάκωση τους ή να καταλήξουν τελικά, εάν αυτές δημιουργούνταν σε συγκρούσεις.

Τα εμπλεκόμενα μέρη κατά καιρούς είχαν δείξει θέληση να προχωρήσουν στην επίλυση του ζητήματος, ωστόσο σε τελικό στάδιο η οριστική λύση δεν είχε βρεθεί. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης ήταν αναγκαίο να υιοθετηθούν. Και όπως τέθηκαν. Όμως αυτό δεν ήταν αρκετό για να οδηγηθούν όλες οι πλευρές στην τελική επίλυση του ζητήματος. Επί προκειμένου τα ΜΟΕ ίσως και να είχαν αντίθετα αποτελέσματα στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεδομένου ότι οι δύο πλευρές από την δεκαετία του 1990 και έπειτα προέβησαν σε έναν αριθμό συμφωνιών (170 συμφωνίες) τέτοιο, ώστε τελικά, η εντύπωση που είχε δοθεί ήταν ότι κάτι τέτοιο ίσως είναι εύκολο αρκετά να συμβεί. Η χαλαρότητα αυτή που δημιουργήθηκε τελικά λειτούργησε αποτρεπτικά για την εύρεση λύσης στο ζήτημα αφού καμία από τις δύο πλευρές δεν αποφάσισε να κάνει βήματα ή δραστικές κινήσεις για την επίλυση.

Συμπερασματικά, τα ΜΟΕ στο επίπεδο του σχεδιασμού και της εφαρμογής απαιτούν μεν τεχνική κατάρτιση ώστε να είναι μέρος της στρατηγικής μιας χώρας αλλά από την άλλη πλευρά πρέπει τόσο οι δύο εμπλεκόμενοι αλλά και οι άλλοι περιφερειακοί δρώντες να επιζητούν την επίλυση αυτή του ζητήματος.

¹³² Sammut Dennis and Nikola Cvetkovski Nikola 1996, Confidence-Building Matters, The Georgia-South Ossetia Conflict, www.vertic.org • Scherbak Igor 1991, Confidence-building measures and International Security, The Political and Military Aspects: a Soviet Approach , UNIDIR/91/36, United Nations, New York • OSCE Guide on Non-military Confidence-Building Measures (CBMs), www.osce.org

Αλλά πρωτίστως τα δύο μέρη πρέπει να κατασταλάξουν στην ιδέα ότι τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης είναι απαραίτητα να υιοθετηθούν και να τηρηθούν. Ειδικά, ελλοχεύει ο κίνδυνος να δημιουργηθεί αρχικά μια σταθερότητα, η οποία όμως θα πηγάζει ουσιαστικά στην μη εκπεφρασμένη δυστοκία των ενδιαφερόμενων να υιοθετήσουν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, κατάληξη η οποία εφόσον στηρίζεται σε ουτοπία, η άμεση κατάληξη της είναι να είναι παροδική και εύθραυστη.

5.6 Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης Ουκρανίας-Ρωσίας

Μετά την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η Ουκρανία αυτονομήθηκε το 1991. Η αντιπαράθεση της Ρωσίας με την Ουκρανία, επίκεντρο έχει την Ανατολική Ουκρανία και συγκεκριμένα με την περιοχή της Κριμαίας ¹³³.

Το 2014, οι συγκρούσεις κλιμακώθηκαν, άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, χιλιάδες άνθρωποι τραυματίστηκαν και άμαχος πληθυσμός αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τις περιοχές όπου διαδραματιζόνταν οι συγκρούσεις. Τον Σεπτέμβριο του 2014, στο Μινσκ συμφωνήθηκε μεταξύ άλλων και κατάπαυση πυρών που παραβιάστηκε πρωτίστως από τους Ρώσους και ακολούθως ενίσχυσε την εκεί στρατιωτική της παρουσία. Η ΕΕ κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια για αποκλιμάκωση της κατάστασης. Ο ΟΑΣΕ διαδραμάτισε σημαίνοντα ρόλο στην επίλυση της κρίσης επειδή όσο η Ουκρανία τόσο και η Ρωσία αποτελούν μέλη του αλλά και λόγω της πρότερης εμπειρίας στην αντιμετώπιση ένοπλων συγκρούσεων. Ειδική αποστολή του ΟΑΣΕ στην Ουκρανία ήταν η παρακολούθηση της ειδικής αποστολής που παρείχε έμπειρο προσωπικό, υλική υποστήριξη και εξοπλισμό. Ιδιαίτερη βάση δόθηκε και στο δίκτυο παρατηρητών του ΟΑΣΕ που απεστάλησαν στα ουκρανορωσικά σύνορα. Στην περίπτωση αυτή, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτάθηκαν μέτρα εμπιστοσύνης μεταξύ του Ουκρανικού λαού (διότι υπήρχαν ομάδες στο επίμαχο ανατολικό τμήμα με φιλορωσικές βλέψεις, οι οποίες υποστήριζαν την ένωση με τη Ρωσία) αλλά και μέτρα εναντίον της Ρωσίας για όλα όσα συνέβησαν μετά την εισβολή της στη Κριμαία (παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καταπάτηση κανόνων διεθνούς δικαίου). Στη συγκεκριμένη περίπτωση επίσης, δεν μιλάμε για μια διακρατική διαμάχη ή φιλονικία αλλά για την ιμπεριαλιστική πολιτική που χαρακτηρίζει την Ρωσία, εναντίον της ΕΕ.

¹³³ Wolff Stefan 2014, Post-Soviet Confidence Games, 20 November 2014

Η συγκεκριμένη αντιπαράθεση, (Ρωσίας-Ουκρανίας για την Ανατολική Ουκρανία) είναι υπάρχουσα και στις μέρες μας, δεν έχει τεθεί λύση στο ζήτημα. Η Ρωσία συγκέντρωσε προφανώς στρατιωτικό προσωπικό στην υπό συζήτηση περιοχή με την Ουκρανία να ζητά ενισχύσεις και τοποθέτηση του ΝΑΤΟ για τα πεπραγμένα.

5.7 Φάσεις Ενεργοποίησης των CBM –Προκλήσεις – Περιορισμοί

Τα CBM δύναται να χρησιμοποιηθούν σε όλες τις φάσεις ερευνητικών διαδικασιών, πριν ακόμη ξεκινήσουν οι ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις, κατά την διάρκεια τους ή και μετά τις ερευνητικές διαπραγματεύσεις. Στο πρότερο των ειρηνευτικών διαδικασιών στάδιο, τα CBM στοχεύουν στην δημιουργία δρόμων επικοινωνίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων και δεν εξετάζουν τις διαπραγματεύσεις. Στην πρώιμη αυτή φάση υιοθέτησης τους τα CBM δύναται να μην έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, είναι κυρίως κοινωνικής φύσης ή ανθρωπιστικής φύσης ή και να έχουν μια αναφορά στην ασφάλεια.

Μπορεί επίσης να είναι CBM που έχουν σχέση με τον οικονομικό τομέα. Στόχος των μερών σε αυτή τη φάση είναι να γνωστοποιήσει ο ένας τις προθέσεις του στον άλλον αλλά επίσης και να γνωστοποιήσουν στο άλλο μέρος εάν έχουν την θέληση να εισέλθουν σε διαπραγματεύσεις.

Τα CBM στη φάση της διάρκειας των διαπραγματεύσεων ¹³⁴, μπορεί να βοηθήσουν στην αποκλιμάκωση μιας υπάρχουσας σύγκρουσης. Η χρήση τους αποκλειστικά και μόνο μπορεί να μην είναι ο βασικός άξονας επίλυσης των όποιων διαφορών αλλά σίγουρα θα διαδραματίσει η ύπαρξη τους σημαίνοντα ρόλο στην επίλυση. Μετά τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις τα CBM μπορεί να είναι ιδιαίτερος χρήσιμα ως παράγοντας σταθερότητας αλλά και παράγοντας αύξησης της εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών. Η εμπιστοσύνη αυτή στη συγκεκριμένη φάση είναι ιδιαίτερος σημαντική για τα μέρη και το CBM εδώ λογίζονται ως οφέλη της ειρηνευτικής διαδικασίας. Καθώς η ειρηνευτική διαδικασία εξελίσσεται η φύση των CBM μεταβάλλεται από μη δεσμευτική στο προηγούμενο των διαδικασιών στάδιο, σε πολιτικά ή και νομικά δεσμευτικά μέτρα.

¹³⁴ Mason J. Simon, Siegfried Mathias 2013, Confidence-building Measures (CBMs) in Peace Processes, chapter 3, A Handbook for AU practitioners, volume 1, African Union and the Centre for Humanitarian Dialogue, pp 57-77

Κατά την διαδικασία υιοθέτησης των CBM, πρέπει ως αρχικό βήμα να υπάρχει στοιχειώδης εμπιστοσύνη μεταξύ των μερών εξ' αρχής. Εάν αυτό δεν υφίσταται, εν δυνάμει θα δημιουργήσει προβλήματα στην διαδικασία διαμεσολάβησης που πρόκειται να ακολουθήσει διότι η διαμεσολάβηση αρχίζει από αρνητική βάση. Τα μέρη δηλαδή δεν κατανοούν τις προθέσεις ο ένας του άλλου, αυτό με την σειρά του δημιουργεί μιας μορφής άγνοια κινδύνου για μια πιθανή σύγκρουση αλλά και για τον τρόπο που αυτή πρέπει να αντιμετωπιστεί. Η στοιχειώδης εμπιστοσύνη είναι προαπαιτούμενο ¹³⁵ και αντιστοίχως αυξάνεται κατανοώντας ο ένας τις θέσεις (πολιτικές) και τις προθέσεις του άλλου. Σε όλη την παραπάνω εξίσωση, συμπερασματικά σημαντική συνιστώσα είναι και η θέληση των μερών για κατανόηση και άρα ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ τους. Άλλο ζήτημα που μπορεί να υποσκάπτει την ορθή λειτουργία υιοθέτησης CBM, είναι όταν αυτά (CBM) προτείνονται μεν αλλά δεν υπάρχει η πρόθεση να εξεταστούν και να τροποποιηθούν αναλόγως της υφισταμένης κατάστασεως ή η χείριστη περίπτωση είναι τα CBM να χρησιμοποιούνται ως μέσο συγκάλυψης των πολιτικών προθέσεων μιας χώρας. Να προτείνονται δηλαδή προκειμένου ένα κράτος να φαίνεται στη διεθνή κοινότητα ότι προτείνει προς υιοθέτηση μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, ενώ το ίδιο κράτος επί της ουσίας καμία τροποποίηση δεν υλοποιεί στη πολιτική του βούληση ή στις προθέσεις του.

Επιπροσθέτως αρνητικά αποτελέσματα θα έχει η πρόταση ή υιοθέτηση CBM όταν αυτά προτείνονται αντίστοιχα ή υιοθετούνται μονομερώς ¹³⁶. Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης δεν δύναται να εφαρμοστούν μονομερώς διότι τοιουτοτρόπως δεν επιτυγχάνεται ο πρωταρχικός τους σκοπός, να δημιουργηθεί δηλαδή ένα κλίμα εμπιστοσύνης το οποίο θα προετοιμάζει το έδαφος κατάλληλα για διαπραγματεύσεις. Τέλος, όταν CBM προτείνονται στο προπαρασκευαστικό τους ακόμα στάδιο θα πρέπει να ελέγχεται διεξοδικά αν αυτά μπορούν να υλοποιηθούν, αν δηλαδή αυτά είναι εφαρμόσιμα και ανταποκρίνονται ρεαλιστικά στις περιστάσεις. Επίσης πρέπει στο αρχικό αυτό στάδιο της υποβολής προτάσεως CBM να ελέγχεται η σαφήνεια τους. Δεν θα πρέπει να υστερούν λεπτομερειών. Τουναντίον πρέπει να βρῖθουν λεπτομερειών, να είναι συγκεκριμένα, ούτως ώστε όταν εφαρμοστούν να μπορούν και να επαληθευτούν (ότι όντως δηλαδή εφαρμόστηκαν επακριβώς).

¹³⁵ Όπου παραπάνω

¹³⁶ Όπου παραπάνω

Ο κίνδυνος που ελλοχεύει σε αντίθετες περιπτώσεις (εκείνες δηλαδή που δεν χαρακτηρίζονται από σαφήνεια και άρα δεν ελέγχεται η εφαρμογή τους) είναι να δημιουργηθούν εκ διαμέτρου αντίθετα αποτελέσματα από τα επιθυμητά, τα μέρη δηλαδή να οδηγηθούν σε μεγαλύτερη δηλαδή δυσπιστία μεταξύ τους από ότι στο αρχικό στάδιο (πριν την υιοθέτηση τους). Για τον λόγο αυτό τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης πρέπει να χαρακτηρίζονται από σαφήνεια στην εφαρμογή αλλά και στην θέσπιση τους αλλά να ακολουθούνται και από μηχανισμούς επαλήθευσης.

Τα χαρακτηριστικά εν κατακλείδι που πρέπει να χαρακτηρίζονται CBM ώστε αυτά να θεωρούνται επιτυχημένα ¹³⁷ (όταν επιτυγχάνουν δηλαδή τον σκοπό τους), είναι να είναι ρεαλιστικά, να ταιριάζουν δηλαδή στις εκάστοτε πραγματικές καταστάσεις, να θεωρούνται απλά από τα μέρη τόσο στη κατανόηση όσο και στην εφαρμογή, να είναι διακριτικά, δηλωτικά δηλαδή των προθέσεων των μερών. Επιπλέον, θα πρέπει τα CBM να είναι μεταβλητά, ευπροσάρμοστα δηλαδή στις καταστάσεις κατά περίπτωση, αλλά και να χαρακτηρίζονται από προνοητικότητα.

Να υπάρχει δηλαδή πρόνοια στα προτεινόμενα προς υιοθέτηση CBM για ένα εύρος περιπτώσεων που δύναται με την παρουσία τους να τροποποιούν τις υπάρχουσες ισορροπίες. Τα CBM επίσης είναι ιδιαίτερος χρήσιμα και εφαρμόσιμα σε αρκετούς τομείς και δραστηριότητες κρατών όπως στην πολιτική, την ασφάλεια, τον κοινωνικό και οικονομικό τομέα αλλά και στον τομέα του πολιτισμού και όχι μόνο στον στρατιωτικό τομέα (τομέα της άμυνας) όπως συνήθως συνδυάζεται με την έννοια των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης . Επιπλέον, τα MOE πρέπει να συνδυάζονται με το κόστος (οικονομικό αντίκτυπο) που έχει η υιοθέτηση τους για τα ενδιαφερόμενα μέρη, το οποίο θα πρέπει να συνυπολογίζεται και εν τέλει να παραμένει χαμηλό. Τέλος, τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης θα πρέπει να μεταβάλλονται αναλόγως των αναγκών και να αποφεύγεται η υιοθέτηση MOE τα οποία επιχειρούν να ελέγχουν τις μελλοντικές ενέργειες των μερών. Θα πρέπει σίγουρα να δημιουργούνται με γνώμονα τη δημιουργία εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών αλλά όχι να περιορίζουν μελλοντικές διαπραγματεύσεις άμα τη γενέσει τους.

¹³⁷ Όπου παραπάνω

Τα CBM είναι σημαντικό όπλο στην φαρέτρα των κρατών αρκεί να χρησιμοποιηθούν σωστά και συνετά. Είναι μέτρα που μπορεί να εφαρμοστούν χωρίς υψηλό κόστος και με χαμηλά επίπεδα ρίσκου (ή κινδύνου για τα ενδιαφερόμενα κράτη). Πριν ακόμη από την ειρηνευτική διαδικασία, μπορούν να δημιουργήσουν ένα κλίμα καλών σχέσεων μεταξύ των μερών. Αλλά ακόμη και σε ειρηνευτικές διαδικασίες αδιέξοδες μπορούν να δημιουργήσουν μια βάση για απαρχή διαλόγου μεταξύ των μερών και εξομάλυνσης της μεταξύ τους κατάστασης. Ακόμη και σε περιπτώσεις που δεν είναι ορατή η διάθεση των μερών να τροποποιήσουν την μεταξύ τους κατάσταση με την υιοθέτηση CBM θα γίνει μια αρχική επαφή. Το οποίο είναι σίγουρα προτιμητέο από το να μην υπάρχει καμία επαφή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με το πέρας του Ψυχρού Πολέμου καταβλήθηκαν προσπάθειες προκειμένου να σταθεροποιηθεί η κατάσταση μεταξύ των χωρών, η οποία αποτελεί βασική προϋπόθεση όταν επιδιωκόμενος σκοπός είναι η ειρήνη και η ασφάλεια μεταξύ τους¹³⁸. Οι ολέθριες συνέπειες που επέφερε ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν διδακτικού χαρακτήρα για τις χώρες που κατανόησαν πως οι κίνδυνοι πλέον προέρχονται και σε επίπεδο εθνικό (διακρατικό) αλλά και σε επίπεδο ενδοκρατικό. Στο εθνικό επίπεδο, έγινε ορατό πως υπήρχαν πλέον κίνδυνοι όπως η τρομοκρατία, η κατασπατάληση οικολογικών πόρων, η παράνομη διακίνηση προσώπων. Σε επίπεδο ενδοκρατικό, έγινε πλέον σαφές ότι εάν στο εσωτερικό του κράτος δεν υπάρχει σύμπνοια σε τομείς εξαιρετικά σημαντικούς όπως ο οικονομικός, ο πολιτικός, ο κοινωνικός, ο οικολογικός, τότε δεν μπορεί να επιτευχθούν λύσεις στους παραπάνω τομείς σε διακρατικό επίπεδο. Με σκοπό λοιπόν τον ανωτέρω και με την γνώση ότι την ειρήνη και την ασφάλεια μπορεί να διασαλεύσουν ενδοκρατικές αλλά και διακρατικές απειλές, δημιουργήθηκαν τα εχέγγυα για την ύπαρξη ενός οργανισμού όπως ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. Ο ΟΑΣΕ, με ένα εύρος δραστηριοτήτων απύθμενο, μάχεται με κύριο σκοπό την διατήρηση της σταθερότητας, της ειρήνης και της ασφάλειας με κύριο όπλο στη φαρέτρα και την προώθηση του διαλόγου. Εξετάζοντας και αξιολογώντας το έργο του Οργανισμού, εύκολα συνάγεται το συμπέρασμα ότι πρόκειται για έναν ιδιαίτερος αποδοτικό διεθνής φύσης οργανισμό ο οποίος εργάζεται για την σταθερότητα και ο ρόλος του στην δημιουργία αρχιτεκτονικής ασφαλείας στο πεδίο δράσης του, είναι σημαίνων¹³⁹. Το πλαίσιο δεσμευτικών μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης και ασφάλειας που έχουν θεσπιστεί στον πολιτικοστρατιωτικό άξονα δράσης του Οργανισμού αποτελούν βασικό κείμενο, για τη διατήρηση της διαφάνειας των στρατιωτικών δραστηριοτήτων μεταξύ των κρατών, αλλά και ακρογωνιαίο λίθο για δημιουργία καταλλήλων συνθηκών για έναρξη διαλόγου ώστε ακόμα και σε δύσκολες περιπτώσεις να υπάρξει μια γέφυρα αρχικά μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.

¹³⁸ Lachowski Zdzislaw 2004, Confidence and Security Building Measures in the New Europe, SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI Research Report No. 18, Oxford University Press

¹³⁹ Fouere Erwan 2015, The OSCE marks 40 years since the Helsinki Final Act, its Principles are More Valid Than Ever, No 19/24 Jul 2015, Center for European Policy Studies, CEPS ESSAY, www.ceps.eu

Με δεδομένο ότι η αρχική επικοινωνία είναι το πρώτο και σημαντικότερο βήμα που πρέπει να πραγματοποιηθεί προκειμένου τα κράτη να αποκτήσουν μια στοιχειώδη εμπιστοσύνη μεταξύ τους οδηγούμαστε στο συμπέρασμα αυτό.

Εξίσου σημαντικά είναι και τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης τα οποία υφίστανται σε εθνικό, οικονομικό, περιβαλλοντικό, οικονομικό, ανθρωπιστικό ¹⁴⁰ επίπεδο. Στους παραπάνω τομείς τα ΜΟΕ αποτελούν ένα κοινό κώδικα επικοινωνίας μεταξύ των κρατών στο πλαίσιο τήρησης λειτουργιών της ανθρωπιστικής βοήθειας, στην καταπολέμηση διαφθοράς, την ασφάλεια του κυβερνοχώρου, την ισότητα των φύλων. Τέλος, βαρύνουσας σημασίας είναι τα ΜΟΕ που υιοθετούνται σε ενδοκρατικό και διακρατικό επίπεδο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, των σύγχρονων ασύμμετρων απειλών όπως η παράνομη μετανάστευση αλλά και η ρητορική μίσους εναντίον των προσφύγων. Ο ΟΑΣΕ και η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών δεσμεύτηκαν για την καταπολέμηση κάθε τέτοιου είδους ρητορικής, η οποία πηγάζει σε εσφαλμένες αφηγήσεις κατά των προσφύγων ή των μεταναστών και στοχεύει σε αυτούς, στην ετήσια αναφορά του Οργανισμού για το έτος 2020.

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη είναι ένας ζωντανός οργανισμός και όχι απλά ένα συνονθύλευμα Ευρωπαϊκών Κρατών, ο οποίος οραματίζεται και προσπαθεί διαχρονικά με έργα, για την εξασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας στον τομέα δραστηριοποίησης του. «Ο δε πόλεμος, βίαιος διδάσκαλος», ανέφερε ο Θουκυδίδης¹⁴¹, ορμώμενος από τις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν στον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Με την σκέψη αυτή ως φάρο φωτεινό ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη προσπαθεί σε χαλεπούς καιρούς να προάγει ανθρώπινα ιδεώδη, αξίες υψηλές αγνοώντας τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπες που συναντά στο δρόμο του.

¹⁴⁰ Κούζας Ιωάννης 2019, Ο ΟΑΣΕ και η Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων» www.kouzas.com

¹⁴¹ Θουκυδίδου Ιστορίαι, Βιβλίο Γ', κεφάλαιο 82, παρ.2, Μετάφραση Βλάχος Σ. Άγγελος 2008, Θουκυδίδου Ιστορία του Πελοποννησιακού Πόλεμου, Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της "Εστίας" Ι.Δ. Κολλάρου & Σιας

Βιβλιογραφία

Πρωτογενείς Πηγές

Διεθνείς πηγές

CSCE, Conference on Security and Co-operation in Europe final act 1975, www.osce.org, Helsinki Final Act

CSCE, Concluding Document of the Vienna Meeting 1986-1989, www.osce.org

OSCE 1992, Treaty on Open Skies-OSCE, www.osce.org

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σύνοδος 9^{ης} -10^{ης} Δεκεμβρίου 1994, ΕΣΣΕΝ, Συμπεράσματα Προεδρίας, www.consilium.europa.eu

United Nations 2006, Resolution adopted by the General Assembly on 6 December 2006, Sixty-first session, Agenda item 90, www.un.org

OSCE Handbook 2007, The Organization Security Co-operation in Europe, Press and Public Information Section, Vienna, OSCE Secretariat,

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11 Νοεμβρίου 2010, σχετικά με την ενίσχυση του ΟΑΣΕ –ο Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, www.europarl.europa.eu

CSCE Vienna Document 2011 On Confidence and Security Building Measures, November 2011, www.osce.org

U.S. Department of State, Overview of Vienna Document 2011, www.2009-2017.state.gov

ΕΕ 2013-2014, Προς πιο υπεύθυνες μεταφορές όπλων, η ΕΕ και η Συνθήκη για το εμπόριο όπλων, Απόφαση 2013/269/ΚΕΠΠΑ, Απόφαση 2014/165/ΕΕ, www.eur-lex.europa.eu

OSCE, 2014 Decision No.1117, Deployment of an OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, www.osce.org

Annex A., UN Treaty Series 2014, Memorandum on Security Assurances in Connection with Ukraine's Accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, Treaties and international agreement registered or filed and recorded with the Secretariat of the United Nations, No. 52241 Volume 3007, pp. 167-182 (www.treaties.un.org)

United Nations General Assembly Security Council, Memorandum on Security Assurances in Connection with Ukraine's Accession to the UN Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons 2017, www.securitycouncilreport.org

Η Συμφωνία των Πρεσπών 2018, Υπουργείο Εξωτερικών-Υπουργείο ΨΗΠΤΕ, www.government.gov.gr

Congressional Research Service 2021, The Open Skies Treaty: Background and Issues, www.sgp.fas.org

Εθνικές πηγές

ΕΛΛΑΣ Νόμος 4365/2016 οποίος κυρώνει τη Συνθήκη Εμπορίας Όπλων, υπεγράφη από την Ελλάδα στις 03 Ιουνίου 2013, ΦΕΚ Α' 16/12.2.2016, υιοθέτηση στις 02 Απριλίου 2013 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ

Δευτερογενείς Πηγές

Ελληνικές πηγές

Βιβλία

Χριστοδουλίδης Αιμ. Θεόδωρος 1985, Δομή και Λειτουργία των Διεθνών Οργανισμών, Αθήνα, εκδ. Σάκκουλα

Θουκυδίδου Ιστορία, Βιβλίο Γ', κεφάλαιο 82, παρ.2, Μετάφραση Βλάχος Σ. Άγγελος 2008, Θουκυδίδου Ιστορία του Πελοποννησιακού Πόλεμου, Αθήνα, Βιβλιοπωλείων της "Εστίας" Ι.Δ. Κολλάρου & Σιας

Ρούκουνας Εμμανουήλ 2011, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη

Χειλά Ειρήνη 2013, Οι Διεθνείς Συγκρούσεις τον 21^ο αιώνα, Ζητήματα θεωρίας και Διαχείρισης, Αθήνα, εκδ. Ποιότητα

Καιρίδης Δημήτρης 2015, Εθνικισμός Εθνοτικές Συγκρούσεις και Διεθνείς Σχέσεις, Θεωρία και πράξη στα Βαλκάνια, Αθήνα, εκδ. Σιδέρη

Άρθρα

Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων 2000, Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης Ασφάλειας (ΜΟΕΑ), στις Ελληνοτουρκικές Σχέσεις: Μια κριτική Θεώρηση, τεύχος 15, 10 Μαΐου 2000, σελ. 52

Κ. Chatziantoniou 2002, Συνθήκη Open Skies: Σύγχρονη Επιταγή ή Αναχρονισμός; Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, Ενημερωτικό Έντυπο, τεύχος 477, σελ. 1-8

Παρίσης Ιωάννης 2009, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία Στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), parisis.files.wordpress.com

Στριμπής Δ. Ιωάννης 2011, Το Νομικό Καθεστώς του ΟΑΣΕ: Μεταξύ Διεθνούς Οργανισμού και Νόμιμου «Συνεδρίου της Βιέννης», Η Διεθνής Συνεργασία σε Οικουμενικό και Περιφερειακό Επίπεδο, οι Διεθνείς Θεσμοί σε Κίνηση, Επιμέλεια: Περράκης Στέλιος, σσ. 139-188, Αθήνα, εκδ. Ι. Σιδέρη

Budak Neven, Kalionski Alexei 2016, Ο Ψυχρός Πόλεμος (1944-1990), Για την Διδασκαλία της Σύγχρονης Ιστορίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Τόμος Ι, editor: Christina Koulouri

Αρμακόλας Ιωάννης, Χρηστίδης Γιώργος, Πασχαλίδης Παναγιώτης, Funk Julianne 2018, Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης μεταξύ Ελλάδας και πΓΔΜ, 20 Ιουνίου 2018-31 Δεκεμβρίου 2018, Swedish Ministry of Foreign Affairs

Κούζας Ιωάννης 2019, Ο ΟΑΣΕ και η Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» www.kouzas.com

Στριμπής Δ. Ιωάννης 2020, 25ετία της Ομάδας Επαφής της Μεσογειακής Εταιρικής Σχέσης ΟΑΣΕ, Αποτελέσματα και προοπτικές, Επετηρίδα Μεσογειακών Σπουδών, Επιμέλεια: Ντάλης Σωτήρης-Στεφανάκης Μανόλης, εκδ. Παπαζήση

Ξενόγλωσσες πηγές

Βιβλία

Bloed Arie 1993, The Conference on Security Co-operation in Europe, Analysis and Basic Document 1972-1993, Boston, Kluwer Academic Publishers

Lukas R. Michael 1993, The CSCE in the 1990s: Constructing European Security and Co-operation, Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft Publications

Giegerich Bastian. 2006, European Security and Strategic Culture: National Response to the EU's Security and Defence Policy, Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft Publications

Galbreath J. David 2007, The Organization for Security and Co-operation in Europe, London, Routledge

Sandole J.D. Dennis 2007, Peace and Security in the Postmodern World, The OSCE and conflict resolution, London, Routledge

Biehl Heiko., Giegerich Bastian., Jonas Alexandra. 2013, Strategic Cultures in Europe: Security and Defense Policies across the Continent, Frankfurt, Springer

Sperling James 2014, Handbook of Governance and Security, Cheltenham, U.K. Edward Elgar Publishing

Άρθρα

Scherbak Igor 1991, Confidence-building measures and International Security, The Political and Military Aspects: a Soviet Approach , UNIDIR/91/36, United Nations, New York

Sammut Dennis and Nikola Cvetkovski Nikola 1996, Confidence-Building Matters, The Georgia-South Ossetia Conflict, www.vertic.org

Brett Rachel 1996, Human Rights and the OSCE, Published by The Johns Hopkins University, URL, www.jstor.org

Matejka Zdenek 1996, OSCE and its impact on state policies, NGO, No 6/7 Published by Institute of International Relations

Lachowski Zdzislaw 2004, Confidence and Security Building Measures in the New Europe, SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI Research Report No. 18, Oxford University Press

Cronin Bruce 2006, Creating Stability in the Europe. The OSCE High Commissioner on National Minorities and the Socialization of Risky States, Security Studies 12, London, Published by Frank Cass

Moller Bojrn 2008, European Security, The Role of the Organization for Security and Cooperation in Europe, Danish Institute for International Studies Crisis States, Research Center, Working paper 30, Regional and Global Axes of Conflict

Ackermann Alice, Salber Herbert 2011, The OSCE Corfu Process, A Preliminary View of the Security Dialogue on Early Warning, Conflict Prevention and Resolution, Crisis Management and Post-Conflict Rehabilitation, OSCE Yearbook 2010, Baden-Baden, pp. 197-202, Nomos Verlagsgesellschaft Publications

Mason J. Simon, Siegfried Mathias 2013, Confidence-building Measures (CBMs) in Peace Processes, chapter 3, A Handbook for AU practitioners, volume 1, African Union and the Centre for Humanitarian Dialogue, pp 57-77

Wolff Stefan 2014, Post-Soviet Confidence Games, 20 November 2014

Fouere Erwan 2015, The OSCE marks 40 years since the Helsinki Final Act, its Principles are More Valid Than Ever, No 19/24 Jul 2015, Center for European Policy Studies, CEPS ESSAY, www.ceps.eu

Sigler Mark 2016, OSCE and European Security, Published by CIBOB www.jstor.org

Calleja C. Stephen και Ξενάκης Δημήτρης 2018, Ασφάλεια και Στρατηγική Συνεργασία στη Μεσόγειο: Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης και πρόληψη Συγκρούσεων, Policy Paper, No 11/Oct 2008, ΕΛΙΑΜΕΠ

Wolff Stefan, Confidence building Measures, An overview of Elite-level Options, University of Birmingham

OSCE Guide on Non-military Confidence-Building Measures (CBMs), www.osce.org

CERI Strategy Papers 2009, Georgia Building a European State in the Caucasus, No 3-
Seminaire Strategique du 5 Mai 2009 ,www.sciencespo.fr

Διαδικτυακοί Τόποι- Ιστοσελίδες

www.osce.org, «What is the OSCE»

www.osce.org, «What we do»

www.osce.org, «Where we are»

www.mfa.gr, «Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)»

www.mfa.gr, «Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδος στον ΟΑΣΕ»

<https://mod.gov.cy>, «Ο.Α.Σ.Ε –Υπουργείο Άμυνας»

www.consilium.europa.eu, «Ομάδα ΟΑΣΕ και Συμβούλιο της Ευρώπης»

<https://fra.europa.eu/EuropeanUnionAgency>, «ΟΗΕ, ΟΑΣΕ και άλλοι διεθνείς οργανισμοί»

<https://mpsotc.army.gr>, Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης, «Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)»

<http://elzoni.gr/html/ent/676/ent.31676.asp> , «Η Συνεργασία και ο Έλεγχος των Εξοπλισμών»

www.osce.org, Restoring trust the Corfu Process

www.europarl.europa.eu, Το μεταναστευτικό στην Ευρώπη

www.euaa.europa.eu European Union Agency for Asylum

www.frontex.europa.eu, Our Mission

www.osce.org, Open Skies Consultative Commission (OSCC)

www.osce.org, «Human Rights»

www.osce.org, «OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk»